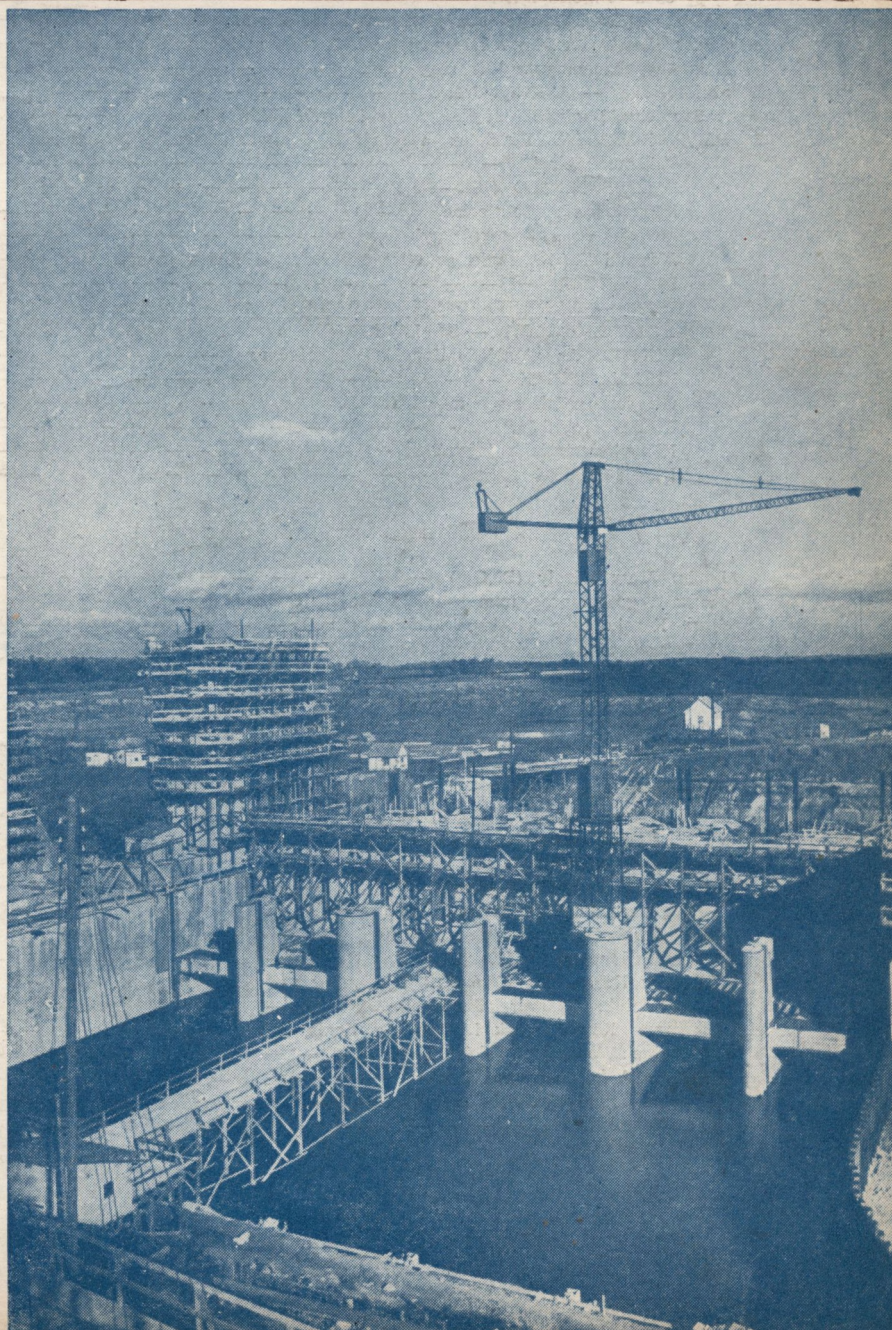

A KÖNYVTÁROS

1953. ÁPRILIS · · III. ÉVFOLYAM · · 4. SZÁM

*Nagy békeművünk:
A tiszalöki duzzasztómű
építkezése*

TARTALOM

	Oldal
NEMES DEZSŐ: A könyvtárak munkája a választási agitációban	1
Hogyan segítsék könyvtárosaink a választási propagandát	2
FÖLDES MIHALY: Kossuth-díjas írónk	6
BARABÁSI REZSŐ: A könyvtáros felelős minden egyes könyvért	9
SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAIBÓL: MANGASZAROVA: A műszaki könyvtárak és a termelés újtói	12
KATONA JENŐ: Látogatás a jászberényi Járási Könyvtárban	11
ARDÓ MARIA: A könyv népszerűsítésének néhány időse-ű kérdéséről	16
A Bibliotekar magyarul is megjelenik	18
»Bibliotekar -- A Könyvtáros«	19
A Szovjetunió műszaki segítsége egy könyvkiállítás tükrében	19
BARTÓK IBOLYA: Részletek a romániai Magyar Autonóm Tartomány könyvtárainak teli munkájáról	20
DIENES LÁSZLÓ (1889—1953)	21
Könyvtárosok kiténtelése	21
Megalakult a Könyvtárügyi Tanács	22
Műszaki Tanács segíti az Országos Műszaki Könyvtár munkáját	22
PELLENGÉR	23
VITA — SZEKERES PAL és BODAI PÁL: A kölesönzői szabad poleról	24
HOZZÁSZÓLÁSOK — SALLAI ISTVÁN: Az új kölesönzési eljáráshoz. — SZABADI VIKTOR: Az ajánló bibliográfiák kérdéséhez	26
BIBLIOGRÁFIAK	28
Ot éves tervünk nagy művei (Bibliográfia)	29
ESEMFNYNAPTAR	31
Könyvismertetések jegyzéke	31
LEVELEZŐINK IRJAK	32

Irodalmi tájékoztató

Lenin: Marx Károly (B. Gy.)	35
Marx: A gothai program kritikája (Balázs György)	35
Marx Károly élete képekben (Gáli Istvánné)	36
A. Johnstone: A béke nevében (Forgács Marcell)	36
A Komszomol négy kiténtelése (Gergely Béláné)	37
Fritz Erpenbeck: Wilhelm Pieck (Remsey Sándorné)	37
Balzac: Cézár Birotteau nagysága és bukása (Szűcs Andor)	38
Nagy István: Ünnepe a mi utcánkban (R. P.)	38
Mesterházi Lajos: Hűség (Sebestyén György)	39
Kolozsvári Grandpierre Emil: A esíllagszemű (Kürti László)	40
Enczi Endre: Péntek Mihály 1955-öt ír... (Maár Gyula)	41
Fekete Gyula: Esmélet (Balázs Sándor)	41
Morgyinov: Kikelet (K. L.)	42
Sztyelmar: Kiterjedt rokonság (B. L.)	43
Koptyaljova: Ivan Ivanovics (Geréb Béláné)	43
Péter Abrahams: A fergeteg útja (Sz. A.)	44
Mihail Sadoveanu: A felbujtó (Lékay Ottó)	44
Frantisek Kubka: Kis történetek Truman úr számára (R. M.)	45
T. Svatopluk: Gyárvar (Bodánszky György)	45
A Magyar Könyvtárosok I. Országos Konferenciája	45
Rabszolga Washington sírjánál (K. M.)	46
M. Iljin: A holnapi nap (L. O.)	46
Lőrincze Lajos: Nyelv és élet (Temás Ernő)	47
HIREK	48

A KÖNYVTÁROS

K Ö N Y V T Á R O S O K H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

1953. Április

III. évfolyam

4. szám

A könyvtárak munkája a választási agitációban

Nemes Dezső, a Népművelési Minisztérium főosztályvezetője a március 20–21-i Országos Népművelési Ertekezleten beszámolót tartott. Beszédének elején Sztálin elvtársról és az egész haladó emberiség számára hátrahagyott szellemi örökségéről szólt. Ismertette hazánk belső fejlődését és a választások jelentőségét, valamint a választási agitáció tennivalóit. A könyvtárak ezzel kapcsolatos gyakorlati feladatáról a következőket mondotta:

A választási agitációban támaszkodnunk kell a könyvtárak munkájára is. Természetesen nem úgy képzeljük ezt, hogy a könyvtárosokat máshová vigyék munkahelyükről — ami nem egy kampányfeladatnál előfordult —, hanem úgy, hogy magukat a könyvtárakat állítsuk teljes mértékben a választás előkészítésének szolgálatába, ezzel fejlesszük könyvtáraink és könyvtárosaink munkájának eszmei-politikai színvonalát.

Majdnem 9000 szakszervezeti, városi és községi nyilvános könyvtár áll a politikai és kulturális felvilágosító munka rendelkezésére, nem beszélve a nagy tudományos könyvtárakról, zártjellegű szakkönyvtárakról, pártkönyvtárakról, a fegyveres alakulatok könyvtáiról és az iskolai könyvtárakról. Csupán a városi és községi nyilvános könyvtárak könyvtárgazdálkodásának a nyilvános vagy tudományos könyvtárakét nem számítva — az 1951. évi 1 300 000-ről 1952-ben 2 700 000-re emelkedett. Nem szabad azonban, hogy ez a jelentős emelkedés eltakarja előlünk a nagyon komoly fogyatékoságokat könyvtáraink munkájában. E fogyatékoságok felszámolása fontos feltétele annak, hogy könyvtáraink betölthessék a rájuk váró feladatokat a választási munkában és továbbfejlődjenek a választások után is.

Az elmúlt évben létrehoztuk a megyei könyvtárakat és 45 járásban a járási könyvtárakat. Ezek jórésze még nélkülözi a kellő tapasztalatokat. Nos, a választási agitációba való bekapcsolódással komoly tapasztalatokra tehetnek szert, mindenekelőtt a munka eszmei-politikai színvonalának fejlesztésében.

A feladat az, hogy egész könyvpropagandánk, az olvasókkal való egyéni foglalkozástól kezdve a könyvmegbeszélésekig és könyvkiállításokig, azoknak a fő feladatoknak szolgálatába álljon, amiket pártunk most elénk tűz. Ebből következik, hogy meg kell javítani a politikai művek, könyvek és ismertető füzetek népszerűsítését, nagy gondot fordítva a népszerű politikai agitációs irodalom széleskörű ismertetésére is. Nagy gondot kell fordítani elsősorban azoknak a szépirodalmi műveknek a népszerűsítésére, amelyek a választási agitáció feladatait közvetlenül szolgálhatják, vagyis a nép ellenségének gyűlöletére tanító és a szocialista építő munkában lelkesítő könyvek népszerűsítésére. Nagy gondot kell fordítani a szakkönyvek népszerűsítésére, amelyek a soronlévő termelési feladatok elvégzését, a munka termelékenységének emelését és a szakismeretek bővítését segítik.

A tömegek politikai öntudatának és aktivitásának együtt kell növekednie a könyv-olvasás további emelkedésével és megfordítva, a jó könyvek olvasása hatalmas fegyver a dolgozók politikai öntudatának és aktivitásának fejlődésében, általános műveltségük emelésében, a munka termelékenységének fejlesztésében.

Könyvtáraink munkájának megjavításához azonban az is nélkülözhetetlen, hogy a rendelkezésre álló jó könyvek ne hevenjenek feldolgozatlanul se a Népkönyvtári Központban, se a megyei és járási könyvtárakban, se másutt, hanem a legsürgősebben azokra a könyvtári polcokra kerüljenek, ahonnan minél gyorsabban az olvasók kezébe jutnak.

Sok helyen felhalmozódnak a könyvek, feldolgozásuk és a kölcsönző könyvtárak rendelkezésére bocsátása elakad, amit a közelmúltban az A. E. K. vizsgálata is megállapított. Ez jórészt azért van így, mert nem ellenőriztük eléggé a Népművelési Minisztérium részéről sem a könyvtárakat, ami pedig a megyei oszályok ellenőrzését illeti, az

nem egy helyen a nullával egyenlő. A feldolgozatlanul heverő jó könyvek mielőbbi feldolgozása és az olvasók kezébe juttatása egyik nagyon fontos feladatunk a könyvtári munka hiányosságainak leküzdésében. De nem kevésbé fontos feladat a könyvvállomány megóvásáért folyó szüntelen harc és annak a felelőtlenségnek a felszámolása is, amelyel a tanácsok számos helyen ezzel kapcsolatban tanúsítanak.

A könyvvállomány biztonságának dologi és személyi feltételei vannak. A dologi feltétel a megfelelő helyiség, megfelelő szekrények stb. A személyi feltétel mindenekelőtt a megfelelő könyvtáros, akinek munkáját megbecsülik és tisztelik.

Ne feledjük el, hogy a nép ellenségei a könyvtárak ellen is áskálódnak. Ha nem egy helyen a könyvtárból kivesszük a jó könyveket és hosszú hónapokon keresztül nem hozzák vissza őket, vagy végül ezek egy részét elsikkasztják — ebben, egyes olvasók felelőtlenségén kívül, az ellenség tudatos szabotálása nyilatkozik meg. Es ahol ezt túriik, tehetetlenül szemlélik, vagy könnyelműen napirendre térnek a társadalmi tulajdon elsikkasztásán, ott teret adnak az olvasók egy része felelőtlenségének és az ellenség tudatos aknamunkájának is. Ezeket a jelenségeket ott is — mint pl. Vácott és másutt — ahol azt az A. E. K. vizsgálata megállapította és ott is, ahol az ellenőrzés elégtelensége vagy hiánya következtében még nem kerültek felszínre, a legsürgősebben fel kell számolni. Tekintsék a tanácsok és tömegszervezetek kulturális szervei és különösen a könyvtárosok az állammal és a néppel szemben szent kötelességüknek, hogy ezeket a hiányosságokat a választási felvilágosító munka erősítése érdekében mielőbb megszüntessék.

Hogyan segítsék könyvtárosaink a választási propagandát

A május 17-én tartandó választásokra készül az egész ország. Pártunk népszerűsítő, a kultúrmunkások megkezdtek már az agitációt, hogy az ország népe előtt tudatossá tegyék eddigi eredményeinket, ismerjék a jövővel szembeállított céljainkat. Azon fáradoznak, hogy népünk politikai aktivitásának növelésével mindnyájunk boldogabb jövője érdekében a népfront mellé állítsanak minden embert.

Ebből a munkából könyvtáraink is kivesszük részüket. Könyvtáraink jelentős része ma már nem pusztán az olvasók mechanikus kiszolgálását végzi, hanem a politikai és gazdasági kívánalmakat szem előtt tartva komoly nevelő tevékenységet is fejt ki. A választási munka azonban az egész könyvtári apparátus fokozottabb aktivitását, a politikai munka erőteljes kiszélesítését követeli.

Ezt a nagyjelentőségű munkát csak úgy láthatják el eredményesen, ha szorosabban fűzik a kapcsolatot a párt- és tanácsszervekkel, ha fokozottabban fordulnak a tömegekhez.

Könyvtárainknak a rendelkezésükre álló könyv-, hírlap- és folyóiratanyagot keresztül meg kell mutatni olvasóinknak, hogy milyen hatalmas fejlődésen ment keresztül népünk nagy pártunk vezetésével, a Szovjetunió baráti segítségével a felszabadulás óta. Meg kell ismertetni a szocialista építés sikereit, tervünk nagyszerű eredményeit és a szocialista építés további távlatait.

Jelenlegi eredményeinkkel szembeállítva mutassuk meg, hogyan élt régen a dolgozó nép és hogy él ma is a kapitalista országokban. Tudatosítani kell minden dolgozóban, hogy alkotmányunk a nép alkotmánya, mely biztosítja a dolgozók szabadságát és jogait. Ezzel szemben meg kell mutatni a burzsoá kormányok áldemokratizmusát, a polgári választások népellenes voltát.

Tudatosítani kell azt is, hogy amikor dolgozóink a népfontra szavaznak, a békére és népünk boldogabb jövőjére szavaznak.

Könyvtárainknak különös gonddal kell foglalkozniuk azokkal a választókkal, akik most első ízben járulnak az urnához. Meg kell velük ismertetniük alkotmányunkat és a Szovjetunió alkotmányát. Ismerjék meg a választási rendeletet, annak mélységesen demokratikus voltát. Az ifjú választók kevéssé emlékeznek a multira, ezért különösen fontos, hogy régi újságok cikkei és szépirodalmi műveken keresztül megismerjék a régi választások népámitó, félrevezető jellegét. Ismertessék meg velük az ifjúság helyzetét, boldog életét a Szovjetunióban és a népi demokráciák országában. Ismerjék meg az ifjúság múltbeli rossz helyzetét és a kapitalista országok ifjúságának mai elnyomottságát, örömtelen életét.

Hogyan végezze a könyvtáros ezt a munkát?

Mindenekelőtt a munka politikai tartal-

mát kell gondosan tanulmányoznia. Erre segítséget nyújtanak a Párt Agitációs Propaganda Osztálya által kiadott népnevelő füzetek. Ezek: *Mit adott a népi demokrácia a dolgozóknak? Ötéves tervünk alkotásai. A választás — a békeharc csatája.* — A füzetek gondos áttanulmányozása megismerteti könyvtárosainkat az agitáció tartalmi részével.

A munka alapos, rendszeres végzésének biztosítására külön munkatervet kell készíteni, melyben megjelöli a könyvtáros a végzendő feladatokat, feltüntetve az egyes feladatok végzésére a felelősöket.

A választási kampány kiterjedt munkája székségessé teszi aktívák mozgósítását. A meglévő aktívákön kívül mozgósítsa a könyvtáros legképzettebb és legteljettebb olvasóit is.

A KÖNYV ÉS SAJTÓ ANYAG- KIVÁLASZTÁSA

A könyvtár eredményes propaganda-munkájának alapja a könyv- és sajtóanyag helyes kiválogatása. A könyvtáros nézze ál gondosan állományát és az anyag kiválasztását az említett népnevelő füzetek figyelembevételével oly módon végezze, hogy az ott található agitációs anyag politikai és szépirodalmi anyaggal való alátámasztására keresen megfelelő irodalmat. Nem elég azonban az egyes művek kiemelése. Meg kell jelölni bennük a felhasználható, agitációra alkalmas részeket.

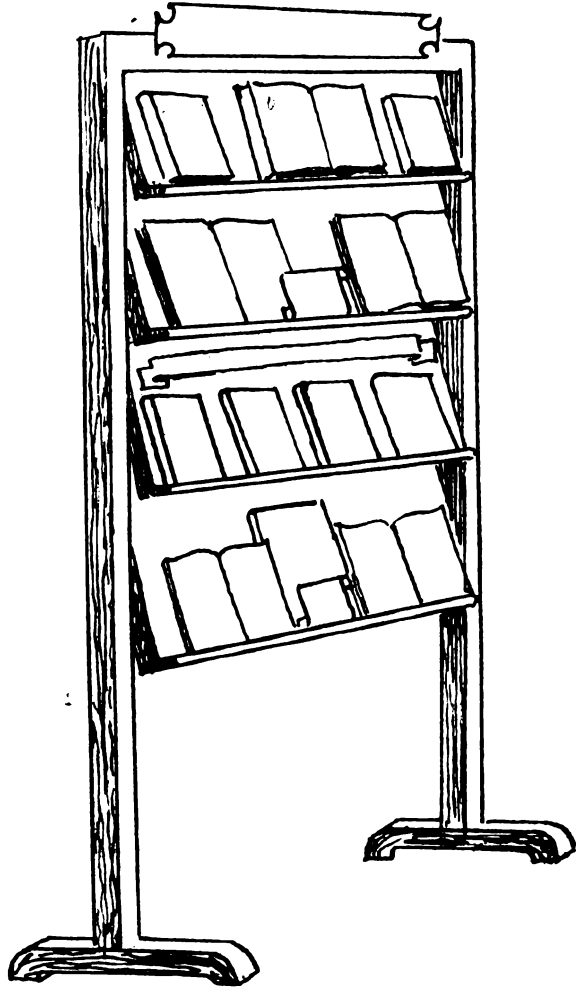
A kiválasztandó anyagra néhány példa:

A könyvtárnak különös figyelmet kell fordítani a marxizmus-leninizmus klasszikusainak a szocialista államról szóló munkáira. Ilyenek pl.: Lenin: *Allam és forradalom.* Sztálin: *Marxizmus és a nemzeti kérdés.* Ki kell keresni az alkotmánnyal kapcsolatos műveket is. Pl. *A Magyar Népköztársaság Alkotmánya.* Kareva: *A Szovjetunió Alkotmánya,* s. b. Igen fontos részét képezi propaganda-munkánknak Ötéves tervünkre és az ország fejlődésére vonatkozó politikai- és szépirodalom. Pl.: *Ötéves tervünk béketerve* (Művelt Nép). *Győzelemre visszük a béke-tervet* (A felemelt ötéves tervvel kapcsolatos beszédek és határozatok gyűjteménye. Bpest, 1951. Tervgazd. Kiadó). Friss I.: *A jövőt építjük* (Bpest, 1951. Szikra). *Épül szocialista hazánk* (Bpest, 1952. Művelt Nép). Gerő: *A vas, az acél, a gépek országáért* (Bpest, 1952. Szikra). Boldizsár: *Magyarországi napló* (Bpest, 1951. Szépirodalmi Kiadó).

A régi választások népamító jellegét, az úri svihákságot a legjobban Mikszáth: *Két*

választás Magyarországon c. műve mutatja meg. A régi parlamentet, a régi vezetőrétegek korruptségát Mikszáth: *Tisztelet ház* és az *Új Zrinyiász* c. művei alapján mutathatjuk meg. Móricz: *Gyalogolni jó* c. gyűjteményes munkájának egyes részei (52. l. és 200. l.) a Horthy-rendszer parlamentjét mutatja be. Az egész könyv bővelkedik olyan részletekben, amelyekből kiviláglik, hogyan szenvedett, nyomorgott népünk a Horthy-rendszerben. Ennek bemutatására egyébként gazdag anyag áll rendelkezésre: Illyés Gyula: *Puszták népe,* Veres Péter: *Gyepsor* c. régebbi művekből. Az újabb irodalomból: Tardos Tibor: *Elmondta Huda Mihály* c. könyve (Bpest, 1951. Szépirod. Kiadó). A könyv a 28—31. lapján azt olvashatjuk, hogy egy béresgyereket, akik gazdája biztatott fel kukoricalopásra, elfogják és a rendőrségen véresre verik.

Ki kell emelni azt az irodalmat, amely a Szovjetunió népének békés alkotómunkáját, boldog életét mutatja be. Ilyen pl. Babajevszkij: *Aranycsillag lovagja.* Ez a mű a szovjet választásokról is tartalmaz részleteket. Panova: *Világos part* (Bpest, 1950. UMK).

Könyvkiállító-állvány

A burzsoá világ leleplezésére igen alkalmas művek: Gorkij: *Amerikában* (Bpest, 1949. Szikra), Majakovszkij: *Felfedezem Amerikát* (Bpest, 1949. Szikra), Saxton: *A nagy vasút* (Bpest, 1950. Szépirod. Kiadó), Gyetvai: *Ezt láttam Amerikában*, Courtade: *Jimmy*, stb.

»VÁLASZTÁSI-PÓLC«, PLAKÁT, STB.

A választási propagandamunkában felhasználható könyv- és sajtóanyagot lehetőleg ki kell emelni és külön erre a célra fenntartott »választási polc«-ra helyezni, hogy mindig kéznél legyenek.

A propagandamunkát mindenekelőtt az olvasókkal való közvetlen foglalkozásban kell érvényesíteni a kiválasztott irodalom tervszerű ajánlásával. A könyvtár azonban nem elégedhet meg azzal, hogy ezt a munkát kizárólag a könyvtárban végezze. Szélesebb körben kell folytatni a könyvterjesztést és el kell juttatni a könyveket olyan választókhoz is, akik ma még nem olvasói a könyvtárnak. A békéscsabai könyvtár pl. új fiókok, termelőszövetkezetekbe helyezett könyvállomások létesítésével terjeszti szélesebb körben a könyveket.

A szovjet könyvtárak a választási agitációs irodákban mozgókönyvtárakat helyeznek el, ahol aktivisták végeznek kölcsönzési munkát. Ahol csak lehet, ezt rájuk is meg kell valósítani. A választási irodákba vigyünk könyvkiállítást is. Ha könyvek elhelyezésére nincs mód, könyvtári plakátokat helyezzünk el, mely az ott megforduló választók figyelmét felhívja a könyvtárban lévő legfontosabb néhány könyvre. Legyen a plakáton utalás arra is, hogy a népnevelők agitációs munkájához szükséges anyagot is rendelkezésükre bocsátja a könyvtár.

A berettyóújfalusi könyvtár már régebben is igen jól alkalmazta a könyvkézbítés módszerét és ezzel jelentősen felemelte a könyvtár olvasóinak számát. Ahol a könyvkézbítés feltételei megvannak, főleg kisebb helyeken, juttassa el a könyvtár a könyveket a választók lakására, munkásszállásokra, olyan termelőszövetkezetekbe, ahol nincs könyvtár. A könyvkézbítés aktivistákat teendőikre ki kell képezniük. Egyidejűleg a könyvek összegyűjtését is meg kell szervezni.

A SAJTÓ FELHASZNÁLÁSA, TÉMAKATALÓGUSOK

A választási propagandamunkában fokozottabb mértékben használja fel a könyvtár a sajtót. A Szabad Nép nap mint nap hozza szocialista építésünk híreit, eredményeinket az iparban, mezőgazdaságban és a kulturális életben egyaránt. Gyakran közöl olyan

cikket, mely összehasonlítja a jelent a múlttal, megmutatva a fejlődés nagyságát. A könyvtár tegye lehetővé a cikkek helybenolvasását. Függessze ki feltűrő helyen a lapot és a választási propagandát elősegítő cikkeket keretezze be. Beszélgessen a lap anyagáról az olvasókkal és ennek alapján ajánljon irodalmat. A helyi sajtó, a megye, város, községek életéről hoz anyagot, az üzemi sajtó az üzem fejlődéséről az ötéves terv során. Ez az anyag igen jól egészíti ki a Szabad Nép cikkanyagát s ezért ennek feldolgozása is nagyon fontos.

A könyvtár igen lényeges feladata a népnevelők ellátása agitációs anyaggal. Elsősorban a sajtóanyag kerül számításba. A könyvtár a választás ideje alatt a kijelölt cikkeket tartalmazó lapokat lehetőleg irattartókban, témák szerint gyűjtse. Ilyen témák lehetnek pl.: *Ötéves tervünk alkotásai; Szocialista államunk gondoskodása a dolgozókról; Választások a Szovjetunióban; Választások a kapitalista országokban.* A napilapokat nem vagdossuk szét, hanem megfelelően hajtogatjuk, hogy a fontos cikk kívül legyen és úgy helyezzük az irattartóba.

A nagyobb könyvtárak a cikkek anyagából készítsenek témakatalógust. Ide a központi és helyi újság-, ill. folyóiratcikkek céduláin kívül politikai és szépirodalmi könyvek és brosurák címanyaga kerül. A cédulára rákerül az irattartó száma, hogy a népnevelő a kérdéses cikket gyorsan megtalálhassa. A témák a következők lehetnek: *A marxizmus-leninizmus klasszikusai, vezetőink az államról, az alkotmányról, a választásról. Választások a Szovjetunióban és a szocialista országokban. Választások a kapitalista országokban. Választások Magyarországon régen és most. Nők a teremtésben. Kultúrforradalmunk fejlődése, eredményei. A fiatal választók olvasmányai. Városunk (községünk, üzemünk) fejlődése az ötéves tervben*, stb. A politikai munkák katalóguscéduláin meg kell jelölni a népnevelő által felhasználható részeket, a szépirodalmi munkából a felolvasásra, beszéd illusztrálására alkalmas részlet lapszámát és tárgyát.

A kaposvári megyei könyvtár példáján Somogy megye több falusi könyvtárában, de egybűt is több helyen használják már az ú. n. »Népnevelők segítségére« feliratú táblát. A tábla felső mezőjében, a népnevelőmunkában felhasználható agitációs füzetet helyezünk el, zsinórral a táblához erősítve, de úgy, hogy azt onnan könnyen le lehessen venni és visszahelyezni. Az alsó részre négy témabibliográfia van ragasztva. Az új témabibliográfiákat a régi fölé ragasztjuk úgy, hogy a régebben felragasztott lapokat is megnézhessek. Olyanformán vannak a lapok egymás fölött, mint a falinaptáron. Ezekről a lapokról választja ki a nép-

nevelő a témához vágó irodalmat. Ezt nemcsak a választások idején használhatják, hanem állandóan.

»VÁLASZTÁSI SAROK«, KÖNYV-KIÁLLÍTÁSOK

A választások idején a népnevelőknek, gyűlések szónokainak, előadóknak, felolvasóknak több segítséget kell adni, mint amit a »Népnevelők segítségére« tábla nyújt. Ezért készítsen a könyvtár ú. n. »választási sarkot«, melynek az említett tábla csak része. A választási sarok egy oldalból és egy piros anyaggal bevont, izlésesen dekorált falrészből áll. Az asztalra kerül az említett témakatalógus és a kiválasztott cikkek gyűjtője, valamint a Párt népnevelő füzei, egyéb fontos agitációt tartalmazó könyvek és brosúrák. A közeljövőben a Népkönyvtári Központ a választási agitációs munkához felhasználható, sajátból és szép-irodalmi művekből gyűjtött szemelvényanyagot tartalmazó brosúrákat ad ki. Ezt is ide helyezzük. Fordítson a könyvtár nagy figyelmet a gyűjtemény hasznosítására. Szónokok, előadók, népnevelők, felolvasók munkáját nagyon megkönnyíti e kis gyűjtemény.

A »választási sarok« falán jelmondat legyen. Pl.: »Jó népnevelő munkával a választás sikeréért!«. Legyen a falon néhány agitativ kép. Helyezzük a központba azt a képet, amely Rákosi elvtársat ábrázolja szavazás közben, vagy amikor beterjeszti az Alkotmányt. A fal célja, hogy ide helyezzük el az agitációra felhasználható adatokat rövid, áttekinthető táblázatokat, vagy grafikonok formájában. Ügyeljünk arra, hogy ide a leglényegesebb adatok kerüljenek, különös tekintettel a helyi eredményekre. A választási sarok anyagát a választások ideje alatt állandóan ki kell egészíteni. Pl. amikor a jelöltek jegyzéke nyilvánosságra kerül, helyezze ide a könyvtáros a jelöltek fényképét, alá a sajtóközleményt, vagy egyéb ismertetést dolgos életükről, eredményeikről. Fontos, hogy mindenütt ott legyen egész dolgozó népünk első jelöltjének — Rákosi elvtársnak a képe is.

Jól felhasználhatók a választási kampányban a tematikus könyvkiállítások is. Könyvkiállításokat a könyvtáron kívül a választási irodákban, tömeggyűléseken, választásokkal kapcsolatban tartott előadásokon, felolvasásokon is készítsenek. A kiállítások témái általában azonosak a témakatalógus ismertetésekor megadott témákkal.

A kiállított könyvek fölél jól látható betűkkel, lehetőleg tömör agitativ jelmondatot

helyezzünk. Pl. *Szocialista alkotmány — boldog jövő*. Ha a jelmondat hosszabb, a kiállítás főlé, nagy betűkkel a falra is helyezhetjük.

Az ötéves tervvel foglalkozó kiállítás főlé: »Jólétünk alapja ötéves tervünk!«, »Szabad nép tesz csuda dolgokat« (Kölcsey). — Használjanak könyvtárosaink nyitott álló lárlókat, mert ezek agitativ ereje lényegesen nagyobb.

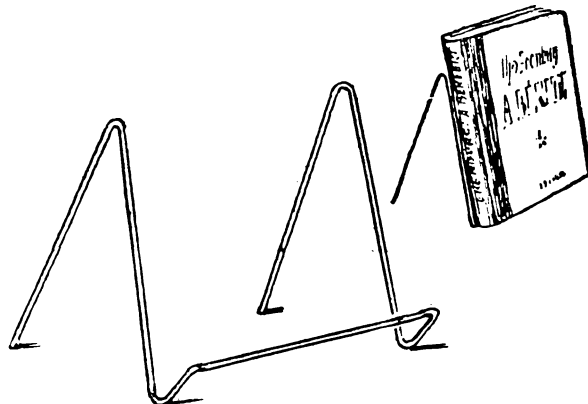
Ha a könyvtárnak nincs semmiféle állvány, tárlója, asztalra is rakhatja a könyveket. Megfelelően hajlított drót segítségével ferdén felállítva helyezheti a könyveket az asztalra. Így sokkal jobban magukra vonják a figyelmet. Néhány méter drót és néhány könyv segítségével pillanatok alatt rendezhetünk könyvkiállítást.

Az egri megyei könyvtár könyvkiállításokon kívül könyvtári plakáttal is igyekszik könyvpropagandáját fokozni. Ahol nincs mód kiállításra, könyvtári plakáton is ajánlhatunk irodalmat. A könyvtári plakáton legyen a jelmondat igen rövid, agitativ. Pl.: »Az ötéves terv adta népünknek«, »Ami a választásról tudni kell« stb. A jelmondat alá könyvcímek kerülnek, majd ez a felírás: *Olvasd ezeket a könyveket! Megkapod a ... könyvárban*. A plakátok minél kevesebb szöveget tartalmazzanak, izléses művészi kivitelben készüljenek.

A TÖMEGPROPAGANDA EGYÉB FORMÁI

A választási propaganda segítésére a könyvtárak vegyék igénybe a tömegpropaganda különféle formáit is. Szervezzen a könyvtár felolvasásokat, a kultúrotthonban vagy a tömegszervezetek által egybűtt rendezett felolvasásokat lássa el anyaggal. A felolvasásokhoz a Népművelési Minisztérium irodalmi főosztálya brosúrákat ad ki. Osszejövetelek, kisgyűlések programját rövid felolvasásokkal is változatossá tehetjük.

A könyvtár a választási propagandamunkában működjék együtt a népművelés egyéb szerveivel. Támogassa az előadásokat könyv- és folyóiratanyaggal, könyvkiállításokkal. Szabad Föld Vasárnapokon pl. ilyen tárgyú előadások lesznek: *A dolgozó nép*

Könyvtámasztó drótból

alkotmánya; Mit tett a Magyar Népköztársaság kormánya az anyáért és a gyermekért; Választások régen és most; A magyar állam a békéért; Az ifjúság útja. — Vetítésre kerülnek az alábbi diafilmek: *Öt-éves tervünk a dolgozó családokért; Rákosi elvtárs élete; A diósgyőri nagykohó; Parasztságunk útja; Az ifjúság útja.* — A könyvtáros az ilyen előadásokat és filmvetítéseket felhasználhatja rövid könyvszemlék tartására is.

A tömegnevelő munka különféle formái közül sikeresen alkalmazhatjuk a választások idején a könyvismertetést és az anketót. Jól felhasználhatók az olyan könyvek, amelyek a szocialista építés hőseit mutatják be, mint pl. Babajevszkij: *Az aranycsillag lovagja* c. regény, vagy a felszabadulás utáni új életünket, fejlődésünket bemutató szép-irodalmi művek. Pl.: Tardos: *Igaz történetek nagy építkezésekről.* Veres Péter: *Próbátétel,* stb. A régi magyar klasszikusok közül a régi világ választási csalásait, a nép félrevezetését bemutató művekből tartunk könyvismertető előadást. Ilyen pl.: Mikszáth: *Két választás Magyarországon* c. műve. Az előkészítő munkát a könyvtáros a pártszervezettel és a tanácsszervekkel együtt végezze, igyekezzenek minél nagyobb tömegeket megmozgatni. Ott rendezzenek csak könyvtárosaink könyvismertetést, ahol jó előadót, érdekes, színvonalas előadást tudnak biztosítani. Az előadás előkészítését legalább 3—4 héttel előbb kezdjük meg. Mivel előreláthatólag elég sok lesz a rendezvény, a könyvtáros jóelőre biztosítson előadóttermet.

A közönség szervezésére az egyébként használt eszközökön kívül, használja fel a

könyvtár a választási agitáció adta lehetőségeket is. Az előadás propagálásába a pártszervezet segítségével vonja be a népnevelőket is, politikai gyűléseken, tanfolyamokon keltsen érdeklődést a könyvismertetés iránt, az ismertetésre kerülő könyv egy-egy kisebb részletének felolvasásával. Erre kitűnő pl. Katángy beszéde a »*Két választás Magyarországon*« c. regény befejező részéből.

A könyvismertető előadásra rendezünk könyvkiállítást is. A terem falán legyen néhány választási jelmondat.

A választási időszakban könyvtáraink tartanak olvasói értekezleteket, ahol a könyvtár vezetője beszámol a könyvtár munkájáról és meghallgatja az olvasók véleményét, bírálatát. Ezt az értekezletet is fel kell használni a választási propaganda érdekében. Tartson ezért a könyvtár irodalmi előadást az olvasói értekezlet alkalmával. Címe lehet: *Öt éves tervünk a szép-irodalom tükrében.*

A könyvtárhelyiség dekorálására nagy gondot fordítsanak a könyvtáarak. Áraszson a könyvtár ünnepi hangulatot, díszítsék választási jelmondatok és plakátok, látsson meg, hogy tevékenyen vesz részt a választásban.

A választások előkészítésében végzett jó könyvtári munka hatalmas lendületet fog adni a további munkához. Ha a könyvtáarak jól dolgoznak ebben az időszakban, megnövekszik az olvasóforgalom, minőségileg javul az olvasókkal való foglalkozás. Ugyanakkor megnövekszik a könyvtáarak tekintélye, népszerűsége. Amikor tehát a könyvtár a választások sikerét segíti, egyben saját munkája megjavításán is dolgozik

Kossuth-díjas íróink

Immár, Sztálin nélkül járunk a sztálini úton. Az emberek többsége, életútját bejárva, eltűnik a múlt egyre sürűsödő ködében. Emlékké válik, mint a lehullott falevél, vagy mint a kimondott szó, vagy mint az öregek gyermekkorra. Sztálin élő valóság maradt, Sztálin vezet bennünket tovább. Az ő halhatatlan lángelméjét a soha el nem múló alkotás egész sora tükrözi: a szocialista realista irodalom legszebb remekművei.

A sztálini örökség végtelenül gazdag kincestárában a legértékesebb értékek egyike a Solohovok, Fagyevjevok, Akszajevok, Pavlenkok, Nyikolajevok, Polevojok és a többiek irodalma. Ezt a művészetet szeretni annyit, mint cselekvően helyeselni a világtörténelem legmagasabbrendű embereszményét, a szocializmust, a kommunizmust, Marx, Engels, Lenin és Sztálin világnézetét.

Az új magyar írók egyre többet tanulnak a szovjet íróktól és valamennyien egyre sikeresebben alkalmazzák: az új valóság művészi ábrázolásának irodalmi módszerét, a szocialista realizmust. Fejlődésüket, sikereiket, erényeiket és a dolgozó népet szolgáló általános törekvések legkiválóbb eredményeit évről évre a Kossuth-díj őrkesti.

Az idén hatodszor tüntette ki népünk kormánya a legkiválóbb magyar írókat Kossuth-díjjal. Eddig, 1948-ban Déry Tibor, Füst Milán, Illyés Gyula és Nagy Lajos; 1949-ben Aczél Tamás, Balázs Béla, Gellért Oszkár, Gergely Sándor, Nagy Sándor, Tersánszky J. Jenő és Zek Zoltán; 1950-ben Benjámín László, Illés Béla, Kónya Lajos és Veres Péter; 1951-ben Földessy Gyula, Hámos György, Háry Gyula, Juhász Ferenc és Szabó Pál; 1952-ben pedig Benjámín László (másodszor), Urbán Ernő és Veres

Péter (másodszor) kapott Kossuth-díjat. Két Kossuth-díjasunk, Aczél Tamás és Nagy Sándor, igen magas elismerésben, Sztálin-díjban részesült.

Új, szocialista realista irodalmunk egy-egy győztes csatájának hőse minden Kossuth-díjasunk. Az idén, 1953-ban, Illyés Gyula (másodszor), Gábor Andor, Sándor Kálmán, Kónya Lajos (másodszor), Méray Tibor, Devecseri Gábor, Király István és Kardos László érdemelte ki a dolgozó nép elismerését, a Kossuth-díjat.

A szovjet példán csiszoló és a magyar valóságot ábrázoló szocialista realista irodalmunkkal szemben folyton növekednek a követelmények. Törvényszerű jelenség ez, mert nemcsak az olvasók száma szaporodik, hanem egyre sokrétűbbé, gazdagabbá, kiterjedtebbé válik az a valóság is, amelyet korunk irodalmának híven tükröznie kell. Haláltnan inamú versenyfutás kezdődik tehát a szocializmust építő hős nemzedék eredményei és az eredmények irodalmi vetülései között. Ez utóbbiak különböző okokból még lelemaradnak az óriási rohamban, de a már elért eredmények mégis biztatóak s érik a még teljesebb diadalok ideje.

Irodalmunk új győzelmeinek azonban feltételei vannak. Az, például, hogy a magyar írók műveit mennél többen olvassák és alkotó módon mennél többen bírálják. Néhány évvel ezelőtt igen sokan még szembeállították a szovjet irodalmat az új magyar irodalommal. Azt mondták: a magyar irodalom színvonala messze elmaradt a szovjet irodalom színvonalától — nem érdemes tehát magyar könyveket olvasni. Akik ilyen egyoldalúan vélekedtek a két irodalom valóban meglévő színvonal-különbségéről, azok akarva-akaratlanul is az új magyar irodalom ellenségeit támogatták.

Nem kétséges: a sztálini korszak szocialista realista irodalma az eddigi eredmények csúcspontja. De a szovjet irodalom nemcsak a magyar írók és olvasók példaképe és kedvence, hanem minden más ország minden más népéé is. Következésképpen a szovjet irodalom — miközben a szovjet valóság visszatükrözése — az egész haladó emberiség közkinccse. Minthogy pedig a magyar valóság művészi kifejezése a magyar irodalom feladata, íróknak és olvasóknak azon kell munkálkodniuk, hogy irodalmunk sikeresen megvalósíthassa ezt a feladatát. Nem becsüli igazán a szovjet irodalmat az, aki lebecsüli az új magyar irodalmat.

Az idei Kossuth-díjasok irodalmi művei figyelemreméltó alkotások. *Illyés Gyula* két műve, »Az ozonai példa« és a »Fáklyaláng«, a hazafias nevelés kiválóan sikerült példaképei. Mindkét színdarab hatásosan hirdeti a nép és a haza szeretetét és mindkettő az ellenség gyűlöletére sarkal. Ezeket a színjátékokat szépséges nyelvezetük kedvéért még azok is szívesen elolvassák, akik színpadon már látták.

Gábor Andor, a »Bécsi levelek« harcos írója; a költő, a publicista és a humorista — egész életén át folytatott irodalmi munkásságáért kapott Kossuth-díjat. Ő maga eltávozott már az élők sorából, de a művei a magyar irodalom értékei maradtak és nemcsak kordokumentumként érdekesek. Sokat tanulhat tőle a mai ember: elvhűséget, harcolósságot, engesztelhetetlenséget a haladás ellenségei iránt.

Sándor Kálmán »A harag napja« című színművét erős drámaiság jellemzi. Az 1919-ben játszódó történet arra tanítja a mai harcost, hogy éber legyen, mert a megvert, de véglegesen még el nem pusztított ellenség csak az alkalomra vár — mégpedig nem féltlenül —, hogy mérhetetlen szenvedések felidézésével megkísérelje elvesztett hatalma visszaszerzését.

Kónya Lajos »Bányászlámpák« című verskötete a legmaibb témák igaz, művészi

kifejezése. Olyan költemények gyűjteménye, amelyet nemcsak a tervük teljesítéséért és túlteljesítéséért harcoló bányászok, hanem minden harcos dolgozó a saját élete tükröződésének tekinthet. Ujjászületett és egyre fejlődő költészetünk jelentős eredménye ez a kötet.

Ha valaki rászolgált írónk közül a Kossuth-díjra, úgy *Méray Tibor* kétségtelenül rászolgált. Koreai tudósítási művek és tettek egyidőben. Arra figyelmeztetnek: egy pillanatra se feledjük, hogy valahol nincs béke a földön; hogy az amerikai imperialisták az egész világra szeretnék kiterjeszteni a koreai háborút. Korea földjén rémségek mennek végbe — de lelkesítő hőstettek is. Kim Ir Szen népe és a kínai önkéntesek bebizonyították, hogy legyőzhetetlenek az igazukért — szabadságukért és függetlenségükért harcoló népek.

Kardos László műfordító, a szovjet költők antológiájának összeállításáért; *Király István* haladó hagyományainak ápolásáért, Mikszáthról írott könyvéért; *Devecseri Gábor* pedig a világirodalom legnagyobb eposzáinak, az *Ilias*-nak fordításáért kapott Kossuth-díjat.

Új Kossuth-díjasaink új művei számottevő mértékben gazdagították irodalmunkat. Műveik gyönyörködtetik az olvasót, fejlesztik ízlését; hazafiasságra, helytállásra, a munka szeretetére nevelik az embereket. Mennél többen ismerkednek meg ezekkel az alkotásokkal, annál erősebbé válik a békéért és a szocializmusért harcoló népünk.

FÖLDES MIHALY

A könyvtáros felelős minden könyvért!

A Központi Statisztikai Hivatal múlt év szeptember 1-i felmérése szerint tömegkönyvtárainkban több mint négymillió kötet könyv van. Ha a könyveknek csak a vételárát számítjuk, akkor is hatalmas kincs ez együtt, közel százmillió forintnyi érték. De a könyvek valódi értéke ennek sokszorososa, mert hisz ha egy könyvet harmincan olvasnak el, az harmincszor annyi hasznot hajtott, mint az, amelyet csak egy ember olvasott el. Különlegesen nagy értéke van azoknak a könyveknek, amelyek a boltokból teljesen kifogytak.

Mindebből nyilvánvaló, hogy könyvtárainkban óriási kulturális kincs van felhalmozva.

Szocialista kultúránknak ez az aranyalapja a könyvtárosok gondjaira van bízva azért, hogy a könyveket minél több dolgozóhoz eljuttassák, hogy ezt a kincset állandóan kamatoztassák.

Azonban ahhoz, hogy a könyv minél több olvasó nevelését segíthesse elő, mindenekelőtt meg kell tartani a könyvet a könyvtár tulajdonában, biztosítani kell, hogy a könyv ne vesszen el, hogy azt pontosan visszahozzák és hogy ne rongálják a könyveket.

HOGYAN ÓVJÁK A KÖNYVTÁROSOK EZT A KINCSET?

Sajnos, eddig maguk a könyvtárosok sem, de a könyvtárat fenntartó szervek sem tekintették fontos kötelességüknek a könyvállomány védelmét. Egyes helyeken egyenesen bűnös könnyelműséggel találkozunk. Egyes könyvtárosok szinte természetesen dolognak kezdték tekinteni, hogy a könyvek elvesztek. Még a budapesti Szabó Ervin könyvtár kerületi könyvtáraiban is, ahol pedig gyakorlott és sok tapasztalattal bíró könyvtárosok dolgoznak, igen tekintélyes a könyvelveszések száma. Például a VII. kerületi 2. számú könyvtárban a felszabadulás óta 2000 könyv veszett el, melyből kb. 1000 kötet ifjúsági mű. Az elveszettek között vannak a legkeresettebb és legkedveltebb könyvek, amelyeket szinte minden nap kérnek a könyvtárostól, aki szomorú szívvel ugyan, de azt kell, hogy válaszolja az olvasónak: »nincs bent a könyvtárban«.

Előfordult az is, hogy az elveszett könyvet az állami antikvárium adta vissza a könyvtárnak, mert egyes olvasók ott próbálták eladni.

A vidéki könyvtárakban sem jobb a helyzet. Az Állami Ellenőrzési Központ az év elején vizsgálatot tartott több vidéki könyvtárban és súlyos hiányosságokat tárt fel. Például a volt pesti körzeti könyvtárnál 2440 kötet hiány mutatkozik. A váci városi könyvtárnál az 1951-52. évben kiadott és még vissza nem hozott könyvek száma 647, értéke kb. 14.000 forint. Itt a könyvkartotékot a szekrény mögött találta meg az ellenőr. A tolnamegyei megyei könyvtárban az ellenőrzés a faskamrában talált meg olyan könyveket, melyeknek a nyilvántartások szerint Máza községben kellett volna lenniök. Szabolcs megyében Bököny község könyvtárában a leküldött 300 kötetből 228 hiányzik.

Falun különösen ott mutatkozik nagy hiány, ahol a tanácsok se külön helyiséget, se zárható szekrényt nem biztosítottak a könyvtár részére.

Nincsen teljes képünk arról, hogyan óvják a könyvtárak állományát az üzemi könyvtárak, de számos jel arra mutat, hogy ezeknél is ezekre, sőt tízezrekre tehető az elveszett könyvek száma, ami azt jelenti, hogy százezrekre rúg az az anyagi kár, ami az országot, a népet érte, a könyvek rossz, lelkiismeretlen kezelése miatt. Példáért itt sem kell messzire menni. A *Könyvtáros* legutóbbi számában, a »Pellengér« rovatban közölte a Csepel Autógyár könyvtárának gyalázatos helyzetét, ahol hosszú hónapokig nem biztosítottak se helyiséget, se polcot a könyveknek. (A cikk megjelenése után megígérték, hogy biztosítanak!)

Ez a példa is azt mutatja, hogy a könyvállományért nem lehet egyedül csak a könyvtárosokat felelőssé tenni, hanem ki kell mondani a könyvtárat fenntartó szerv felelősségét is. A megfelelő helyiséget, szekrényt, polcot stb.-t az esetek többségében maga a könyvtáros nem tud biztosítani. Ezért szükséges felelőssé tenni a tanácsszerveket is. A Szakszervezetek Országos Tanácsának pedig felelőssé kell tennie a szakszervezeti bizottságokat könyvállományukért is.

Feltétlenül szükséges, hogy rendelet, utasítás kötelezze a könyvtárat fenntartó szerveket a könyvállomány védelme feltételeinek biztosítására. Ugyanakkor felelőssé kell tenni a könyvtárost is minden kötet könyvért.

Ki kell mondani azt is, hogy az olvasó anyagilag felelős az általa aláírás ellenében átvett könyvekért. A késésért, az esetleges rongálásért is.

Ahhoz, hogy a felelőtlenségnek ez a mai állapota megszűnjék, szívós, kemény harcra van szükség. Szálljanak harcba maguk a könyvtárosok is és ne tűrjék akár csak egyetlenegy könyv elvesztését is.

Folyóiratunknak, *A Könyvtárosnak* irányítania kell ezt a harcot, kíméletlenül fel kell tárnia a visszasságokat s ugyanakkor tanácsot, tájékoztatást is kell adnia a könyvtárosoknak. A könyvtárosok is igényeljük ezt a támogatást és segítsenek feltárni és kijavítani a hibákat.

Egyes könyvtárvezetők, de népművelési szervek is, hajlamosak semmibevenni a könyvtári munka adminisztrációját és technikai teendőit. Rendkívül ostoba dolog lenézni a könyvtárak nyilvántartási és adminisztrációs munkáit. Egyesek ezt a »politikai munkára« hivatkozva teszik. Az ilyen elvtársak egyáltalán nem értik meg a dolog lényegét.

A könyvtár egész tevékenységének fő célja az, hogy segítse a párt politikáját

megérteni és megvalósítani. Minden könyvtár ezt kell tekintse munkája értelmének és legfőbb céljának. — De ha egy könyv nincsen beletárolva, akkor nem lehet kikölcsönözni. Ha nem tartja a könyvtáros nyilván, hogy kinél van a könyv, akkor nem is tudja megtalálni, ha azt mások keresik. Ha nem íratja alá a könyvtáros a könyv átvételét, akkor nem felelősségre, hanem felelőtleniségre neveli az olvasót. Naív hit lenne azt feltételezni hogy aki a könyvet ellopja, az majd nem fogja letagadni az átvételét.

Csak a pontos nyilvántartások segítségével lehet leleplezni az ellenséget is, mely egyes helyeken egyenesen törekszik a könyvtárak megkárosítására.

A könyvet kikölcsönözni egy alkalommal nem különösebben nehéz. Azonban a könyvtáros nem egyszer akar egy könyvet kikölcsönözni, hanem sokszor. Nem egyszer akarunk nevelőhatást, politikai nevelőmunkát végezni egy könyvvel, hanem sokszor Ennek előfeltétele a könyvtárak pontos adminisztrációja.

A KÖNYVTÁR LEGFONTOSABB OKMANYA A LETÁR

A leltár egyszerű nyilvántartás, kis falusi könyvtárak vezetői is könnyűszerrel meg tudják csinálni. Ennek ellenére előfordul, hogy nagyobb könyvtáraknál is rendetlenek a leltárak. A nyíregyházi megyei könyvtár leltára külön-külön lapokra gépeli a leltárat és számos hibát is ejt benne. Más szám van a könyvön és más szám a leltárban. Ez azt mutatja, hogy nem értették meg, miért is kell leltározni. A ceglédi járási könyvtár leltára nem folyamatos, hanem szakok szerint van csoportosítva.

A leltár nem állhat külön lapokból. A leltár egy bekötött vagy befűzött, előzetesen oldalszámozott és a könyvtár fenntartó szervével (községi könyvtár esetén a helyi tanács VB-val, megyei könyvtárnál a népművelési osztály vezetőjével) hitelesített könyv, amelybe a könyvtár tulajdonát képező minden egyes kötet könyvet folyamatos sorszám szerint be kell vezetni. Nem szabad kihagyni egy sort sem. Nem szabad újraírni a leltárat, csak a fenntartó szerv hozzájárulásával.

Egyes könyvtárakban hosszabb ideig állnak a könyvek leltározatlanul. Szabályként kell kimondani, hogy minden új könyvet azonnal, legkésőbb egy héten belül be kell leltározni, mert amíg a könyv még be sincsen leltározva, az olvasók számára egyszerűen nem is létezik.

Külön jelentősége van ennek most a választások előtt, amikor az olvasók érdeklődése a könyvek iránt nagy mértékben megnövekszik.

Ezért a könyvtárak minden használható könyvet azonnal leltározzanak be és bocsássák azokat az olvasók rendelkezésére.

Soronkívül leltárba kell venni a választással kapcsolatosan megjelent anyagokat, könyveket, brosrákat, hogy még aznap kölcsönözni lehessen azokat.

Teljesen érthetetlen egyes könyvtárak, köztük még megyei könyvtárak, például a pestmegyei könyvtár topogása a leltározás körül. Ahelyett, hogy hozzáfognának soronkívül és befejeznék minél előbb, úgy tesznek, mint aki mindenre ráér, csak erre nem.

Teljesen megengedhetetlen, hogy a könyvtárban akárcsak egyetlen egy olyan könyv is legyen, mely nincsen beletárolva.

Nagyobb könyvtárakban a munka megkönnyítése érdekében szükséges, hogy a brosrákat külön — egyszerűbb — leltárba vezessék be. Megkönnyíti a könyvtáros munkáját, ha a brosrákat nem a polcokon tárolja — mint a könyveket, (így a brosrák nagyrésze porosodásra van kárthatva) —, hanem nagyobb dobozokban, hasonlóképp a katalóguscédulákhoz.

Fontos okmányai a könyvtárnak a könyvkártyák és a személyi lapok, melyeken (vagy egyikén vagy másikon) az olvasó a könyv átvételét saját aláírásával igazolja.

Egyes könyvtárosok nehezen akarják megérteni az aláírás jelentőségét. Ezek az elvtársak elfeledkeznek azokról a kapitalista világból maradt csökevényekről, a magántulajdonosi gondoskodásról, amellyel — ha egy kicsit jobban körülnéznek — saját maguk is bőségesen találkozhatnak. Ezek az elvtársak számolják meg a hiányzó könyveket, és saját maguk fognak rádőbenni naivságuk következményeire.

A könyvvállomány védelmét szolgálja a kölcsönzések határidejének nyilvántartása is. Egyes helyeken ezt teljesen elhanyagolják. Nem is olyan régen Nyíregyházán még egyszerű ábécé rendben álltak a kölcsönzési nyilvántartások. Pécssett sem voltak lejáratí rendben. A fővárosi kerületi könyvtárak a határidők leteltére általában pontosan figyelmeztetik az olvasót, ezt a megyei könyvtárak nagyobb-része teljesen elhanyagolja.

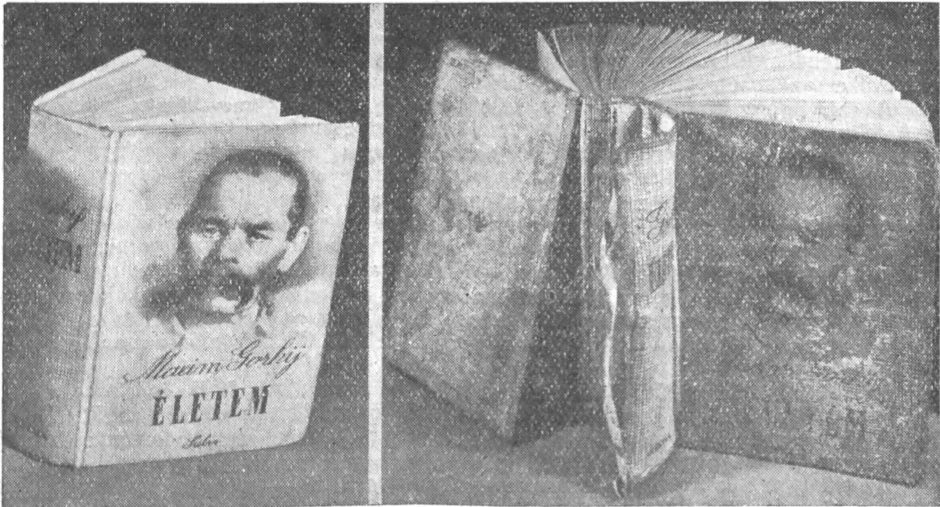
Szükséges lesz megvalósítani mindenütt, hogy a határidőn túl kint lévő könyv után naponta legalább 10 fillér bírságot kelljen fizetni az olvasónak. Ha egy könyvtár elhanyagolja a nyilvántartásokat, ez rendetlenségre szoktatja az olvasót is. Viszont a pontos, jól vezetett kölcsönzési nyilvántartások lehetővé teszik, hogy az olvasót rendre, pontosságra szoktassuk, aminek nemcsak a könyvtár, hanem az olvasó saját maga s az ország is hasznát látja.

Osszefoglalva:

1. A könyvtárosok haladéktalanul hozzák rendbe könyvtárak nyilvántartásait, mindenekelőtt leltározzanak be minden könyvet. Készüljenek fel ezzel is a választási feladatokra.
2. A könyvekre úgy vigyázzanak a könyvtárosok, mintha sajátjuk lenne. Ne úgy őrizték, hogy senkinek sem adják, hanem úgy, hogy minél több olvasónak adhassák a kezébe. Aláírás nélkül ne adjanak ki könyvet soha senkinek.
3. A könyvvállomány védelmébe vonják be magukat az olvasókat is. Tartsanak olvasóértékeléseket, ahol a hibákat is megbeszélik. Kérjék az olvasók segítségét munkájukhoz.
4. Ne tekintsek a könyvtári adminisztrációt öncélnak, de tekintsek elengedhetetlen eszköznek a könyvtárosi munka valódi céljához: az olvasók, az ifjúság, a dolgozó nép szocialista neveléséhez.
5. Tanácsszerveink, a népművelési osztályok munkatársai, a népművelési előadó és ügyvezető elvtársak ellenőrizték és segítsék, hogy a könyvtárak e szerint dolgozzanak.

BARABASI REZSŐ

(Kérjük olvasóinkat, szóljanak hozzá, mondják el véleményüket, tapasztalataikat e cikkben felvetett kérdésekről. Szerk.)

„ÍGY VITTED EL“ — „ÍGY HOZTAD VISSZA!“

A könyvrongálás ellen így küzd szemléltetően az egri Megyei Könyvtár, ilyen céllal rendezett hasonló tárgyú kiállítást a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és ilyen plakát kifüggesztését tervezi a siófoki Járási Könyvtár, valamint több más könyvtár is. Követendő példa.

A műszaki könyvtárak és a termelés újítói

A »Bibliotekar« 1952. 10. számából

Azerbajdzsán műszaki könyvtárai rendszeres segítséget nyújtanak a köztársaság hatalmas kőolajipara dolgozóinak, hogy termelési feladataikat teljesíthessék, sőt túlteljesíthessék. A könyvtárnak különleges figyelmet fordítanak a termelés újítóinak kiszolgálására.

1951. októberében az »Azneft« (Azerbajdzsáni Kőolaj Egyesülés) Központi Tudományos-műszaki Könyvtára (CNTB), amely szervezője és módszertani vezetője egész sor műszaki könyvtárnak, megszervezte e műszaki könyvtárak felülvizsgálatát, hogy helyes képet kapjon arról, mi módon szolgálják ki a termelés újítóit és élenjáró dolgozóit.

A vizsgálat ideje alatt (1951. október 1—1952. június 1.) Azerbajdzsán kőolajiparának műszaki könyvtárai a termelés újítóinak és élenjáró dolgozóinak százaival vonták be az olvasók taborába, kiknek ezidő alatt több mint 7 ezer termelés-technikai művet adtak ki. Sok dolgozónak a könyvet a munkahelyen kézbesítették.

Szélesen bontakozott ki a könyvtárosok alkotó kezdeményezése, akik igyekeztek munkamódszerüket a haladó termelési tapasztalatok propagandája és terjesztése terén megjavítani. Az olvasó ankétok, könyvismertetések, a könyvekről való beszélgetések fokozatosan a technikai irodalom ajánlásának állandó formáivá lettek.

Meg kell jegyezni, hogy műszaki könyvtáraink a vizsgálatig nem eléggé használták ki a könyv tömegpropagandájának formáit. Az »Azneft« Központi Tudományos Technikai Könyvtára azt a feladatot tűzte maga elé, hogy éppen a tömegpropaganda módszereit gyökeresebben be a könyvtárak gyakorlatába. Ebből a célból olvasó ankétot rendeztek Amirov A. D. és Onatanov Sz. T. »A forrás-kompresszor részleg mestere« c. könyve (1951) megvitatására. A könyvet az »Azneft« egyesülés technikai osztályával egyetértésben választották ki. Ennek az ankétnak az előkészítésében sok műszaki könyvtár vett részt. Különösen nagy munkát végzett az »Ordzonikidzeneft« tröszt könyvtára.

Az olvasókonferencia megtartásának napjáról idejében (egy hónappal előbb) értesítették a kisebb üzemi egységek könyvtárait és ez lehetőséget adott nekik arra, hogy az olvasókat előkészítsék a könyv megvitatásában való aktív részvételre.

Az »Azneft« központi könyvtára az összes könyvtárakba elküldte az ankét számára összeállított ajánló bibliográfiát, amelyet széles körben propagáltak a termelés újítói, a mérnökök és más műszaki dolgozók körében. Valamennyi műszaki könyvtárban könyvkiállítást rendeztek. A könyvtárak dolgozói előkészítő értekezleteken tájékoztatták a résztvevőket az ankét tárgyalási rendjéről.

Az ankétot a kőolajipari dolgozók otthonában tartották meg. Nagy sikerrel folyt le. A könyv egyik szerzője rövid beszámolót tartott. Azután szólaltak fel a kőolajipari munkások, a kőolaj mesterei, mérnökök, akik általában jól fogadták a könyvet, de egyúttal rámutattak egyes hiányaira is. Az ankét résztvevői sok fontos észrevételt tettek és sok értékes javaslattal szolgáltak a szerzőknek, akik felszólalásaikban hálásak voltak az elvtársias kritikáért. Az ankét gyorsírással felvett jegyzőkönyvét elküldték a könyvkiadó hivatalnak is. A könyvtár nem sokára levelet is kapott a Gosztoptechnizdat (Állami fűtéstechnikai kiadó) vezetőjétől, Ljovov elvtárstól, aki rámutatott arra, hogy »az ankét anyagának elvi jelentősége van és nagyon értékes a kiadó további munkájában, tanulságait fel fogják használni a munkások részére szóló könyvek megírásánál és kiadásánál.«

Az ankét a bakui műszaki könyvtárak gyakorlatát illetően módszertani szempontból jelentős volt.

A második ankét 1952. június elején folyt le Blagovidov I. F. és Szpektor S. S. »Kőolajfeldolgozó gyárak üzembehelyezése« című könyvről (Azneftizdat, 1951.).

A konferencián való részvételre meghívták a kőolajmunkások tudományos mérnök-technikai egyesülete részlegét (NITO) is.

Az előadást a könyv egyik szerzője — Szpektor S. S. — tartotta. Tizenegy dolgozó bírálta a könyvet. Ezt a kiadványt is kedvezően értékelték.

A vállalatok és gyárak műszaki könyvtárai most már aktuális könyvek megvitatására is készítenek elő olvasóankétokat. Olyan könyveket választanak ki, amelyek az új technikát, a haladó termelési tapasztalatokat propagálják. Érdekes például a Kőolajfeldolgozó Tudományos-kutató Intézet könyvtára olvasóankétjének tapasztalata, melyet Picsuglin A. P. »A kőolaj első lejárása berendezésének kezelője« c. könyv megvitatására rendezett. Az ankétot a Saumjan Sz.-ről elnevezett Kultúrpalota szakszervezeti könyvtára a kőolajlejáróló gyár műszaki könyvtárával együtt folytatta le.

A könyvtárak rendszeresen szerveznek könyvkiállításokat az újítók tapasztalatairól szóló könyvekről és a kiállítás anyagába beillesztik a könyvismertetésekkel. Ezeknek nagy sikerük van. Az első könyvismertetést a Központi Könyvtár tartotta egy gyárban. Ennek a könyvismertetésnek a tervét az olvasóaktívával és a NITO-részleggel együtt állították össze, a kőolajfeldolgozásról szóló tizenegy újabb mű anyagából.

A technikai részleg főmérnökét, a könyvtár egyik olvasóját, Kardas I. M.-et bízták meg a könyvismertető előadás előkészítésével és vezetésével.

A Központi könyvtár és a NITO részleg minden intézkedést megtett, hogy a *termelés élenjáróit egytől-egyig bevonják a tervezett rendezvénybe*. A könyvismertetés élénk eszmecsere-t váltott ki. Kardas elvtárs beszámolója után heten szólaltak fel, akik hozzá-
szólásaikkal kiegészítették az előadottakat, sok bírálómegjegyzést tettek az ismertetett könyvek egyik-másikára. Ezt a szóbeli ismertetést az »Azneft« központi könyvtára feljegyezte, sokszorosította és megküldte a műszaki könyvtáraknak.

A műszaki irodalom propagandájának érdekes formáját alkalmazzák a kőolajipar tudományos-kutatói intézetének könyvtárai.

Azerbajdzsánban az utolsó években szélesen bontakozott ki a tudomány és termelés közti alkotó kapcsolat és tevékeny együttműködés mozgalmá. A tudományos dolgozók százai kötődtek szerződést az üzemi dolgozókkal a legújabb technika bevezetése és a kölcsönös segítségnyújtás érdekében. Az intézetek tudományos-technikai könyvtárai, aktívájukra támaszkodva, nagy propagandát fejtettek ki az ipartelepek és gyárak haladó tapasztalatairól szóló irodalom terjesztése körül. Így a »Giproalmaznefti« tudományos-technikai könyvtára segít az intézet tudományos dolgozóinak megvalósítani a tudomány és termelés közötti kapcsolatot és népszerűsíteni az újítók tapasztalatait. A könyvtár több könyvismertető előadást szervezett, melyeket magasképzettségű szakemberek tartottak meg. *Babaljan*, a műszaki tudományok kandidátusa ismertette a talajtanalumnyozás kérdéseiről szóló irodalmi újdonságokat. Részletesen foglalkozott minden könyvvel, rámutatott a legfontosabb fejezetekre és a bennük lévő hiányosságokra. A könyvismertetés eredményeképpen ez iránt az irodalom iránt fokozott érdeklődés nyilvánult meg.

A legjobb termelés-technikai könyvekről és folyóiratcikkekről a munkások között beszélgetéseket is rendeztek.

A mechanikai gyár könyvtára az olvasóaktíva segítségével rendszeresen tart beszélgetéseket a könyvekről. *A beszélgetések a műhelyekben folynak le.*

A vizsgálat egész ideje alatt több mint 100 csoportos beszélgetést és felolvasást tartottak. Ennek a munkának eredményeképpen emelkedett a haladó tapasztalatokkal foglalkozó irodalom kölcsönzése. Jelentősen megnőtt az olvasók száma a könyvtárakban.

Egyes könyvtárak albumban gyűjtik össze a kőolaj híres mesterei, *Fatkuljev*, *Abdulajev* és más termelésben élenjárók munkamódszereivel foglalkozó cikkeket és megnyilatkozásokat.

Az újítók legjobb tapasztalatainak szemléltető propagandájában jelentékeny helyet foglalnak el a könyvkiállítások. Ezeknek a témáját az üzemek technikai osztályával beszélük meg.

A vizsgálat ideje alatt a technikai könyvtárak 65 könyvkiállítást rendeztek és ezekről a kiállításokról 1500 könyvet és folyóiratot kölcsönöztek ki.

A műszaki könyvtárak dolgozói kiutaznak az üzemekbe új olvasók toborzására. *A könyvtárosok beszélgetnek az újítókkal, ajánlják nekik a műszaki irodalom újdonságait, bevonják őket a könyvtárba*. A termelés élenjárói részére megszervezik a tanácsadást szakemberek közreműködésével, a termelés-technikai könyvekkel való munkára vonatkozólag.

Műszaki könyvtáraink munkagyakorlatában nagy helyet foglal el a bibliográfiai tájékoztató. Az »Azneft« központi tudományos-technikai könyvtára havonta annotált bibliográfiai bulletint ad ki, melyben a kőolajról szóló új könyveket és cikkeket ismer-
tetik. Ennek a bulletinnak és az ajánló bibliográfiai anyag felhasználásával a műszaki könyvtárak rendszeresen tájékoztatják olvasóikat a könyvújdonságokról és a részükre szükséges irodalomról.

Az olvasóknak adandó írásbeli és szóbeli bibliográfiai tájékoztatást nagyban segíti az Azneft központi könyvtárának bibliográfiai apparátusa, mely társadalompolitikai és kőolajtechnikai nyomtatott bibliográfiákból, folyóiratokból, tematikai katalógusokból áll. Ezekben a tematikai katalógusokban a termelés élenjáróinak, — az újítók tapasztalatairól szóló irodalmat foglalják össze. A könyvtár tájékoztató szolgálata, az üzemek és intézmények legkülönbözőbb kérdéseire felel.

Ilyenformán az azerbajdzsáni kőolajfeldolgozó ipar könyvtárai — felhasználva munkájukban a termelés élenjáró és újítói kiszolgálásának különböző formáit és munkamódszereit (olvasóankétek, könyvismertető előadások, csoportos beszélgetések, tanácsadások, felolvasások, tematikai kiállítások, tájékoztatások stb.) el is érték a dolgozók szakszerűbb könyvellátását.

Oniscsenko elvtárs, egyik gyár könyvtárának aktív olvasója, a technikai könyvtár dolgozóinak 1952. április 7-i csoportülésén a következőket mondta: »A mi gyári műszaki könyvtárunk szakemberek segítségével nagy segítséget nyújt az újíto'knak azzal, hogy ajánlja nekik a szükséges irodalmat. Nem egyszer beszélgettem a munkásokkal könyvekről. Egy ilyen beszélgetés következtében gyárunk egy munkása, *Izmailov* elvtárs a fém gyorsfeldolgozásának új módszerét alkalmazta és ezzel a gyárnak 150 000 rubelt takarított meg, de megtakarított egyúttal 100 tonna fémét is.«

Egy másik olvasó, *Rodin* elvtárs sztahanovista, a termelési munka élenjáró módszereitől szóló irodalmat tanulmányozva, elszajátította a termelési munka élenjáró módszerét és sok észszerűsítő javaslatot tett, melyek a gyárnak 100 ezer rubel megtakarítást hoztak.

Azerbajdzsán műszaki könyvtárainak azonban meg kell erősíteniök a könyvvvel való tömegmunkájukat, el kell juttatniök a könyvet minden köolajmunkáshoz.

MANGASZAROVA

Látogatás a jászberényi Járási Könyvtárban

Valamikor innen, a jász-kun kerületek székvárosából és székházából intézte *Kossuth* 1849. április 4-én kiáltványát az Alföld népéhez, Ceglédre és Kecskemétre. Innen a XIX. század eleji hóbasüppedt Jászberényből indult el — mint Naplójában megírta — Déryné, a magyar színművészet dicsőséges és rögös útján. De a kiegyezés óta maga a város bizony kulturális tekintetben is elhanyagolt maradt. Egyetlen nyilvános, városi könyvtárban az egykori úri középosztály igényeinek megfelelő *Pekár Gyula*, *Herczeg Ferenc*, *Rákosi Jenő*, *Erdős René*, *Courths Mahler* regények, könyvek sorakoztak, azonkívül még néhány hitbuzgalmi egyesület folytatott könyvkölcsönzést. Ez, meg az úri kaszinó soha nem olvasott könyvtára jelentette akkor az úgynevezett kultúrát Jászberényben. A felszabadulás óta azonban a 28 000 lakosú városban gyökeres, valóban mélyreható változás történt. A gazdasági és társadalmi életben a fordulat éve jelentette a változást. Nagy üzemek építése indult meg; a mezőgazdaságban pedig több helyen rátértek a föld korszerű, termelészövetkezeti megművelésére. A munkásosztály hatalomra jutása biztosította a város kulturális életében végbemenő, forradalmi változásokat is.

A városi könyvtárból átalakult Járási Könyvtárt a Városi Tanáosházban találjuk meg, ahol két utcára nyíló helyiséget foglal el. Az iroda és a raktár az udvarra nyílnak. Mindjárt a belépéskor jólesően látjuk a szép rendet, praktikus könyvtári berendezést, a polcokról kinyúló falakokon elhelyezett lámpákkal a könyvek fölött, ami mind társadalmi munkában lésszült. Az olvasóterem is csinos asztalaival, szépen, mindenkinek láthatóan elrendezett újságjaival és folyóirataival, nyugalmas olvasásra és gondolkodásra készített csendjével igen jó hatást tesz. Az irodai rész is rendez, szép, tiszta; itt megvan a szakmai továbbképzéshez szükséges anyag, nem hiába készül levelező hallgatónak a könyvtáros főiskolára a könyvtár vezetője. A raktár jól őrzött könyveivel, és a kiszállásokhoz szükséges motorkerékpár szerelőhelye, az egész külső »helyszíni szemle« jót ígér a vizsgáló szemnek.

A katalógust, mely a 7-es rendszeren épült, jó rendben találjuk. A marxizmus-leninizmus, *Marx*, *Engels*, *Lenin*, *Sztálin*, *Rákosi* művei után a szépirodalom, stb. műfajok és abc szerint, az olvasók számára jól megközelíthetően, rendezve és elhelyezve. A járási könyvtárvezető, *Varga Antal* azelőtt a felszabadulás előtt szerelő volt, majd a felszabadulás után népművelési előadó Jászberényben. Könyvszerelő, művelődő, gondolkodó munkás ember, akinek magának is többszáz kötetes könyvtára volt munkája keresésen keresett filléreiből. Rajta kívül egy szervező könyvtáros, egy adminisztrátor, egy hivatalosság, négyöt állandó aktívával — összesen kb. 20 aktív van — látja el a könyvtár munkáját: Az ifjúsági aktívák egyrésze, utcánként beosztva, a könyvekkel felkeresi a lakosságot, ismerteti egyes könyveket, rámutat, hogy mennyi sok hasznos dolgot lehet tanulni egyes könyvekből és egyben felkéri az illetőket, hogy iratkozzanak be a könyvtárba.

A könyvtárhoz 8 fiókkönyvtár tartozik, négy a városban, és négy a tanyákon. A járásban 24 könyvtár tartozik a könyvtárhoz. A szervező könyvtáros éppen ilyen személyes látogatást végzett falun, ellenőrizve az ottani könyvtárost. A falusi népkönyvtárosok különben be-be jönnek egy-két napi gyakorlatra a járási könyvtárba. Tanfolyamok Szolmonok vannak, a megyei könyvtárvezető különben is rendszeresen segíti az elvtársakat. Módszertani szakértelvezetek havonta egyszer vannak, amelyeken a függetlenített könyvtárosok vesznek részt s amelyeken rendszeres tapasztalatcsere alakult ki.

Ankétokat, könyvismertetéseket sűrűn tart a jászberényi Járási Könyvtár. Legutóbb ankét volt Jászapátin az *Urak, papok dőlőjét...* című, irodalmunk antiklerikális

anyagát tartalmazó antológiáról, melyet Bognár Gyula tanár és író, aki ilyenkor egyszerűsmind írói anyagot is gyűjt tszcskben, állami gazdaságokban, tíz helyen ismételt meg a megyében. Ankétot tartottak még Veres Péter: *Próbatételéről*, Nagy Sándor: *Megbékéléséről* stb. Különösen nagy sikere volt egy részletes tervvel előkészített ankétnak Galina Nyikolajevna: *Az aratás* c. művéről, amikor is e könyvet a Március 15. Tsz-ben előre kikölcsönzték több példányban. Azután a regény egyes részeihez, például a tehéngondozáshoz a tsz állatgondozója, a munkafegyelem kérdéséhez a regény alapján a tsz-elnök és így tovább, szövegezték hozzá.

Egy-egy téma irodalmának részletes összeállítását is rendszeresen megcsinálják. Most is ott találok a könyvtárban a nagy táblát az éppen időszerű könyvkiállítással, a Járási Tanács öntözési pályázatához: »*Uzzük el az aszályt a Jászág földjéről.*« A pályázat a helyi öntözéses gazdálkodás legjobb és leginkább célravezető módszereinek felkutatására szolgál. A pályázók megírják, hogyan lehetséges Jászberénynek, illetve a járás bármelyik községének határában, helyi jellegű megoldás alapján az öntözéses gazdálkodás megindítása. Elsősorban a Zagyva, Tarna és ezek holt ágainak vizei jöhetnek számításba, de esetleg bővebb vízü tavakat, mocsarakat, vagy sokvizetadó kutakat is számításba lehet venni. A pályázat igen fontos feltétele, hogy valóban helyi megoldásra tegyen javaslatot, tehát az öntözés megindításához csak igen kevés befektetésre, helyileg előteremthető eszközökre és helyszínen talpraállítható munkaerőre legyen szükség.

800 esztendeje küszködik a Jászág népe, a főként Jászberénytől Karcagig terjedő rész aszályal, a jász-esővel: porral s a szocialista Magyarországon gondolunk először ennek megválogztatására; a Szovjetunió példájára, ahol parasztok igen sok helyen saját erejükre támaszkodva megvalósították az öntöző gazdálkodást s ezzel mindörökre elűzték földjükről az aszály rémét.

Az öntözéses tervpályázat kapcsán a Járási Könyvtár vezetője felkérte a Városi Oktatási osztályt, hogy írasson az iskolákban erről dolgozatot s a tíz legjobb dolgozat írója számára értékes ifjúsági könyveket osztanak ki. A pályaművek jutalmazása különben 500, 300 és 200 Ft-os díjakkal történik. A könyvtár az öntözéses tervpályázat s a hozzá szükséges szakkönyvek ismertetését programjába vette.

A könyvtár forgalma igen számottevő. Az utolsó feldolgozott hónapban, februárban például az olvasók száma 1652, ebből 14 éven aluliak száma 894, a kölcsönzött könyvek száma 7449, ebből 14 éven aluliak 3063 kötetet vittek ki. Az olvasóteremben kiadott könyvek száma 547. Amint látjuk, igen jelentős az ifjúság részvétele, több mint 50%. Erről magunk is meggyőződünk délután a kölcsönzés órái alatt és halljuk, hogyan ad tanácsot a kölcsönzőknek Varga elvtárs. Mit tesz olyan esetben, ha mincs a kért könyvből példány bent a könyvtárban — mint például az *Egri csillagokból*, ami pedig 20 példányban van meg! —, hogyan ajánl mást helyette, hoz ki több könyvet válogatásra, mindig figyelembevéve a kölcsönző egyéniségét. A legkeresettebbek *Jókai*, *Mikszáth*, *Gárdonyi*, *Móricz* művei a magyar irodalomból. A szovjet szerzők közül *Gorkij*, *Szohov*, *Galina Nyikolajeva*, *Bek*, *Fjodorov* a legjobban olvasottak. A *Háború és béke* még példányban van meg és valamennyi kézben van! A szemlélt önkéntelenül is megkérdi magától, mikor olvasták minden idők egyik legnagyobb remekművét ennyien Jászberényben, vagy akár más vidéki magyar városban. A marxista-leninista klasszikusokat különösen a szemináriumi tanulók forgatják és olvassák.

A könyvkölcsönzés után Varga elvtárs a belső aktívakkal 5—10 perces értekezletet tart, kiértékelve az aznapi munkát, átbeszélve a tapasztalt hiányosságokat, előkészítve a másnapi kölcsönzést. Elkészítik az aznapi statisztikát és ebből megtudják, hogy melyik csoport könyvből vittek többet, vagy kevesebbet s így a következő alkalommal olyan könyvet tudnak ajánlani, amit az olvasó még nem vitt ki, de esetleg érdekelné őt.

Az olvasók a könyvtári faliújság táblájára állandóan cikkeket írnak, bírálva a könyvtár működését és az így közölt hiányosságokat lehetőleg azonnal kiküszöbölik. Egy füzettel rendszeresítették, melynek címe »*Az olvasók kívánsága*!« s ebben a füzetben az olvasók feljegyzik azoknak a könyveknek címét, melyekre szükségük volna, de nincsenek meg a könyvtárban. Ezeket a könyveket lehetőséghez képest igyekeznek gyorsan beszerezni. A könyvtár tudja, hogy nem az olvasók vannak értük, hanem a könyvtár van az olvasókért, viszont azt is tudja, hogy az olvasónak nemcsak könyvet kell adni, hanem bizony egy kissé nevelni is kell őt. Ha az olvasónak nincs kifejezett kívánsága, hanem kéri, hogy könyvtárosa adjon neki könyvet olvasásra, akkor megnézik az olvasó törzslapját, hogy eddig mit olvasott, és így tudnak újabb könyveket olvasásra ajánlani. *A Népkönyvtári Központ által rendszeresített törzslap itt kitűnően bevált, mert nemcsak az olvasók adatait tartalmazza, hanem fel lehet jegyezni az olvasott könyvek címét is és így állandóan figyelemmel kísérhető az olvasó fejlődése, ami nagy segítséget nyújt a könyvtárosnak.*

Megnézzük még az állandó mezőgazdasági könyvkiállításukat is, mely hónaponként anyagában cserélődik, időszerűen, a megfelelő könyvekkel ellátva, most például a tavaszi munkákról, agrotechnikáról szólókkal. A könyvek mellett természetben, a jól és

rosszul előkészített vetőmagvak, sőt még a jól és rosszul megmunkált talajföld példái is láthatók.

A könyvtár valóban szépen dolgozik. Természetesen a gyors fejlődés és elért eredmények mellett — mint a vezető elvtárs maga rámutat — még van hiányosság is. Még nem sikerült az egyénileg dolgozó parasztokat, de még a tsz dolgozókat sem olyan mértékben bekapcsolni az olvasó-mozgalomba, mint amilyen mértékben az szükséges és kívánatos lenne. A suttyogó reakciós ellenséget sem sikerült még teljesen frontálisan megverni a kultúrröfordalom harcai során. Bizony nemrég még illegális könyvforrásokból fércmunkák forogtak az ifjúság kezei között. A szovjet agrotechnikai szakkönyvek népszerűsítése terén is sok feladat vár még a könyvtár dolgozóira, akiket Varga elvtárs bizony egy fővel többnek szeretne látni.

Az eddig elért eredmények is jó bizonyítékai azonban Jászberényben annak a fejlődési folyamatnak, melyről Révai elvtárs az MDP II. kongresszusán a következőket mondotta: »A munkásosztály nemcsak gépeket, műtrágyát, hanem tudást és kultúrát is visz a faluba.«

KATONA JENŐ

A könyv népszerűsítésének néhány időszerű kérdéséről

Olvasóink nevelésének legfontosabb eszköze a személyes kapcsolat, az egyéni foglalkozás. Ez azonban egymagában nem elegendő, mert a könyvtáros olyan módon csak a fejlődés részleteit látja és csupán hosszú idő múlva tudja összegezni a népszerűsítő munka hatását. Szükség van a közös foglalkozás módszerére is, mely egészen más úton fokozza az irodalom iránti érdeklődést és gyorsabb ütemben mozgósítja az olvasókat. A jó könyvtári munka tehát e kétféle eszközt egyaránt felhasználja: Megismeri és figyelemmel kíséri az olvasó egyéni problémáit és megszervezi a közös foglalkozás méltó keretét az előadások és viták alkalmával.

A könyvpropagandának ehhez a részéhez tartoznak: az egyszerű ismertetés, a már olvasott könyv megvitatása, az ünnepi irodalmi est és a propaganda különleges ágai, a mesedél-előttők és gyermek-előadások. Gyakran összehaverják ezeket a fogalmakat még kartársaink is. Ez sok zökkenőt okoz és különféle hibák forrásává válik. Pedig nyilvánvaló, hogy más helyre és más körülmények közé kívánkozik egy-egy mű rövid ismertetése, amikor célunk kedvet kelteni az olvasáshoz; más légkörben zajlik le a vita, ha önálló véleményalkotásra és az irodalom elmélyült tanulmányozására nevelünk; másként beszélünk egy ünnepi megemlékezés alkalmából és egészen másként akkor, amikor kis hallgatóinkat »megelevenített könyvekkel«: művészi előadott mesékkel és történetekkel vezetjük el a könyvtárba.

Ebből következik, hogy a felületes szervezés éppen lényegétől fosztja meg a propagandát, nem tud élő hatást kelteni. Az előadó ugyanis nem tudja, hogy kinek is beszéljen voltaképp, érdeklődőknek vagy vitatkozóknak, a tárgyat ismerő, vagy nem ismerő hallgatóknak, gyermekeknek, ifjak-

nak vagy felnőtteknek, akiket egyaránt »sikerült mozgósítani«.

A Népkönyvtári Központ éppen azért, hogy magasabb kultúrát vigyen a népszerűsítő munkába, arra törekszik, hogy könyvtáraink egy-egy olvasótípust vegyenek alapul a szervezésnél. Még ha ugyanazt a művet népszerűsítjük is a különféle lakótelepeken, munkahelyeken és iskolákban, a dolgozók széles körében, ezt az azonos művet is másképpen kell megtárgyalnunk, a hallgatóság jellege szerint.

A könyvismertetés számszerűen a népszerűsítő rendezvények óriási többségét teszi ki. Fejlődésünk során szükségszerű állomás ez a túlsúly, hiszen most harcolunk a megszerzendő olvasók millióiért és munkánk elsősorban arra irányul, hogy növeljük a művelődők táborát. Észre kell vennünk azonban ennek az aránynak számadataiban a munka gyengeségét is. Sok helyen ugyanis nem azért kerül sor ismét és ismét csak könyvismertetésre, mert ezt kívánja a jól megfontolt terv, hanem azért, mert ez az egyszerűbb, a könnyebb megoldás és a könyvtáros nem vállalja az anket előkészítésének gondjait. A könyvismertetés sem olyan egyszerű propaganda műfaj, mint amilyennek képzeljük. Nekünk olyan ismertetések kellene, melyek a leghasznosabb, az olvasókhöz legközelebb álló művekre támaszkodnak. Olyan könyvekre, melyeket meg lehet és meg is kell szerezni a tömegolvasztás számára és amelyek beilleszthetők az olvasók fejlődésének irányításába.

Nincs értelme annak, hogy a könyvről csak »meséljünk«, mert az olvasó így nem ismeri meg a mű lényegét, eszmei tartalmát. Nincs értelme annak, hogy olyan könyveket ismertessünk, melyek már közismertek, vagy amelyek nem adják az irodalom legjavát. Az sem helyes, ha mereven

kategorizáljuk a vidékeket és olvasókat, és még véletlenül sem ismertetünk bányászvidéken paraszttárgyú, mezőgazdasági területen ipari témájú regényt. A jó könyvismertetés nagy mértékben befolyásolja a könyvkölcsönzés alakulását, tehát nagy felelősséggel kell anyagát megválogatni.

A könyvismertetés érdekes példájáról számol be Bognár Gyula, a jászberényi Járási Könyvtár külső munkatársa. A város egyik termelőszövetkezetében vezet rendszeres olvasókört, itt a dolgozó parasztok fel is olvassák a könyv érdekesebb részleteit. A mű ismertetése összekapcsolódik az olvasó mozgósításával és az együttolvasás növeli a megbeszélés élményszerű jellegét. Nagyon jól bevált ez a módszer Jászberényben és bizonyára beválna másutt is. »A Könyvtáros« márciusi száma beszámol arról, hány helyen hiányolják a nagybetűs, könnyen olvasható könyveket és tudjuk, milyen gyakori esel, hogy falun sokan csak felolvasásból ismerik a könyveket. Az olvasókör meggyorsítja ennek az olvasóipusnak fejlődését. Jóval kevesebb a vitákkal összekapcsolt megbeszélések száma, mint a könyvismertetéseké. Néhány igen jól sikerült ankét azonban bizonyíték arra, hogy olvasóközösségünk minden rétegében lehet ma már eredményes vitát indítani és rajtunk áll, mennyire élünk ezekkel a lehetőségekkel.

Mátészalkán a középiskolás diákok megvitták Nagy Sándor Sztálin-díjas művét. (Előadó Remete László.) Az ankét sikerét elősegítették a tanulók tárgyhoz kapcsolódó emlékei, a hallgatóság nagy része ugyanis parasztfiúkból állott. Másrészt érződött az irodalomtanár gondos munkájának eredménye is. A dolgozó parasztok körében tartott megbeszéléseink e tárgyból többnyire gyakorlati kérdések körül forogtak, a diákok viszont ezenkívül sokat foglalkoztak a mű stílusával, jelentőségével, jellemábrázolásának eszközeivel is.

A dolgozó parasztság körében gyakran rendezünk Veres Péter »Próbatétel« című művéről ankétot. Kiválik ezek közül a nemrégiben Dunaszentbenedeken lezajlott előadás (előadó: Révész Tibor). Kun Mátyás tanító lelkes szervezésének eredményeképp olyanok is eljöttek, sőt fel is szólaltak, akik azelőtt nem igen forgatták a könyvet. A hozzászólók elmondták, mit jelentett nekik személy szerint a »Próbatétel« hőseivel való megismerkedés. Tizenkilencen iratkoztak be még aznap este a népkönyvtárba.

Az ifjúsági ankétok közül elismeréssel kell említenünk néhány MTH-intézet körültként, pontos előkészítését. Egy budapesti intézetben izgalmas és éles viták zajlottak le Gorelik: A Sztáлиндíjas c. művé-

nek megbeszélésén (előadó: Szentpéteri Géza). A vasipari tanulók szívéhez ez a téma természetesen közel áll, de a vita szakmai részén kívül hamarosan más problémák is szóba kerültek. Megvittatták, vajon milyen nehézségeket kellett Bortkiewicznek legyőznie saját üzemében, hogy meggyőzze maradi szaktársait. Így vetődött fel a harc ábrázolásának kérdése és vele együtt a szocialista realizmus egyik elvi problémája, hogy miként ábrázolja az író a nehézségeket? Itt, akárcsak a mátészalkai esetben, észrevehető, hogy a jól sikerült vita az egyes művek megértetésén, mondanivalójuk elmélyítésén kívül még újat is tud adni és az irodalmi kultúra ügyének nagy szolgálatot tehet.

Közismert a gyermekek haláltalan érdeklődése az irodalom iránt. Erről még inkább meggyőződhetünk, ha átgondoljuk az egyes gyermekankétok tanulságát. Békéscsabán Verne Gyula műveit megvitatta, a hozzászólók vetekedtek egymással a »Sándor Mátyás« egyes részleteinek pontos elemzésében. Az ünnepi irodalmi estek száma természetesen korlátozott. A Népkönyvtári Központ és a SZOT könyvtárai ez év elején Petőfi-esteket rendeztek a költő születésének 130. évfordulója alkalmából. Kiemelkedett közülük az almfűszítői Timföldgyár dolgozóinak estje, amelyen a munkások lelkes részvétele, az előadás izzó légköre bizonyította, hogy mennyire kedves népünknek a szép magyar vers és legnagyobb költőnk emléke (előadó: Tordai György). Annál súlyosabb hibát követett el később a gyár üzemi bizottsága azzal, hogy nem kísérte figyelemmel az ankétok további alakulását. Egészen természetes dolognak fogta fel, hogy Spanov: »Gyujtatók« című művének megvitatására nem gyűltek egybe a dolgozók a kultúrunka anarchiája miatt. Ujfajta tanulsággal szolgáltak a nagy külföldi írók évfordulóival kapcsolatos rendezvények. A Nexőről rendezett hatvani előadás (előadó: Szalay György), sok olyan hallgató jelent meg, aki eddig nem látogatta a könyvtárát. A szegedi Tolsztoj-est is kiszélesítette a könyvtár barátainak körét.

Semmi sem károsabb az irodalom népszerűsítésére, mint a közönybe és rendszertelenségbe fulladt kísérlet, — ezért ünnepi rendezvényenl csak ott próbálkozzanak, ahol már erős alapra tudnak építeni. Az utóbbi időben — éppen a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából, — néhány kirívó példáját láttuk a hanyag és gondatlan »szervezésnek«. Az előkészületek csak papíron történtek meg Püspökladányban és Mezökövesden, az ellenőrzés komolytalan volt Debrecenben. Felelőtlenség miatt hiúsult meg az egercsehi ünnepi szovjet irodalmi est is. Az ellenség nem alszik és éberem csap le a kínálkozó lehe-

tősegre. Püspökladányban »senki sem számított arra, hogy a pap egész délutánon át tartó istentiszteletet rendez sebtében, mint ahogy nem gondoltak erre Keleméren sem. Itt a tanácselnök lepődött meg leginkább az »ártalmatlan« lelkes eselvetésén.

Nem mindenütt értik meg a könyvtárosok, hogy a propaganda harci kérdés és ezért szervezése nem állhat hivatalos levelekből és leiratokból. A gépies és látszateredményekéi hajszoló módszer eredménye sokhelyütt az, hogy öt rendezvényem sem jelenik meg annyi hallgató, amennyi egy előadás megtartását indokolta tenné. A mi népünkben, amely annyi nagy költőt adott a világirodalomnak, az irodalom szeretete ma eleve nem él. Nemcsak vesződés és gondot, nemcsak hivatali kötelességet kell látnunk a könyvek népszerűsítésében, hanem örömet és lelkesedést adó élményt is. Mikor egyik előadó nemrégiben Zádorfalván járt, összegyűlt a falu aprajagya Miksáth »Különös házasság« című regényének ismertetésére. Küldöttség fogadta a pesti elvtársnőt a falu határában, az úttörők ünnepi rigmusokkal köszöntöt-

ték. A legtávolabbi tanyákról begyalogoltak a pásztorok; akik hónapszámra nem mennek be a faluba. Meghalották, hogy Miksáthról lesz előadás és ezt feltétlenül hallani akarták.

Gyöngyösön gyermekelőadás^t rendeztünk, ahová a kicsinyek egész nap özönlöttek. Apró huncutkodásokkal kétszer, sőt háromszor is besurrantak a terembe, ahol azért kellett három előadást szerveznünk, mert minden érdeklődő részvételét biztosítani akartuk. Ez a mesedélután sokáig emlékezetes lesz Gyöngyösön, mert a gyermekek maguk is készültek rá, rajzoltak, díszítettek, segítettek a rendezésben.

Az irodalom iránt érdeklődő, szenvedélyes olvasókat, felkészült vitaközöket az ország minden részében találhatunk. Ami néhány városban, faluban vagy intézményben sikerül, sikerülhet minden helyen, csak rajtunk múlik az eredmény. A jövőben mégis inkább kevesebb, de jobban előkészített előadással álljunk a hallgatóság elé. Azt kell elérnünk, hogy minden előadás esemény legyen és utána ne csak többen, hanem jobban is olvassanak.

ARDO MARIA

A Bibliotekar magyarul is megjelenik

A Bibliotekar (magyarul: »A Könyvtáros«) a szovjet »könyvtárügy elméleti és gyakorlati havi folyóirata«, amelyet a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Népművelési Bizottság ad ki, 1923 óta jelenik meg és ad útmutatást a szovjet szövetséges köztársaságok könyvtárosainak. Könyvtárosaink régi vágya, hogy az élenjáró szovjet könyvtárügy elméletét, az évtizedek során kifejlődött szocialista könyvtárosi gyakorlatot és a szovjet könyvtárosok gazdag tapasztalatait közvetlen forrásból megismerhessék. Könyvtárosainknak ez a vágya most teljesült, mert az év elejétől a Bibliotekar magyarul is megjelenik, mégpedig az eredeti borítólap színeiben és betűtípusával nyomott fedőlappal.

A most megjelent első füzet a szovjet folyóirat januári számának fordítása. A folyóirat vezető cikke a könyvtáraknak a helyi tanácsok választásával kapcsolatos tennivalóit ismerteti. Ugyancsak a lap elején találjuk M. Karklina »Lenin a könyvtárakról« c. tanulmányát. A szerző ebben részletesen ismerteti mindazt a ténykedést és írásbeli megnyilatkozást, amellyel Lenin elvtárs 1905-től kezdve a könyvtárügyet segítette, fejlesztette és a szovjet könyvtárak újjászervezésének alapjait meghatározta és lerakta. Már

1913-ban írt iránymutatásai a szovjet könyvtártudomány alapvető tételei lettek, mint az az útmutatása is, hogy »... a mérhetetlen nagy könyvtárakat nem a tudósok céhe, a professorok és azokhoz hasonló szakemberek, hanem a nagyközönség, a tömegek, az utca számára kell hozzáférhetővé tenni«.

Egy másik cikk arról szól, hogy miként népszerűsítik a XIX. pártkongresszus határozatait a leningrádi könyvtárakban. M. Klevenszkij pedig az orosz időségi sajtó 250. évfordulójáról emlékezik meg, kijelölve a könyvtárosok ezzel kapcsolatos teendőit. A »Járasi és falusi könyvtárak«, a »Gyermekekönnyvtárak« rovatok egy-egy könyvtár dolgozóinak tevékenységéről számolnak be. A népi demokráciák könyvtárügye rovat ezúttal a csehszlovák tudományos könyvtárak dolgozóinak értekezletét, az »Ismeretetés« rovat pedig Ukrajna élenjáró könyvtárainak munkatapasztalatait ismerteti. Ezenkívül több cikk és a megheszelések rovata is mind kiválóan alkalmas arra, hogy tanulmányozásukkal könyvtárosaink elméleti és gyakorlati tudásukat gyarapítsák. A magyar fordítást az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Szovjet Társaság Könyvtártudományi Szakosztálya adja ki. A közleményeket Sebestyén Géza irányításával tudományos könyvtáraink dolgozói fordítják.

„Bibliotekar — A Könyvtáros“

Az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar-Szovjet Társaság Könyvtártudományi Szakosztálya ezzel a címmel — *Varjas Béla* elnöklésével, — megbeszélést tartott, amelyen *Sebestyén Géza* ismertette és jellemezte a Bibliotekar első magyarra fordított számát. Előadásában kiemelte, hogy a folyóiratnak ez az egyetlen száma is tükrözi a szovjet könyvtárügy nagy átalakulását. Megvalósult Lenin nagy célkitűzése, amely szerint a nyilvános könyvtáraknak az a hivatása, hogy a nép minél szélesebb rétegeivel ismertessék meg a könyveket és minden könyvet eljuttassanak a legtávolabbi területekre is. A könyvtármunka jellegében változott meg. A szovjet

könyvtárosok megvalósították a lenini elveket: a műveltség terjesztését a nép körében, a könyvtár politikai és népszerű feladatát. A hozzászólók közül *Waldapfel Eszter* a 60.000 példányban megjelenő Bibliotekar szerkesztését és kiterjedt levelezését ismertette. *Haraszthy Gyula* a tizedes osztályozás kérdésével, *Hegedüs Magda* a műszaki könyvtárak és a Bibliotekar viszonyával foglalkozott, *Köhalmi Béla* pedig hangsúlyozta, hogy könyvtárügyünk megújulásához mindent a Bibliotekartól és a szovjet könyvtárügyi rendeletekből tanultunk. A hozzászólóknak — akik közt *Erdélyi Béla* tiszánánai könyvtáros saját módszereiről beszélt — az előadó választott.

A Szovjetunió műszaki segítsége egy könyvkiállítás tükrében

Az Országos Műszaki Könyvtár és az Allami Könyvterjesztő Vállalat a Szovjet Könyv Ünnepi Hete alkalmából »A szovjet műszaki irodalom segítsége a magyar iparnak« címmel könyvkiállítást rendezett a Sztálin-út 45. szám alatti kultúrteremben. A kiállítás világosan és könnyen áttekinthető módon szemlélteti a szovjet műszaki irodalom hatalmas segítségét három- és ötéves tervünk teljesítésében.

A mult rendszer a tőkés érdekeknek megfelelően, nem kívánta a munkás műszaki ismereteinek fejlesztését, tehát a csekélyszámú szakkiadvány kiváltságosak számára készült. 1938-ban mindössze 80 műszaki és 10 szakfolyóirat jelent meg hazánkban, 1952-ben viszont 1000 műszaki könyv és 80 folyóirat, illetve tabló-grafikon látott napvilágot. Az Országos Műszaki Könyvtár elődje, a Technológiai Könyvtár is csak a felszabadulás után fejlődhetett olyan intézménnyé, amely a multévi minisztertanácsi határozatban megjelölt új feladatát — a tömegkönyvtárak módszeres segítését a műszaki irodalom népszerűsítésében — be tudja tölteni. Egyetlen pillantás az idevonatkozó tárlóra és táblázatra, meggyőz a könyvtár és a műszaki könyvek nagylendületű kiadásának fejlődéséről. Míg a multban 14 év alatt 5605, jórészt elavult ajándékpéldánnyal gyarapodott csak a műszaki könyvtár könyvtármánya, 1952-ben, egyetlen évben, 13.400 kötettel gazdagodott.

A nagy Sztálin klasszikus művei egész vitrint töltenek meg a két hosszú sor tárlóban kiállított orosz nyelvű és fordított szovjet könyvek élén. A táblák ábrái és számadatai ugyancsak bizonyítják Rákosi elvtárs kijelentését: »Továbbfejlődésünk minden lépcsőfokán a Szovjetunió segítsége

tette lehetővé, hogy a nehézségeken úrrá legyünk.« A tárlók fölött a számadatok és magyarázatok feltűntetik, hogy a szovjet művek iparunk különböző ágainak fejlődésében, tervünk teljesítésében milyen elméleti és gyakorlati segítséget adtak. A Nehézipari Kiadó oroszból fordított hatalmas kiadványai tanuskodnak arról, hogy egyre inkább hozzáférhetővé és felhasználhatóvá tesszük »a tapasztalatoknak azt a tárházát, amely a szovjet szakirodalomban van lefektetve«. (Rákosi Mátyás.) Kár azonban, hogy az eredeti szovjet kiadványokon a szerző nevén és a köncímen kívül magyar nyelven nem tüntették fel egy-két sorban a mű tartalmát.

Néhány vitrin újításokon szemlélteti a szovjet szakirodalom segítségét. *Kecskés Pál* mérnök évi 5 millió forintot megtakarító újításának modellje mellett látjuk *Makovszkij* »*Alagutak*« című művét, mely újításának kidolgozásában segítette, *Páll Árpád* öntési újításának modellje mellé kiállították *Sesztopal*: »*A szerszámgyártás öntvényei*« című munkáját. *Surányi Endrét* gépkocsibenzin-megtakarító készülékének újításában *Csudarov* és *Orlin* könyvei segítettek.

Az Országos Műszaki Könyvtár egy- másután bocsátja ki ajánló bibliográfiáit, hogy — mint a kiállításnak márciusi számmunkban képen is bemutatott egyik tablója szemlélteti — a dolgozók széles tömegeivel ismertesse meg az élenjáró műszaki szovjet irodalmat. E könyvkiállítás is mozgósító erővel figyelmezteti dolgozóinkat, hogy szaktudásuk megszerzésére hol lehetnek forrásokra és módokra, amelyek feladatuk megoldásában segítségükre vannak.

Részletek a romániai Magyar Autonóm Tartomány könyvtárainak téli munkájáról

(A bukaresti »Könyvtárosok Tájékoztatója« folyóirat 1953. februári számából)

Tartományi könyvtárunk munkatervébe vette, hogy helyszíni ellenőrzéssel és útbaigazítással megerősíti a rajoni (körzeti) könyvtárak munkáját a téli időszakban.

Hat rajoni könyvtárat kerestünk fel egy hónap alatt,

Sepsiszentgyörgy rajon központi könyvtára nagyszámú munkaközösséggel dolgozik. A december 23-án megtartott munkagyűlésen, amelynek gazdag programja volt —, már 20 kollektíva-tag vett részt. A munkaközösség előtt ismeretették az Udvarhely-rajoni könyvtár versenyfelhívását és annak feltételeit. A munkakollektívát négy csoportra osztották, éspedig szervezési, technikai, díszítő és könyvszolgálati csoportba. A szervezési csoport foglalkozik az új olvasók beszerzésével, az elmaradt olvasók visszaszerzésével, valamint a könyvtár rendezvényei népszerűsítésével. A díszítőcsoport feladata a könyvtár helyiségeinek díszítése, kirakatok rendezése, a könyvtárkiállítások anyagának összeválogatása és elrendezése. A technikai csoport végzi a nyilvántartó lapok kiállítását.

A sepsiszentgyörgyi rajon könyvtárának munkaterve magába foglalja a társadalmi munkában dolgozó kollektíva munkáját, melynek egyik fontos pontja a kollektíva tagjainak szakmai és ideológiai kiképzése. Egy másik fontos probléma a terepmunka, mely szerint a könyvtárosok fekváltva, naponta terepre mennek. Ez az újjászervezés lehetővé teszi majd, hogy az 1953. első negyedévi terv előirányozásának eleget tihessünk. A falusi könyvtárosok munkájának feljavítására a terv a következő pontokat foglalja magában: a falusi és városi könyvtárosok felkeresése az egész rajonban, havi szemináriumok falusi könyvtárosokkal, »A mezőgazdaság szocialista átalakítása« c. bibliográfiai ajánlójegyzék összeállítása és szétküldése. Ez utóbbi munkát a tartományi könyvtár megkönnyítette, mert az összes rajoni könyvtárosok részére összeállította ezeket az ajánló jegyzékeket.

A Kézdivásárhely-rajoni könyvtár felelőse egyénileg vállalta, hogy havonta 8 napot tölt terepen. Ugyancsak munkatervébe iktatta, hogy 1953. első negyedében a rajon 2 függetlenített falusi könyvtárosa segítségével behatóan fog foglalkozni a falusi könyvtárosok munkájának megjavításával.

Udvarhely-rajon a téli munka beállításával és amióta 2 könyvtárossal dolgozik, min-

denekei-ött legnagyobb hiányosságát, a falumunka elhanyagolását akarja helyreállítani. Helyes ez az álláspont, mert egészen az ősz beálltáig Stemmer Irma könyvtárosnő egyedül lévén, csak nagyritkán látogatta a falusi könyvtárakat. Azóta 15 községnek küldött az időserű problémákkal foglalkozó könyvekről ajánló jegyzéket. Kilenc vándorkönyvtárat állított össze és küldött szét falusi könyvtárosoknak. Őt kollektív gazdaság vörös-sarok-könyvtárának nyújtott segítséget. Január 1-ig kétszer szervezett szemináriumot a falusi könyvtárosokkal. Minden hónapban hat falusi kultúrolthoz könyvtárost kerestek fel, akiket útbaigazítással, tanácsadással és technikai utasítással látott el. A házőrportonkénti olvasás és megbeszélés a falvakon különösen élénk volt, a választásokkal megelőzően, egész november hónapban.

Sorohov: »Uj barázdát szánt az eke« című könyvét a környék falvaiban, olvasóköriön keresztül népszerűsítették falusi olvasóink körében. E népszerűsítés eredménye már mutatkozik is; a könyvről Keresztur községben rendeznek vitát, amire egybegyűjtik több falu olvasóit, hogy közösen tárgyalják meg a könyv tartalmát és tanulságait.

A Csik-rajoni könyvtár munkaterve január hónapra előírja, hogy legkésőbb január 15-ig kiképzzi falusi könyvtárosaikat a könyvtári munka szervezési és nyilvántartási formáiról. A terepen folyó ellenőrző és útbaigazító munkát csak ezután az előkészítés után kezdi meg. Január végéig mintakönyvismertetést tart Horváth István: »Török a parlagot« című munkájáról, egy falusi könyvtárban.

Gyergyó-rajon december hónapban 18 vándorkönyvtárat szervezett be falusi könyvtárosaik részére. A decemberben tartott szemináriumon mintakönyvismertetést rendezett.

Erdőszentgyörgy-rajon könyvtára már kilenc tagú, társadalmi munkában dolgozó kollektívával rendelkezik. E munkaközösség erőpróbája a választási kampány volt, amelyben derekasan megállta a helyét és érezhetően segítette munkájában a könyvtárat. Most, a téli időszakban még hatványozottabban kell dolgoznia a munkaközösségnek, hogy az olvasómozgalmat állandósítsa és felélénkítse.

BARTÓK IBOLYA

a Marosvásárhelyi Központi Könyvtár dolgozója.

DIENES LÁSZLÓ

(1889—1953)

Dienes László egyetemi tanulmányainak befejező éveiben már Szabó Ervin munkatársa, a Fővárosi Könyvtár dolgozója volt. Szabó Ervin — ha ebben a Városházán dühöngő protekció meg nem gátolta — a haladó értelmiségiek köréből választotta közvetlen munkatársait, így Dienes Lászlót is, aki ekkor kezdett alaposan foglalkozni Marx közgazdasági tanaival.

Szabó Ervin nem azért hívta maga mellé a Dienes Lászlókat, hogy azok a könyvtár csendjében a maguk tanulmányainak éljenek, — szervező, elméleti, oktató és tervszerű munkát követelt tőlük. Példaadása révén megkapta ezt Dienes is, aki egy lipcsei tanulmányútja után megírta egy akkor — konzervatív oldalról erősen támadott — német könyvtári reformer munkájáról szóló beszámolóját, »Walter Hofmann könyvtári törekvései« címmel. Tanulmánya — és ez ritka jelenség volt az akkori könyvtári szakirodalomban — nem szokványos beszámoló, hanem védelem is, kritika is.

Dienes László csendesbeszédű, szűkszavú ember volt. Barátai közül is kevesen tudták, hogy az 1918-as polgári forradalom idején kapcsolatba került az illegálisban a proletárforradalmat előkészítő kommunista párttal. A Magyar Tanácsköztársaság kiáltásának napján harmadmagával a városházi direktórium tagja lett. Másfél hónapja szervező munkával telt el. A direktórium képviselőjében ő adta át a Margitszigetet Budapest népének, ami az ő javaslatára történt. Városházi tisztsége mellé csakhamar még egy megbízatást kapott, a magyar könyvtárügy vezetője, országos politikai megbízottja lett. A magyar könyvtárügy e fejezete — a teljes szakítás a múlt könyvtári politikájával, a könyvtáraknak a nép szolgálatába állítása — külön tanulmányt érdemel. Iránymutató útját kifejti az 1919. április 28-i alapvető rendelet első mondata: »A Magyar Tanácsköztársaság az ország lakosságának könyvvel és a hozzávezető segédesszközökkel (bibliográfiák, katalógusok stb.) való ellátását állami feladatnak tekinti.« A megbízottak hathetes könyvtári tanfolyamának akkor ő tart kaput, de az ő előadása nyitotta meg 31 évvel később azt a könyvtári tanfolyamot is, amely a felszabadulás után először kísérte meg a Szovjetunió gazdasági és tudományi területén a könyvtári tapasztalatai alapján elterjeszteni a szocialista könyvtárosi módszereket.

A Tanácsköztársaság megszűnése után Ausztriába, majd Erdélybe menekült, megalapította és négy éven át szerkesztette a »Korunk« c. folyóiratot. Ezután a fasiszták üldözése elől Berlinbe menekült, majd a Szovjetunióban kapott menedéket és felbecsülhetetlen értékű ösztönzést későbbi könyvtárosi munkájához. 1931-től Moszkvában a Marx-Engels-Lenin Intézetben dolgozott. 1945-ben tért haza. 1946. januárja óta a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár vezetője, mely az ő vezetésével lett élenjáró intézmény a szovjet szocialista könyvtári módszerek alkalmazásában. Ugyanekkor az Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem állam- és jogtudományi kara politikai gazdaságtan tanszékének vezetője, a Központi Előadói Iroda munkatársa volt.

KÖNYVTÁROŠOK KITÜNTETÉSE FELSZABADULÁSUNK ÜNNEPE ALKALMÁBÓL

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa Varga Antalnak, a jászberényi Járási Könyvtár vezetőjének a népművelés terén végzett kiváló munkája elismeréséül a MUNKA ERDEMERMÉT adományozta.

A Népművelési Miniszter Varjas Bélát, az Országos Széchényi Könyvtár vezetőjét, Kerekes András, a kaposvári Megyei Könyvtár vezetőjét, Szelestey Gyulánét, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár könyvtárosát a népművelés terén kifejtett kiváló munkájáért a SZOCIALISTA KULTURÁÉRT jelvényvel, és Zolnay Vilmost, »A Könyvtáros teelős szerkesztőjét kiváló munkájáért MINISZTERI DICŠÉRO OKLEVÉLLEL tüntette ki.

Megalakult a Könyvtárügyi Tanács

Az I. Országos Könyvtáros Konferencia határozatában javasolta egy általános Könyvtárügyi Tanács szervezését a Népművelési Minisztérium mellett, mely tanácskozó testülettéként segítséget nyújt a tudományos és a tömegkönyvtárak irányításában. Segítséget nyújt azoknak a nagy feladatoknak megoldásában, amelyeket a minisztertanácsi határozat nyomán a Könyvtáros Konferencia állított könyvtáraink elé. Ilyenek: a könyvpropaganda többoldalú továbbfejlesztése, a marxist-leninista politikai irodalom, az élenjáró tudományos művek, a természet-tudományos, műszaki, mezőgazdasági szakirodalom és ismeretterjesztő kiadványok, az új és klaszszikus szépirodalmi alkotások legszélesebb körben való olvastatása, a könyvpropaganda módszereinek és eszközeinek továbbfejlesztése, a könyvtárosok képzése és továbbképzése.

A Könyvtárügyi Tanács megalakult. Tagjai: *Mátrai László* akadémikus, az Egyetemi Könyvtár vezetője, *Haraszthy Gyula*, a Közgazdaságtudományi Könyvtár vezetője, *Kovács Máté*, a debreceni Egyetemi Könyvtár vezetője, *Faragó László*, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár veze-

tője, *Gábor Viktor* százados, *Ubornyák Lajos*, a Könyvtárellátó vezetője, *Szij Ferencné*, a SZOT Kultúrnevelési osztálya részéről, *Asztalos Györgyné*, a Rákosi Mátyás Művek Könyvtárának vezetője, *Gerő Zsolt-né*, a Textilmunkások szakszervezetének könyvtárfelelőse, *Varjas Béla*, az Országos Széchényi Könyvtár vezetője, *Waldapfel Eszter*, az Országos Széchényi Könyvtár helyettes vezetője, *Sallai István*, az OSZK Módszertani osztályának vezetője, *Dienes László*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár vezetője, *Lipták Pál*, a békésmegyei könyvtár vezetője, *Varga Antal*, a jáászberényi járási könyvtár vezetője, *Barabási Rezső*, a Népművelési Minisztérium Könyvtár Osztályának vezetője és *Zolnay Vilmos* »A Könyvtáros« felelős szerkesztője.

A Könyvtárügyi Tanács első ülését március 31-én tartotta. Megvitatta a Pedagógiai Főiskolán végző hallgatók egyetemi továbbtanulásának kérdését. A megoldásra javaslatot tett a Felsőoktatásügyi Minisztériumnak. Megvitatta továbbá a könyvtárak állományának fokozottabb védelméről szóló rendelettervezetet és kijelölte a szövegező bizottságot.

A Könyvtárügyi Tanács havonta ülészik.

Műszaki Tanács segíti az Országos Műszaki Könyvtár munkáját

Országunk biztos léptekkel halad a szocializmus felépítésének útján. Mindenfelől kiváló eredményeket jelentenek a tudomány és a termelés munkásairól, akik egyesített erővel harcolnak a termelés műszakilag tökéletesebb formáinak elsajátításáért, az élenjáró szovjet technika alkalmazásáért, a tudományos kutatómunka vívmányainak gyorsabb meghonosításáért a termelésben. E nagy harcban különösen nagy feladat hárul az *Országos Műszaki Könyvtárra*. E célból a minisztertanács az Országos Műszaki Könyvtár feladatává tette a nyilvános könyvtári tevékenység mellett a rendszeres segítségnyújtást a tömegkönyvtáraknak, és a műszaki irodalom propagandájának kiszélesítését. E nagy feladatot az Országos Műszaki Könyvtár a szakminisztériumok segítségével nélkül nem képes megfelelően megoldani. Látva a feladat nagyságát és a nehézségeket, az Első Országos Könyvtáros Konferencia javaslatot tett az Országos Műszaki Könyvtár mellett működő *Műszaki Tanács* létesítésére, melynek tagjai a szakminisztériumok és a tömegszervezetek legkiválóbb műszaki szakemberei legyenek. E javaslat nyomán jött létre a Műszaki Tanács, melynek első értekezlete március 28-án volt. Megnyitó-

jában Hevesi Gyula akadémikus hangsúlyozta, hogy mennyire elhanyagolt terület volt eddig a műszaki könyvtárak kérdése, s milyen jelentős fordulatot jelent e téren az újonnan megalakult tanács. Rámutatott arra, hogy rohamosan fejlődő iparunknak milyen óriási segítséget tud nyújtani az *Országos Műszaki Könyvtár*. Hevesi elvtárs bevezetője után az Országos Műszaki Könyvtár vezetője ismertette a könyvtár 1953. évi munkatervét. A tanács megvitatta a tervet, s mint a hozzászólások nyomán kiderült, a könyvtár munkája még nem éri el azt a színvonalat, melyen maradéktalanul tudja teljesíteni azokat a feladatokat, melyeket a minisztertanács rendelete számára előír. A vita során igen sok hasznos javaslat született, melyeket a könyvtár további munkájában nagy mértékben tud hasznosítani.

A tanácskozás eredményei bizonyítják, hogy a műszaki tudományok terjesztése, a műszaki tudomány és gyakorlat egysége terén helyes úton járunk. A tanács további munkája során tartsa szem előtt, hogy szocializmust építő társadalmunknak szüksége van a műszaki kutatások legújabb eredményére.

PELLENGÉR

»LÁNYOMNAK MONDOM: MENYEM IS ÉRTSEN BELŐLE«

Három népkönyvtári havi jelentés; szóról szóra közöljük a szövegüket. Az első *Szentlőrinc község népkönyvtára*. Jelentés december hónapról. A könyvtár összes kötetelnek száma: 344. Beiratkozott olvasók száma: 197. Kikölcsönzött kötetek száma: 224. Legkeresettebb könyvek: *Légy jó mindhalálig, Noszty fiú esete, Fekete gyémántok, Az aratás*. A könyvtáros jelentése: 50 drb. belépési nyilatkozatot kérek. Sürgősen kellene legalább 50 kötet ifjúsági könyv, mert csak hússzal rendelkezem; 85 úttörő tag van, feléneik sem tudok könyvet adni. Kelt 1952. december 29. Sántha Józsefné könyvtáros.

A második: Jelentés január hónapról. A könyvtár összes kötetelnek száma: 344. Beiratkozott olvasók: 202. Kikölcsönzött kötetek: 299. Legkeresettebb könyvek: *Az aratás, Egri csillagok, Noszty fiú esete, Különös házasság, Az acéit megedzük, Távol Moszkvától*. A könyvtáros jelentése: *A havi jelentést-tömb elfogyott. Kelt 1953. január 31. Sántha Józsefné könyvtáros.*

A harmadik: Jelentés február hónapról. A könyvtár összes kötetelnek száma: 344. Beiratkozott olvasók: 214. Kikölcsönzött kötetek: 392. Legkeresettebb könyvek: *Az anya, Noszty fiú esete, Különös házasság, Aranycsillag lovagja*. A könyvtáros jelentése: *Nagyon kérem, adjanak valahonnan még könyvet, mert a meglévők erősen kiolvasottak, a látogatók fele könyv nélkül távozik. 120 úttörő taggal szemben 22 kötet ifjúsági könyv van csak, három hónap óta nincs belépési nyilatkozatom, irkába írom csak a kölcsönzéseket, hiába kérek, senki sem törődik vele. Jól van ez így? 1953. március 1. Sántha Józsefné könyvtáros.*

Ugy gondoljuk, hogy Sántha elvtársnőnek igen röviden válaszolhatunk: *ez így bizony nincsen jól*. Sőt, igen rosszul van. Sok kommentár nem kell ezekhez a jelentésekhez, talán csak annyit, hogy Sántha elvtársnő társadalmi munkában lelkesen látja el a könyvtárosi teendőket Szentlőrincen. Kötünk ez a jelentések pontos beküldéséből, az olvasók és a kikölcsönzött kötetek számának állandó erőteljes emelkedéséből. De még valami kitűnik ezekből a jelentésekből. És ez már igen szomorú: a pécsi Megyei Könyvtár — ahová a jelentések befutottak és amelynek kötelessége lett volna törődni a szentlőrinci népkönyvtárral — teljesen magára hagyta Sántha Józsefnét, a szentlőrinci olvasókat, úttörőket; hosszú hónapokon át se belépési nyilatkozatot, se havi jelentés-tömböt, se könyveket nem küldött.

És bár az erélyes sürgetésre március 13-án leküldött Szentlőrincre 66 kötet könyvet, mégis megérdemli, hogy ebben a rovatban szerepeljen. A pécsi Megyei Könyvtárnak mondjuk mindezeket, de — úgy gondoljuk — más könyvtáraknak is értenők kell belőle.

FÉLRE ALSZEMÉREM

Az ember úgy van, hogy nem szívesen beszél saját ügyéről. Kalmárok szokása, hogy árujukat másokra tukmálják, de »A Könyvtáros« nem áru, nem a szerkesztőség ügye, hogy előfizessék. »A Könyvtáros« nem a szerkesztőség lapja és nem is a népművelési minisztériumé. »A Könyvtáros« a könyvtárosoké. Ezért nem mehetünk el szóltanul a heves-megyei eset mellett.

Az egri Megyei Könyvtárról már többször adtunk hírt, örömmel közöltkük, hogy a megye minden községében, szám szerint 135-ben megszervezte a népkönyvtárat. Ez szép eredmény. Most azonban azt kell megirnunk róla, hogy a működő 135 népkönyvtár egyikébe se járhatja »A Könyvtáros« c. folyóiratot, nem segíti a társadalmi munkában dolgozó népkönyvtárosok fejlődését. Közömbös számára, hogy ezek a népkönyvtárosok tudomást szereznek-e, mondjuk: az új kölcsönzési eljárásról, a kiállítások rendezésének tapasztalatairól, az ajánló bibliográfiák felhasználási módszeréről, az újonnan megjelent könyvekről, a könyvtárosoknak a választással kapcsolatos feladatairól stb.-ről, stb.-ről.

A Megyei Könyvtár arra hivatkozik, hogy nincs pénze a folyóirat előfizetésére, és a könyvtárakat fenntartó tanácsoknak sincs pénzük erre. Megmondjuk nyíltan: nem hiszünk ennek az érvenek. Az ország többi megyéjében találtak pénzt és módot erre, csak éppen Hevesben nem? Vagy talán akad még egy-két megye, amelynek szintén értenie kell ebből a »Pellengér«-ből?

A kölcsönzői szabadpolcokról

(Az alábbi írás hosszabb tanulmány részlete. »A Könyvtáros« szerkesztősége nem mindenben ért egyet a cikkel. Vitaindító anyagként közli. Kéri a könyvtárosokat, szóljanak hozzá.)

I.

Mikor a Szegedi Egyetemi Könyvtár — mely mint ismeretes igen nagyméretű »köz-könyvtári« funkciót tölt be — bevezette a kölcsönzésnél is a szabadpolcot (az olvasótermi kézikönyvtárban már 1951 eleje óta szabadpolc van), ezt nem azért tette, mintha, kuriózumként egy könyvtári hagyományt akart volna felmelegíteni és újra »divatba hozni«. A szabadpolcos kölcsönzési módszert maga az élet, a könyvtár szükségletei, az immár egyre alaposabban megismert szovjet könyvtári gyakorlat szülték. Az előttünk álló konkrét kölcsönzési feladatok megoldásában azonban nem kis mértékben segítette bennünket a könyvtári gyakorlat e haladó hagyományának kritikai tanulmányozása és felhasználása.

A szabadpolcos kölcsönzési módszert elsősorban azon olvasóinknak szántuk, akik nem meghatározott (és nem »határidős«) céllal és feladatokkal jönnek a könyvtárba, hanem — örvendetes módon — a kultúrforradalom hullámai sodorták be őket. — A »kultúrforradalom hullámai« között természetesen szerepel a könyvtár propagandája is. — Ezek az olvasók rendszerint a múltban vagy kevés, vagy pedig csak selejtes irodalomhoz juthattak (pl. ponyvákhoz, »limonádékhoz« stb.), érdeklődésüknek még nincs meghatározott iránya. Mind a tájékoztató szolgálatunk, mind pedig a kölcsönző csoport dolgozóit azt tapasztaltuk, hogy az ilyen olvasókat a legnehezebb irányítani — míg az egyetemi hallgatók, a tanszemélyzet tagjai és általában a konkrét feladatokkal érkező látogatók szívesen veszik a könyvtáros segítségét. Ennek a látszólag ellentmondó jelenségnek azonban megvannak az okai.

Ezek közül csak néhányat sorolunk fel: az említett olvasók egy része *szégyenli* tájékoztatásukat és nemcsak tartózkodik a kérdezősködéstől — de ha a könyvtáros kezdeményez beszélgetést, azt is igyekszik elhárítani. Akad olyan olvasó is — főleg a kevésbé öntudatos rétegek között — aki *nem bízik* a könyvtáros ajánlásában, vagy aki *szabadságát érzi megcsönkítva*, ha a könyvtáros valamilyen művet ajánl neki.

Egyszóval, azt tapasztaltuk, hogy a *direkt* foglalkozás egymagában nem kielégítő és nem eredményes az ilyen olvasók

esetében — a nagy kölcsönzési forgalom mellett természetesen a lehetősége is igen korlátozott.

A katalógushálózat ami egyébként a kölcsönzői munka fő támasza — éppen ezeknél az olvasóknál még nem nyújtja azt a közvetelt ajánlási módot, ami egyúttal áthidalja az olvasó és a kölcsönző könyvtáros közötti kezdeti távolságot is. A kölcsönzői szabadpolc volt a legalkalmasabb eszköz arra, hogy az olvasók említett részét *közelebb hozza a könyvtárhoz* azáltal, hogy *közel hozza a könyvhöz*. Ugyanis a könyvtár nem olvasók és tárgyak (könyvek) egymáshoz való viszonyát jelenti bizonyos technikai eszközök (katalógusok, mutatók, táblázatok stb.) közbejöttével, — hanem *emberek egymáshoz való viszonyát egy cél, a szocializmus építésének megvalósítása érdekében*. Ez a célt szolgálja a könyvtár minden eszköze, első helyen a könyv is, mely *emberek között* (könyvtáros és olvasó) és *közvetelt* (olvasó és író) viszonyban keresztül válik élő, anyagi erővé. Ha a könyvtár helyét nem ebből a szempontból kiindulva határozzuk meg, hanem emberek — és tegyük hozzá: szocializmust építő emberek — viszonyát látjuk a könyvtár minden megnyilvánulásában, akkor a könyvtárat fetiszizáló elmélet — és természetesen gyakorlat — ingoványos talajára juthatunk.

II.

A Szegedi Egyetemi Könyvtár, a kölcsönzőhelyiség alkalmas részén felállított polcokon, kezdetben azokat a műveket helyezte el, melyeket az olvasók leginkább kerestek (magyar, szovjet és egyéb külföldi klasszikusokat), elsősorban azért, hogy a rohamosan megnövekedett kölcsönzési forgalmat a rendelkezésre álló munkaerővel fedezni tudja. A gyakorlat azt mutatta, hogy a raktári szolgáltaiban egy teljes munkaerő felszabadult és a kölcsönzői csoport adminisztratív munkája is csökkent, mert a kériolapok raktárbaküldése a szabadpolcokról kölcsönzött könyvek esetében kiesett. Ezzel időt nyertünk az olvasókkal való alaposabb foglalkozásra anélkül, hogy a kölcsönzői szolgálatot a megnövekedett kölcsönzés arányában új mun-

kaerőkkel gyarapítottuk volna. Természetesen a magas irodalmi értékű művek szabadpolcra helyezése is jelentett — lényegében hasznos — ajánló tevékenységet, de a könyvtár — elsősorban az itt szerelt tapasztalatok alapján — ennél tovább ment. Az említett művek mellé, a kölcsönzői szabadpolcra helyezte azokat az ugyancsak magas irodalmi értékű műveket, melyeknek minél tömegesebb olvasását a szocializmus építése szempontjából elsősorban és az adott időszakban kívánatosnak tartotta.

A kölcsönző csoport egy dolgozója a szabadpolcoknál »kölcsönzői referencemunkát végez, beszélget a látogatókkal a polcokon lévő könyvekről, segít a választásban. E munka kapcsán megismer számos új olvasót, véleményyt és kívánságot. Nem kell külön hangsúlyoznunk, hogy egy könyvet sokkal meggyőzőbben és hatásosabban ajánlhatunk, ha a könyv az olvasó előtt van és a könyvtáros alkalmasint megmutatja a legérdekesebb, az olvasót legjobban megkapó részeket. A kölcsönzőszolgálat tehát két munkanemre oszlik: a technikai, adminisztratív részre és a tulajdonképpeni kölcsönző-könyvtárosi munkára. A könyvtár kölcsönző csoportjának négy dolgozója van, akik váltott munkaidővel dolgoznak, úgy, hogy a legfőleg: masabb napokban három könyvtáros van jelen a kölcsönzésnél. (1953. első negyedében a kölcsönzés napi átlaga 160 személy.)

A kölcsönzői referencemunkát a csoport vezetője végzi. A másik két dolgozó a kölcsönzés technikai és adminisztratív teendőit bonyolítja le — egyikük kiadja, másikuk visszaszavezi a könyveket és természetesen ők is beszélgetnek az olvasókkal, amennyiben ez nem lassítja a kölcsönzés menetét. Mert — elsősorban — a szovjet könyvtári gyakorlat példáján okulva igen fontosnak tartjuk, hogy az olvasók ne várokozzanak, a kölcsönzés ne vegyen el feleslegesen idejükből. A kölcsönzői szabadpolc egyébként ezen a téren is lényegesen megjavította munkánkat: az átlag 20–25 perces várokozási időt 8 percre csökkenttük. Ez természetes is, mert a könyv útja a kölcsönzési szabadpolctól a kölcsönzésig lényegesen rövidebb, mint a raktárból a kölcsönzésig. (Ezt a következő példával illusztrálhatjuk legszemléletesebben: a kölcsönzői szabadpolcra a kölcsönzésig 100 könyv 300 méter utat tesz meg. A raktárból a kölcsönzésig ugyancsak 100 könyv 5 kilométert. Tehát már 100 könyv esetében több mint négy és fél kilométer utat megtakarítottunk. Egy nap alatt a kölcsönzői szabadpolc 10» könyvkilométer« megtakarítást jelent. T. i. a kölcsönzés 70 százaléka történik szabadpolcra. Az 1953. év első negyedében összesen 850 kilométert takarítottunk meg.)

Természetesen a szabadpolc nem jelenti

a kölcsönzői csoport munkaterületén az anarchiát, nem jelenti a könyvnek, a nép vagyonának szabad prédáját sem. A könyvtárak speciális adottságaiknak megfelelően kell, hogy megszervezzék a könyvlopás elleni óvintézkedéseket, a kölcsönzői szabadpolc helyiség forgalmát stb.

III.

Felvethetné valaki mindezek után a kérdést, hogy vajjon a kölcsönzői szabadpolc alkalmazása mellett szükség van-e olvasói katalógusokra?

Már fentebb utaltunk arra, hogy a kezdő olvasó a katalógus használatát csak úgy sajátíthatja el valóban, ha először a könyvet közvetlen személyes tapasztalatai alapján megismeri. (A könyv »megismerésének« gondolunk a címlapnak, a vezőjének általános felépítésére, a különböző könyvtári jelzetek elhelyezésére stb. Tehát arra a minimális ismeretre, mely »elővé« teszi a katalóguslapok címleírásait.) Ebből is világos, hogy a katalógusok ismeretét szükségesnek tartjuk. Szükségesnek tartjuk azért is, mert szilárd meggyőződésünk — és közvetlen tapasztalatunk —, hogy a »ma kezdő« olvasója, aki az átkos mult hibájából alapvető műveltségbeli hiányokkal jön a könyvtárba, a megfelelő könyvtári fogadtatáson és nevelésen keresztül a holnap szakemberévé, a műszaki, a tudományos irodalom olvasójává válhat. Ezt az irodalmat természetesen igen kis mértékben találhatja meg a szabadpolcon. Mert újból hangsúlyozzuk, a kölcsönzői szabadpolcnak — amellett, hogy ajánló és irányító jellegű — mozgósító erejének is kell lennie. Reflektor a kölcsönzői szabadpolc, mely mindig a könyvtár olvasóinak legszélesebb tömegeit érintő, a szocializmus építésének legfontosabb feladataira világít. Nem valamiféle megkövesedett könyvtári kategória, nem egy különügyemény, hanem a könyvtár egész állományának rugalmas része.

IV.

A szovjet könyvtári gyakorlatban a közkedvelő könyvkiállítások — ahol az olvasó nemcsak szemlélheti, hanem kézbeveheti és kölcsönözheti is a könyveket — és bizonyos mértékig a könyvmutatók tapasztalatait használtuk fel elsősorban az ajánló kölcsönzői szabadpolc rendszerének fejlesztésénél. Ugyanis az említett könyvkiállítások lényegében tematikus csoportok közötti közközre (és nemcsak »közszemlére«) bocsátott könyvek. Céljuk az olvasó figyelmének felhívása a legaktuálisabb kérdés válogatott irodalmára. (Ilyen kiállítások már itt-ott a magyar könyvtári gyakorlatban is jelentkeznek, a budapesti Gorkij könyvtárban pedig közvetlenül is megis-

merhetjük — szinte minden kiállítása alkalmával — ezt a hatásos olvasószolgálati módszert.)

A Szegedi Egyetemi Könyvtár kölcsönzői szabadpolcán is külön, feltűnő módon — gyakran feliratok kíséretében — helyezzük el a napirenden lévő kérdés irodalmát, te-

hát nem osztjuk be a cutterbe. Ezzel is hangsúlyozzuk jelentőségét. És lényegesen növeli az ilyen tematikus kiállítások hatását az tény, hogy az olvasó a könyveket a kölcsönzői szabadpolc keretében találja.

SZEKERES PAL és BODAI PAL

¹ A Szegedi Egyetemi Könyvtár gyökeres átszervezésével (1950 végén) megnyitlak a kaput a »város közönsége« előtt. Szeged dolgozóinak könyvtári ellátását ugyanis a város többi könyvtára akkor még nem tudta, az egyetemi könyvtár pedig addig nem akarta — biztosítani. Az üzemi dolgozók — elsősorban szakmunkások —, műszaki értelmiségiek, pedagógusok stb. mellett magyszámú általános iskolást fogadott be a könyvtár, tekintve, hogy e legáltalább nemzedék könyvtári viszonyai voltak a legrendezelenebbek és legmostohábbak. Rövid idő alatt több mint ötszáz iskolásgyerek iratkozott be — és ezeket csak idén januárban irányíthatuk át az ifjúsági kölcsönzésre berendezkedett Járási könyvtárba.

² »Kezdő« olvasó kifejezés alatt nem a legifjabb nemzedéket értjük: a gyermek- és ifjúsági könyvtáraknak ugyanis sajátos problémáik és sajátos megoldási módjaik vannak ezen a téren is.

H O Z Z Á S Z Ó L Á S O K

AZ ÚJ KÖLCSÖNZÉSI ELJÁRASHOZ

Györi György, a Szabó Ervin Könyvtár 13. sz. fiókjának vezetője az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályához intézett levelében tüzetesen bírálta »A Könyvtáros« februári számának »Új kölcsönzési eljárás« c. módszertani cikkét. Levele bírálatainak leglényegesebb részeit az alábbiakban közöljük:

»... a könyvtári adminisztráció s mindenféle nyilvántartás egy célt kell, hogy szolgáljon: t. i., hogy megkönnyítse a kölcsönzés mechanizmusát azért, hogy a könyvtáros teljes figyelmével, minden gondolatával, minden szavával az olvasóért, a jó olvastatásért, a művek megvitatásáért, stb. dolgozhasson. A jelek azonban azt mutatják, hogy az egyre bonyolultabbá váló kölcsönzési módszerek ezt figyelmen kívül hagyják.«

»A 100 olvasóval rendelkező könyvtárak részére kidolgozott eljárást teljesen jónak tartom.

A 100—500 olvasóval rendelkező könyvtárak részére kidolgozott eljárás is jó, kivéve néhány dolgot.«

»... hiba, hogy 500 olvasón felül minden könyvtárat egy (módszertani) kalap alá sorolnak. Pedig óriási különbség van egy 1000—1200 olvasót számláló könyvtár és egy 4000—6000 olvasóval rendelkező kerületi vagy megyei könyvtár között...«

»A kétkartonos kölcsönzési módszer teljes egészében rossz.«

»... a könyvkártyák betűrendes nyilvántartása fárasztó, kimerítő dolog, hiszen minden könyvtáros tudja, hogy a számszerű nyilvántartás gyors, pontosabb, gon-

dolkodásmentesen végezhető. Ezért vezetjük be a betűrendi jelet is.«

»... mi az előnye ennek az egész nehézkés, szerintünk használhatatlan rendszernek?»

A cikk szerint: »Ezeknek a könyvtáraknak már feleletet kell adniok arra is, hogy egy-egy könyv kinél van és mikor kerül vissza a könyvtárba.« Csak hogy a gyakorlatban ennek semmi jelentősége nincs. Például: a könyv nincs bent. Megmondom az olvasónak, hogy március 21-én jár le s az 1876-os olvasónál van. Mit érünk ezzel? Lehet, hogy az 1876-os olvasó még aznap délután visszahozza a könyvet, lehet, hogy késni fog és csak április 10-én hozza vissza. A felvilágosított olvasó tehát jelentkezik március 21-én, a kért könyv azonban még mindig nincs bent.«

»Sokkal jobb ennél a Szabó Ervin Könyvtár előjegyzési módszere!«

Továbbá a cikk szerint: »... különféle olvasórétegek érdeklődését lemérhetjük bizonyos könyvekkel szemben... stb.« Hogyan mérhetjük le e módszer szerint az »olvasórétegek« érdeklődését? S »egyes könyvek« iránti érdeklődést még egy 30.000 kötetes könyvtár könyvtárosa (népkönyvtárról beszélnek) is fejből meg tudja határozni.

»Gondolom, a tasakot papírtakarékosság miatt vették el. Az egymás után betelőd személyi lapok és pótlapok azonban több papírt fognak igényelni, mint a tasakok.«

»Kétkartonos kölcsönzés esetén az aznap visszahozott könyveket aznap nem, csak másnap rakják el, minthogy kölcsönzés közben nincs idejük a könyvkártyákat 3—4 vagy 6 helyről kikeresni. Tehát: a vissza-

hozott könyveket leghamarább csak másnap tudják kiadni. Mi pedig, akik tasakos rendszerrel dolgozunk, a visszahozott könyveket akár azonnal is ki tudjuk kölcsönözni.»

Győri György bírálata igen figyelemre-méltó. Teljesen egyetértünk azzal a tétellel, hogy a könyvtári nyilvántartás és adminisztráció az olvasókkal való munkát szolgálja. Az új kölcsönzési eljárás éppen az olvasókkal való jobb munka érdekében készült és figyelembe vette a Szovjetunió könyvtárainak tapasztalatait.

Igaza van Győri elvtársnak, hogy a két-kartonos kölcsönzési rendszer több munkával jár, mint a Szabó Ervin Könyvtár kölcsönzési eljárása, ahol a könyvtáros a könyvkártyákat egyszerűen elhelyezi a tasakban és nem kell azokat a könyvek visszaadásakor a betűrendbe rakott könyvkártya-tömegből esetleg négy-öt helyről kiemelni. A tervezet valóban kissé mereven kategorizált és úgy tűnik ki a cikkből, hogy minden könyvtárnak, amelyben 500-nál több az olvasók száma, tehát jelen esetben a Szabó Ervin Könyvtár fiókjainak is, alkalmaznia kellene a könyvkártyák betűrendben való tartását. A könyvkártyákból összeállított betűsoros mutatóra csak azokban a könyvtárakban (főleg szakkönyvtárakban) van szükség, ahol igen fontos tudni, hogy egy adott pillanatban bármely kikölcsönzött könyv kinél van. Ha a Szabó Ervin Könyvtár dolgozóinak tapasztalata azt mutatja, hogy erre nemigen van szükségük, a könyvkártyák elhelyezhetők a kettéhajtott személyi lapban is, miután ezek (a jól bevált szovjet személyi lapok alapján) tasakként is használhatók, mint ahogy azt a legtöbb vidéki könyvtárunk eddig is tasakként használta. Ebben az esetben a kölcsönzési rendszer lényegében már csak egyetlen dologban különbözik a Szabó Ervin Könyvtár eddigi rendszerétől, abban, hogy a Szabó Ervin Könyvtár eddigi kölcsönzési rendszere szerint nem lehet megtudni, hogy egy olvasó mit olvasott egy bizonyos idő eltelte után. Ezt pedig mind az üzemi, mind a városi és falusi könyvtárak jegyzik, mert erre épp az olvasók jobb kiszolgálása, az olvasókkal való egyéni foglalkozás érdekében van szükség. Hogyan kísérjük figyelemmel egy olvasó érdeklődési körét, hogyan vesszük észre egy-olya új érdeklődését, hogyan ajánlunk számára könyvet, ha nem látjuk, hogy az olvasó mit olvasott? Megjegyzendő, hogy a tervezetben ismertetett eljárás nem új, mert azt a megyei könyvtárak használják.

Természetesen még ezt a kérdést meg lehet oldani a Szabó Ervin Könyvtár tasakos rendszerével is, mint ahogy a Szabó Ervin Könyvtár igyekezett is megoldani olyan formában, hogy tasakba illeszthető úrlapot nyomtatott, amelybe be lehet je-

gyezni a kívitt könyveket. Ezt a Szabó Ervin-fiókok csak részben és csak egyes olvasóknál vezették be, pedig feltétlenül szükséges, hogy minden felnőtt olvasóról (a gyermek olvasókkal kapcsolatban ezt a kérdést külön kell megvizsgálni és megvitatni), tudja a könyvtáros, milyen könyvet olvasott. Ez természetesen munkatöbblet, de erre a munkatöbbletre éppen az olvasók nevelése, jobb kiszolgálása érdekében feltétlenül szükség van. Ez teszi lehetővé a tervszerű munkát. A munkatöbblet egyébként más területen megtérül.

SALLAI ISTVAN
az Országos Széchényi Könyvtár
helyettes igazgatója.

AZ AJÁNLÓ BIBLIOGRAFIÁK KÉRDÉSÉHEZ

Az ajánló bibliográfiákat a könyvtárakban még nem népszerűsítettük eléggé, pedig dolgozóink szakmai és kulturális nevelése szempontjából nagyon fontos eszközök ezek. Annak a néhány bibliográfiának felhasználása, amit kaptunk, azt mutatja, hogy dolgozóink elolvasásuk után nagyobb érdeklődést tanúsítanak a szakkönyvek iránt. Ezek a kis ajánló bibliográfiák könnyen kezelhetők, az olvasók magukkal is hordhatják őket. Példa erre a Ganz Vagongyár 545. műhelyében Kiss Sándor ifjúmunkás esztorgályos, aki így nyilatkozott az egyikről: »Ez a kis könyv tájékoztatott arról, hogy milyen könyveket kell olvasnom, tanulmányoznom. Az ajánlott szakkönyvek elolvasása után sikerült pl. megoldanom a készköszőrüléssel, anyagjelfogással. s előtérrel kapcsolatos problémámat.« Az 569. műhely vasöntődjében 24 dolgozó igényelt a könyvtárból öntődei szakkönyveket a »Mit olvasson az öntő« c. bibliográfia elolvasása után. Különösen fontos a könyvtárosoknak, hogy tanulmányozzák ezeket az ajánló bibliográfiákat, mert meg kell mondonunk őszintén, hogy maguk a könyvtárosok sem tudnak minden esetben és minden könyvről alapos felvilágosítást adni.

Hiányoljuk azonban, hogy a könyvtárak — mint pl. a Ganz Vagoné is — nem minden esetben kapják meg a könyvtári szakkönyveket és az ajánló bibliográfiákat. Kérjük, hogy az illetékes szervek küldjék meg ezeket legalább a nagyobb üzemek könyvtárainak, kérjük továbbá, hogy a könyvtárak munkájának ellenőrzését fokozottabb mértékben érvényesítsék és segítsenek az új módszerek bevezetésénél különösen ott, ahol a könyvtáros még nem eléggé képzet.

SZABADI VIKTOR
a Ganz Vagongyár szaksz.
könyvtárosa.

Bibliográfiák

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár »*Mit olvassunk hazánk történetéről*« címmel terjedelmes ajánló bibliográfiát adott ki, amelyben a történelmünkre vonatkozó politikai és népszerű tudományos irodalomból, valamint a szépirodalomból válogatott művek jegyzékét és leírását tette közzé. E bibliográfia, kevés kivétellel, a felszabadulásunk óta megjelent, vagy azóta újonnan kiadott műveket ismerteti kilenc fejezetben, mindegyikben különválasztva a szépirodalmat a politikai irodalomtól. Az első fejezet az általános — történelmünk egészét vagy több korszakát tárgyaló — műveket ismerteli, a többi fejezet a legrégebb időktől a jelenig hazánk történelmi kialakulásának döntő korszakival foglalkozó könyveket foglalja össze. A 228 oldalas, izékes kiállítású bibliográfia célja az általános tájékoztatás, ezért a mű a tudományos kutatást szolgáló és csak a kutatók számára hozzáférhető művek jegyzékét nem tartalmazza

*

A nyíregyházi Megyei Könyvtár és a Megyei Tanács Mezőgazdasági Osztálya háromoldalas, nyomtatott ajánló bibliográfiát adott ki, amely gondosan sorolja fel azokat a hazai és szovjet szakmunkákat, amelyek elolvasása és a bennük foglaltak alkalmazása a február 28-tól május 20-ig terjedő tavaszi munkákat jobbá teheti és a termés-átlagot növelheti. Az előszó figyelmezteti a dolgozókat, hogy a felsorolt könyveket a községi népkönyvtárakból kölcsönözhetik. A népkönyvtárak számára készült kiadás költségeit a Megyei Tanács a tszcs-fejlesztési alaphól fedezte és ezzel példát mutat a többi megyei tanácsoknak is.

*

A Soproni Erdőmérnöki Főiskola könyvtára dolgozóinak munkaközössége házi sokszorosítóján készült »*Közlemények*« című sorozatának legújabb 9. füzetét folytatásosan közli »*Az alföldjásítás bibliográfiája 1945-től*« című ajánló bibliográfiáját. Az új füzet cikkei erdészetiünk haladó hagyományait elevenítik fel.

*

A csepeli Rákosi Mátyás Vas- és Fémművek 50 000 kötetes központi könyvtára »*Olvasófüzetet*« nyomtatott, amelynek belső borító lapjain a kölcsönzött könyvek átvételét és visszaadását ismerik el. A havonta 1000 könyvvel növekedő könyvtár állományából az olvasófüzet egy kis kivonatot közöl, amely ismeretterjesztő és szépirodalmi könyveket ajánl az olvasóknak. A füzet borítólapjának 4. oldalán a tagok a kölcsönzés szabályait olvashatják.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár »*A nagy termésért*« sorozatának 2. számaként a »*Mit olvassunk a növényápolásról*« c. kétoldalas ajánló bibliográfiáját adta ki, amelyben, a hazai és külföldi, e tárgykörbe vágó szakmunkákat sorolja fel.

*

A Szovjetunió segítsége hazánknak címmel az MSZT Központi Orosznyelvű Könyvtára ajánló bibliográfiát adott ki. Az irodalmi tájékoztató jegyzék összeállítja azokat a műveket, amelyekben Lenin, Sziálin és pártunk vezetői a szovjet-magyar kapcsolatokról írtak, felsorolja a könyveket, amelyek a Nagy Októberi Forradalomnak a magyar dolgozókra való hatását tárgyalják, valamint mindazokat a munkákat, amelyek a Szovjetunió békeharcát, gazdasági és kulturális segítségét ismertetik. Külön foglalja össze a tájékoztató az e tárgykörbe tartozó szépirodalmi műveket. A 16 oldalas sokszorosított könyvszeleli munka nagy körültekintéssel válogatta ki a könyvtárosok és az olvasók számára azokat a műveket, amelyek a hazánknak nyújtott szovjet segítséget tárgyalják.

A politechnikai oktatás kérdéseinek ajánló bibliográfiája címmel új bibliográfiát adott ki a Magyar-Szovjet Társaság Központi Orosznyelvű Könyvtára. A sokszorosított ajánló bibliográfia nyolc oldalon foglalja össze a marxizmus-leninizmus politechnikai oktatással kapcsolatos műveit, az elméleti munkákat, továbbá a politechnikai oktatás módszeréről, egyes tantárgyakkal kapcsolatos kérdésekről és az iskolán kívüli politechnikai oktatásról írott könyvek gondos leírásait.

Felhívjuk könyvtárosaink figyelmét arra, hogy az üzemi könyvtárak a szakszervezetek útján, a megyei, városi és a népkönyvtárak pedig a Népkönyvtári Központtól szerezhetik meg a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (Bp. VIII., Reviczky-utca 1.) ajánló bibliográfiáit és olvasó terveit. Az Országos Műszaki Könyvtár (Bp. VIII., József-körút 6.) bibliográfiáinak megszerzése a szakszervezetek útján történik. Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár ajánló bibliográfiáit eljuttatta az ország minden megyei, városi és népkönyvtárának, de ha valamelyik könyvtáros nem kapta volna meg, kérje levélben az Országos Mezőgazdasági Könyvtártól (Bp. I., Attila-u. 53.). Ha bármi tekintetben a mezőgazdasági munkákkal kapcsolatban kérdezni valójuk van, ugyancsak ide írjanak. A másik két könyvtárhoz is fordulhatnak könyvtárosaink ajánló bibliográfiáért, ha azokat másként nem sikerül megszerezniök. A jövőben megjelenő bibliográfiákat majd a Könyvtárelátótól (Bp. V., Sztálin-út 16. sz.) is lehet kérni.

ÖTÉVES TERVÜNK NAGY MŰVEI

BIBLIOGRAFIA

(Kérjük a könyvtárosokat, ismertessék meg a dolgozókat, elsősorban a népnevelőket, öt éves tervünk nagy alkotásaival. A felsorolt könyvek és cikkek igen alkalmasak erre.)

ÖSSZEFOGLALÓ MŰVEK

RAKOSI MATYÁS: *Népi demokráciánk útja*. Előadás az MDP Pártfőiskoláján, 1952. február 29-én. Rákosi Mátyás: A szocialista Magyarországért. Bp.: Szikra, 1953. 122—200 oldal.

GERŐ ERNŐ: *A vas, az acél, a gépek országúért*. Bp.: Szikra 1952.

Öt éves tervünk: béketero. (Az öt éves tervről szóló törvény módosítása az Országgyűlésen.) Bp.: Szikra 1951.

Öt éves tervünk: béketero. Illusztrálva. Bp.: Népművelési Minisztérium 1951.

Épül szocialista hazánk. Bp.: Művelt Nép 1952.

A mi hazánk. Írták: Bars Sári, Nagy Ernő, Cs. Szabó Béla és Szeberényi Lehel. Szerkesztette: Bars Sári. Illusztrálva. Bp.: Művelt Nép 1951.

Utazás az új Magyarországon. Szerkesztette: Lestyán Sándor. Illusztrálva. Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó 1951.

BOLDIZSAR IVÁN: *Magyarországi napló*. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1951.

VARGA DOMOKOS: *Megújhadó magyar tájak*. Természetátalakító munkák Magyarországon. Illusztrálva. Bp.: Népszava 1952. (Öt éves tervünk nagy művei.)

ILLÉS SANDOR: *A dolgozók egészségéért*. Bp.: Népszava 1952. (Öt éves tervünk nagy művei.)

FÖLDENYI ERVIN: *Üzemi jóléti intézmények*. Illusztrálva. Bp.: Népszava 1953. (Öt éves tervünk nagy művei.)

KOMLÓ

FÖLDENYI ERVIN: *Komló, az öt éves terv városa*. Bp.: Népszava 1952. (Öt éves tervünk nagy művei.)

HEGEDŰS ZOLTAN: *Új város a hegyekben*. (Komló.) Illusztrálva. Bp.: Népművelési Minisztérium 1952. (Az öt éves terv kiskönyvtára.)

ÖRKÉNY ISTVAN: *Komló, az új város*. Szabad Nép 1951. 217. sz. 8. old. (Riport.)

DIÓSGYŐR

SOOS MAGDA: *Diósgyőri tüzek*. Bp.: Népművelési Minisztérium 1952.

TISZALÓK

BOGATI PÉTER: *Bástya a Tiszán.* (Tiszalók.) Illusztrálva. Bp.: Népművelési Minisztérium 1951. (Az ötéves terv kiskönyvtára.)

MOSONYI EMIL: *Épül a tiszalóki vízellépcső.* Élet és Tudomány 1953. 1. sz. 3—7. old.

FÖLDALATTI GYORSVASÚT

TEKNŐS PÉTER: *Földalatti gyorsvasút.* Illusztrálva. Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó 1951

ZOLTAN PÉTER: *Igy épül a budapesti metro.* Illusztrálva. Bp.: Népszava 1952.

TEKNŐS PÉTER: *Emberek a föld alatt.* Bp.: Népművelési Minisztérium 1952. (Az ötéves terv kiskönyvtára.)

MISKOLCI EGYETEM — VESZPREMI EGYETEM

BOLDIZSAR IVAN: *Az épülő miskolci műegyetem.* Magyarországi napló 224—227. oldal.

MADARASZ ANDOR: *Tudósok segítik vegyiparunk fejlődését a Veszprémi Nehézipari Kutató-Intézetben.* Élet és Tudomány 1953. 3. sz. 67—70. oldal.

MÁTE GYÖRGY: *Épülő szocialista hazánk.* Veszprém — a magyar nehézipari fővárosa. Szabad Nép 1952. 16. sz. 5. oldal.

GÉPÁLLOMÁSOK, TERMELŐSZÖVETKEZETEK

VARGA DOMOKOS: *Mezőgazdaságunk gépesítése az ötéves tervben.* Bp.: Népszava 1952. (Ötéves tervünk nagy művei.)

DOBOZY IMRE: *Az új Túrkeve.* Bp.: Művelt Nép 1952. 214. oldal.

SZTÁLVÁROS, SZTÁLVASMŰ

SANDOR ANDRÁS: *Az új város.* (Sztálinváros.) Bp.: Népművelési Minisztérium. (Ötéves terv kiskönyvtára.)

SANDOR ANDRÁS: *Sztálinváros.* (Album.) Illusztrálva. Bp.: Népművelési Minisztérium 1951.

PALOTAI BORIS: *Kakasszó.* Elbeszélések az épülő Sztálinvárosról. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1951. 119. old.

VÁRPALOTA — INOTA

ZOLNAY VILMOS: *Várpalota.* Bp.: Népszava 1952. (Ötéves tervünk nagy művei.)

ENCZI ENDRE: *Az inotai fény.* Illusztrálva. Bp.: Népművelési Minisztérium 1951. (Ötéves tervünk kiskönyvtára.)

KAZINCBARCIKA

A borsodi vegyiművek. Ötéves tervünk: béketerv. (Népművelési Minisztérium.)

RUISZ DEZSŐ: *Barcika város, a terv szülötte.* Élet és Tudomány 1951. 32. sz. 163—166. oldal.

E. H.: *Építjük a szocializmus országát.* A kazincbarcikai építkezésekről. Természet és Technika 1952. 12. sz. 747—748. oldal.

Óriás születik a Sajó partján. A terv második legnagyobb alkotása. Borsodi Vegyiművek. Szabad Nép 1951. 229. sz. 8. oldal.

Összeállította: a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Bibliográfiai Osztálya

Eseménynaptár

MAJUS 1. A munka ünnepe, a proletár nemzetköziség napja.

Szobko J.: Május elseje (Anyag és adatszolgáltatás 1952. április hó).

1703. MAJUS 12. Rákóczi Ferenc zászlókat küld Magyarországra és fegyverbe szólítja a magyar népet.

Mód Aladár: 400 EV KÜZDELME AZ ÖNALLO MAGYARORSZAGERT, Bp. 1951. Szikra, 15—66. oldal; *Esze Tamás—Köpeczi Béla*: ESZE TAMÁS, Bp. 1951. Művelt Nép, 63. oldal; RAKÓCZI LOBOGOJA. Előbeszélések a kuruc szabadságharcról, Bp. 1951. Ifjúsági Kiadó, 88 o. oldal.

1543. MAJUS 24. Meghalt Kopernikusz Nikoláj, lengyel csillagász, az új csillagászat megalapítója

Bajev K. L.: AZ ÚJ ASZTRONOMIA MEGTEREMTŐI, Bp. 1952. Művelt Nép, 12—39. oldal.

1893. MAJUS 25. született Gögös Ignác, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő egyénisége.

A MAGYAR SZABADSÁGERT. A Magyar Kommunista Párt vértanúi, Bp. 1946. Szikra, 65—66. oldal.

1948. JÚNIUS 12. Népi demokráciánk vezető erejének, a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása, az Egyesülési Kongresszus.

Rákosi Máttyás: VALOGATOTT BESZÉDEK ÉS CIKKEK. 3. bővített kiadás, Bp. 1952. 206—238. o. oldal; *Rákosi Máttyás*: ÉPÍTJÜK A NÉP ORSZÁGAT, Bp. 1949. 187—203. oldal; A PÁRT A DOLGOZÓ NÉP VEZETŐJE (Szakszervezeti ismeretterjesztő előadások), Bp. 1952. Népszava, 22 oldal.

KÜLÖNBÖZŐ NAPILAPOKBAN ÉS FOLYÓIRATOKBAN MEGJELENT KÖNYVISMERTETÉSEK JEGYZÉKE

Alekszejev—Arsinov—Szmolnyikov: FORGÁCSOLÓSZERSZÁMOK SZERKESZTÉSE ÉS SZÁMITÁSA. Ujítók Lapja, március 5.

Arutjunov, V. O.: VILLAMOS MÉRŐMŰSZEREK. Ujítók Lapja, március 5.

Avtomonov: MEZSGYE NELKOL. Irodalmi Ujság, március 26. (Zsámboki Pál.)

AZ ARANY ÉS NYOMOR VILAGA. Magyar Nemzet, április 2. (Pethő Tibor.)

Balázs—Barát: MÖHELYSZÁMADÁS A RUHAZATI IPARBAN. Ujítók Lapja, március 5.

Boguszlavszkij, B. I.: TÖBBORSÓS AUTOMATA ÉS FÉLAUTOMATA. Ujítók Lapja, március 5.

Csernisev: FRANCO-SPANYOLORSZÁG AZ AMERIKAI IMPERIALISTÁK AGRESSZIV TERVEIBEN. Magyar Nemzet, ápr. 2. (Pethő Tibor.)

Erdel—Klinger: A NOVÉNYTERMELÉS GÉPEI. Ujítók Lapja, március 20.

Földes Pál: KÖTÉSTAN. Ujítók Lapja, márc. 5.

Frolov: RÁDIOVEVŐKÉSZÜLEKEK SZERKESZTÉSE. Ujítók Lapja, március 20.

Galperin: VILLAMOSVONTATÁSÚ MOTORVONATOK. Ujítók Lapja, március 5.

Gorkij: AZ ANYA. Irodalmi Ujság, március 26. (Zsámboki Pál.)

Gorkij: ELETEM. Irodalmi Ujság, március 26. (Czine Mihály.)

Gömöri Endre: A JAPÁN IMPERIALIZMUS ÉS ÚJ GAZDAI. Magyar Nemzet, április 2. (Pethő Tibor.)

Grigorjan: A JOBBOLDALI SZOCIÁLDEMOKRÁTÁK AZ IMPERIALIZMUS FEGYVERHORDOZÓI. Magyar Nemzet, április 2. (Pethő Tibor.)

Haag Dezső: GÉPELEMÉK KENESE. Ujítók Lapja, március 20.

Hudik, M. I.: TEXTILIPARI GÉPBERENDEZÉSEK JAVÍTÁSA. Ujítók Lapja, március 5.

Homeros: ILIAS. Devecseri Gábor ford. Szabad Nép, március 28. (Szilágyi J. György.)

Illés Imre: PAMUTSZÖVŐGÉP KORSZERŰ TECHNOLÓGIÁJA. Ujítók Lapja, március 5.

Ivanov, B. J. A.: MECHANIKAI CIPŐGYÁRTÁS. Ujítók Lapja, március 5.

Johnstone (Dzsonszton): A BÉKE NEVÉBEN. Magyar Nemzet, április 2. (Pethő Tibor.)

Jouvenel de Renand, A ZSOLDOSOK HÁBORÚJA. Magyar Nemzet, április 2. (Pethő Tibor.)

Kónya Lajos: BANYÁSZLÁMPÁK. Csillag, március (Rényi Péter.)

KOPTYAJEVA: IVAN IVANOVICS. Irodalmi Ujság, március 26. (Zsámboki Pál); Magyar Nemzet, március 29. (Dutka Mária.)

Majzelj—Kvjatkevics—Pin: BŐR- ÉS NÖVÉNYIPARI GÉPEK. Ujítók Lapja, március 20.

Mesterházi Lajos: HOSÉG. Csillag, március (Nagy Péter.)

Móricz Zsigmond: ÚJ VILÁGOT TEREMTSÜNK. Irodalmi Ujság, március 26. (Földes Anna.)

Raffay—Hutrya: VAS-, ACÉL- ÉS FÉMONTVÉNYEK GYÁRTÁSÁNAK ELLENŐRZÉSE. Ujítók Lapja, március 20.

RUHÁZATI IPARI TERVEZÉS ÉS SZERVEZÉS. Ujítók Lapja, március 20.

Rusznák István: TEXTILKÉMIAI VIZSGÁLTOK. Ujítók Lapja, március 20.

Surlisz: A RÉSELOGÉP KEZELOJE. Ujítók Lapja, március 20.

Tarantová—Tucsková: A KRUPP-HALÁLDINASZTIA. Magyar Nemzet, április 2. (Pethő Tibor.)

Tolsztoj A.: EMIGRÁNSOK. Új Világ, április 2. (Aba Iván.)

Vajda György: NYERSBŐRISMERET. Ujítók Lapja, március 5.

Zserev: VILLAMOSGÉPEK IPARI VIZSGÁLATA. Ujítók Lapja, március 20.

LEVELEZŐINK ÍRJÁK

HOGYAN SEGÍTI A BORSOD-ABAUJ-ZEMPLÉN MEGYEI TANÁCS KÖNYVTÁRA A VÁLASZTÁSI AGITÁCIÓT?

A Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Tanács Könyvtára az országgyűlési választásokról szóló sajtóközlemények megjelenése után munkatervvel dolgozott ki, hogyan fogja segíteni a választási agitációt. A könyvtári munka április hóban és május első felében arra irányul, hogy Miskolcon és a megye területén — összhangban a kultúr-agitációs és népnevelő munkával — segítse a mezőgazdaság és az ipar célkitűzéseinek elérését és tülteljesítését, emelje a dolgozók politikai, szakmai és általános műveltségét.

A megyei könyvtár Miskolc területén négy kiállítást rendez, melyek bemutatják könyvanyagát, fényképekkel és egyéb dokumentumokkal, az elmúlt rendszerben a dolgozók politikai jogfosztottságát, szemléltetik, hogyan éltek a dolgozók a multban és hogyan élnek most, továbbá a helyi viszonyokra vonatkozólatva érzékelteik, milyen fejlődésre ment keresztül Miskolc az öt éves terv megvalósítása során. A megye valamennyi népkönyvtárában összesen 279 községben kiállítások lesznek, melyek a fentiekhez hasonló módon ábrázolják, hogy a módosított öt éves terv segítségével hazánk a vas, az acél országává, a gépek országává, fejlett ipari és mezőgazdasági országgá alakul át. A kiállítások szemléltetik azt is, hogy kik szavazhattak a multban és kik szavazhatnak most, továbbá kidomborítják azt a tényt, hogy az új országgyűlési választások hatalmas lépést jelentenek a demokratikus jogok ki-terjedésének útján, mivel a 18 és 19 éves korban levők most választanak először.

Bemutatják a dolgozók közvetlen részvételét az állam igazgatásában, azt, hogy a képviselőjelöltek az üzemekben, falvakban és intézményekben, valamint a tömegszervezetekben jelölik.

A választások lezárásáig a megyei könyvtár Miskolc területén két irodalmi és öt termelési jellegű ankétot rendez, melyek a választási munka, a békelharc ügyét szolgálják, továbbá segítik az ipari termelést, a dolgozók egyéni kezdeményezéseinek — újítások, észszerűsítések — fokozását és egyidejűleg könyvkiállításokkal lesznek egybekötve. A járási könyvtárak a megye területén hasonló szempontok alapján 32 ankétot rendeznek.

A könyvtári munkaterv feladatául tűzte azt is ki, hogy a választásokig mind a Megyei Könyvtár, mind a járási könyvtárak az olvasók számát 10 százalékkal növeljék. Széles körben bevonjuk az ifjúságot az olvasásba és ennek érdekében tíz mesedelelőt szervezünk. A választásokig megyénkben az edelényi és sátoraljaiúj helyi járásokban öt-öt, a szikszói járásban hat, a miskolci járásban három új népkönyvtárat létesítünk, a régebbi népkönyvtárak közül 55 könyvtár könyvállományát kibővítjük.

A Megyei Könyvtár — a fővárosi nagy könyvtárak példája nyomán — első ízben készít bibliográfiákat, melyeknek célja elsősorban az olvasás bekapcsolása a választási kultúr-agitációba. Ezeket a bibliográfiákat sokszorosítjuk és megküldjük a járási és népkönyvtáraknak, valamint Miskolc területén lévő üzemi, szakszervezeti és egyéb könyvtáraknak.

Szöllősy Tibor,
a Megyei Könyvtár munkatársa.

A KÖNYVTÁRELLÁTÓ ÉS A NÉPKÖNYVTÁRI KÖZPONT FIGYELMÉBE!

Járási könyvtárunk megnyitásához, a munka megkezdéséhez a szükséges útmutatást és segítséget a kaposvári Megyei Könyvtár megadta. Könyvtárunk átalakulása előtt a könyvállomány 1952 végén 2800 kötet volt. A mult év utolsó hónapjaiban az olvasók száma 800, a kölcsönzések száma kerek számban 2000 volt. A Népkönyvtári központ a Járási Könyvtár megnyitására 1300 kötet könyvet küldött — mint írta — ter-ven felül, de a szükséges kartonokat nem küldte el és így január második felében — hogy az új könyveket kikölcsönözhesük — kénytelenek voltunk megkezdeni a könyvek kartonozását kéz-írással. Január 23-án megérkezett a könyvek egy részének kartonja, a többi azóta sem kaptuk meg. Március 3-án ismét kaptunk 557 kötet könyvet kartonok nélkül. Sürgető levelemre a Népkönyvtári Központtól azt az értesítést kaptam, hogy mindenféle nyomtatványt a Könyv-terjesztő Vállalat könyvtárellátó osztályától kell igényelni, illetőleg szükség szerint megrendelni. Meg is rendeltem nyomban a szükséges mennyi-séget, hogy mielőbb ki tudjam elégíteni a népkönyvtárosok igényét. Körülbelül három hét el-telte után küldtek mintegy 1300 kölcsönző kártyát a kért nyomtatványok helyett, azzal a meg-jegyzéssel, hogy azért küldtek ennyit, mert nincs módjuk 100 forintón felül utánvétellel szállítani. A kölcsönző kartonokat nem küldtem vissza, mert fel tudom őket használni, de megírtam, hogy én olvasójegyet és belépési nyilatkozatot kértem. Ez utóbbi rendelésemre sem jött meg, sem vá-lasz, sem nyomtatvány. Ezután megkérdeztem a Népkönyvtári Központtól, árulják el végre, hogy hol lehet megrendelni az említett nyomtatványo-kat. Járási Könyvtárunkhoz ideiglenesen három járás — Siófok, Fonyód és Tab — tartozik 78 községgel. Ezek közül 37 községben, 3 gépállo-máson és ezenkívül a lengyeltóli kórházban van könyvtár, tehát összesen 41. A könyvtárosok so-rozatosan ostromolnak a nyomtatványokért. A karádi könyvtárosunk például azt írja, hogy »sziveskedjék olvasójegyet, kartonokat küldeni, mert az olvasók száma állandóan növekedik«.

A Népkönyvtári Központtól legújabbán kapott könyvekkel csak kölcsönzői kártya és letélap érkezik. Erről körlevélben is értesítettek. Probléma volt számomra, hogy mily módon tudom majd megállapítani egy könyvről, hogy hol van. A kérdést így oldottam meg: a leltárkönyv meg-jegyzés rovatába a megfelelő könyv után beírom annak a könyvtárnak a számát, amelyiknek a könyvet kiküldtem. A könyvtár számának a leltárkönyv megjegyzés rovatába való beírása jóval kevesebb időt vesz igénybe, mint a raktári la-pok szoros ábc-ben rendezése. Véleményem sze-rint ezzel a módszerrel időt és anyagot tu-dunk megtakarítani és pontos, világos képet ka-punk a könyvek holletéről. A könyvek állomá-nyáról két leltárkönyvet vezetek. Az egyikben a helyi kölcsönzés anyagát tartom nyilván, a má-sikban a népkönyvtárakba küldött és küldendő könyveket. A könyvek megérkezése után kísé-rő-jegyzéken mindjárt két részre osztom a könyve-ket. Külön leltári számot kap az anyag, ame-lyet a helyi kölcsönzésre visszatartunk és külön számot a népkönyvtárak anyaga. A helyi köl-csönzés anyagához még leltélap sem kell, mert tudom, hogy ami a növekedőnaplóba be van írva, az mind itt van a könyvtárban. A népkönyv-tárakba küldött anyag leltélapjait a könyvek ki-küldése után könyvtáranként rendezem, a raktári

lapot pedig a most említett módszer szerint helyettesítem a könyvtár számával a megjegyzés rovatra való bejegyzéssel. A növekedő forgalmat azonban a meglévő könyvtárlomány alig bírja. Nagyon nehéz a 880 olvasó igényét kielégíteni, amely januárban 3044, februárban 3142 kölcsönzött kötet volt.

Kovács János,
a siófoki Járási Könyvtár vezetője.

A KÖNYVEK MEGÓVASAROL, AZ AJANLÓ BIBLIOGRAFIÁKRÓL ÉS AZ ÚJ KÖLCSÖNZÉSI ELJÁRASRÓL

Könyvtárunkban úgy küzdünk a könyvtárlomány épségéért, hogy könyveinket száraz és eszelltethető szekrényben, polcon tartjuk és függőnyvel védjük őket a por és nap ellen. Nevelő munkával már elértük, hogy olvasóink papirt hoznak magukkal és abba csomagolva viszik haza a kölcsönvett könyveket. Ez különösen fontos a gyermekeknel tinta- és zsírpecset ellen. A könyvtárlomány fokozott védelméért küzdünk akkor is, amikor aktívainkkal együtt meglátogatjuk azokat az olvasókat, akik nem hozzák vissza határidőre a kölcsönvett könyveket. Ilyenkor rendszerint kiderül, hogy a könyv beszennyeződött, vagy elveszett. Az olvasóval a kárt megtérítjük. Széleskörű aktíva-hálózatunk munkájának eredményeként könyveink elkallódása a legkisebbre csökkent, évenként alig éri el a két százalékot.

Az ajánló bibliográfiák könyvtárunkba a Megyei Könyvtárból érkeznek. Nagy jelentősége van a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasóterveinek, mert csoportosítja az egyes kérdésekkel foglalkozó könyveket és tervszerű olvasásra nevei az olvasókat. Könyvtárunk tagjainak körülből 20–25 százaléka olvas már terv szerint. Az ajánló bibliográfiák és olvasótervek a könyvtáros munkáját nagyon elősegítik, mert nem kell állandóan keresnie a megfelelő könyveket, hanem a terv szerint cserélheti őket. Arra törekszünk, hogy olvasóinknak 90 százaléka terv szerint olvasson. Ehhez azonban szükséges, hogy az ajánló bibliográfiák és olvasótervek idejében jussanak el a könyvtárakba. Az eddig megjelent (1952–53.) bibliográfiák alapján könyvtárunkban több kiállítást rendeztünk. Javaslom, hogy a jövőben nagyobb számban jelenjenek meg bibliográfiák és olvasótervek, és az utóbbiakat minél nagyobb példányszámban küldjék meg a könyvtáraknak. Az 500-nál több olvasóval bíró könyvtárak új kölcsönzési eljárásával kölcsönzünk, olyan módon, mint ahogyan azt a Könyvtáros februári számában ismertette. Az a báj, hogy nincs kellő mennyiségű nyomtatvány. Ezen szerintem úgy lehetne segíteni, hogy a különféle módszerekkel dolgozó könyvtárak számára külön-külön nyomtatványokat küldene a Könyvtárellátó. Az új kölcsönzési eljárás nálunk bevált és helyes is, mert az olvasó és a könyvtáros idejéből kevesebbet vesz igénybe.

Kovács Kálmán,
hajduhadházi népkönyvtáros.

KÖNYVISMERTETÉS — GYERMEKEKNEK

»Akarod tudni, miért neveztek el utcát Vologya Dubinyinról? Gyere el vasárnap délelőtt 10 órákor könyvtárunkba! — közölte hirdelményünk idejében az olvasókkal. L. Kasszilj—M. Poljanovszkij: »Vologya utcája« című könyve gyermekeinknek kedves olvasmánya, de a felnőttek is szívessen olvassák. A Magyar-Szovjet Barátsági Hónap alkalmából rendezett könyvismertetésünkre 70 pajtás gyűlt össze fiókkönyvtárunk olvasótermében a Dugonics-utcai leány- és fiúiskolából, valamint a Jázmin-utcai fiú- és a Köztársaság-

téri leányiskolából. A pajtások nagy figyelemmel hallgatták Vologya Dubinyin, a hős szovjet úttörő történetét, vidám életét és a hősi tetteket, amelyekkel bebizonyította a fasiszta támadás idején, hogy mindennél forróbban szereti hazáját. A pajtások nagyra értékelte a könyvet. Sok kérdést tettek fel az előadónak, hűsz hozzászólás hangzott el a könyvbeszámoló után. »En azt tanultam Vologyatól, hogy nem szájhősködött — mint sokszor én —, hanem mindig megtartotta a szavát — mondta az egyik pajtás. Egy leányka azt mondta, hogy ő még többet szeretne tudni Vologyáról, ezért javasolja, hogy a pajtások írjanak Vologya édesanyjának a Szovjetunióba. A pajtások nagy lelkesedéssel fogadták a javaslatot. A Dugonics-leányiskola történelem-szakköre fogalmazza meg a levelet és a következő összejevelten felolvassák és majd a szovjet követség útján eljuttatjuk Vologya Dubinyin édesanyjának.

Holló Ferencné,
a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
44. sz. fiókjának vezetője.

EGY ÉLÉTREKELTETT NÉPKÖNYVTÁR

Nyékldházán másfél évig egyáltalán nem működött a könyvtár. Február 1-én vettem át a könyvtár vezetését. Azonnal megkezdtem a kölcsönzést. Az iskolás gyermekek Micsurin-szakkörrel jöttek, behívtam őket a könyvtárba. Mindjárt első este 21 olvasó iratkozott be a könyvtárba. Megkezdtem rögtön a népszerűsítési munkát is, választójegeket adtam ki és házról házra járva, mindenütt beszéltem a könyvtárunkról. Látogatásaim eredményeként másnap már 36-an iratkoztak be a könyvtárba, a harmadik napon pedig 40 új olvasóval szaporodott a tagoló száma. A legutóbbi könyvkölcsönzőnk már 71 olvasó jött könyvéért. A könyvtárban a könyvtárlomány kevésnek bizonyult és ezért már kérttem is a megyei könyvtártól kiegészítést. A dolgozók nagyon megszerették a könyvtárat és örülnek, hogy ponyvairodalom helyett komoly, nevelőhatású könyveket olvashatnak

Gere Irma,
nyékldházai népkönyvtáros.

HOGYAN SEGÍTI A TAVASZI MUNKÁKAT A SZÉKESFEHÉRVÁRI MEGYEI KÖNYVTÁR

A Megyei Könyvtár mezőgazdasági szakmunkákkal látta el a falusi népkönyvtárakat és állandó kapcsolatot tart fenn a Megyei Tanács mezőgazdasági osztályával, hogy segítse a dolgozók tavaszi munkáját. A könyvtár dolgozói a mezőgazdasági osztállyal egyetértve, mezőgazdasági könyvekről ismertető előadásokat rendeznek. Ilyen volt például a 450 lakosú Leshegyen, ahol Dajbukát Antal tanító és a felesége, aki könyvtáros, de tanító is, oly jól megszervezte az irodalmi estet, hogy a falu lakosainak fele meghallgatta Bagoly Bélának, az enyingi Járás Tanács főagronómusának több szakkönyvről tartott előadását. A kérdésekre részletesen válaszolt. Az előadó asztalán állattenyésztési szakmunkákat állítottunk ki. Ezen az estén minden mezőgazdasági könyvet kölcsön vettek a községi népkönyvtárból, úgyanyira, hogy a könyvtárlományt 60 újabb kötettel kellett kiegészíteni a következő napokban. Fejér megye 42 termelő csoportjával is kapcsolatot teremtetünk, levélben felhívtuk tagjaikat, hogy munkaeredményük érdekében olvassák a népkönyvtár szakmunkáit. Ugyanakkor megkértük a könyvtárost, hogy segítse a tszcs-tagok szakmai és politikai továbbképzését. Mindezer módszereket ajánlottunk neki. Az előadások és kiállítások rendezését folytatjuk.

Havrilla János,
a székesfehérvári Megyei Könyvtár
dolgozója.

EGY KITÜNŐ KEZDEMÉNYEZÉS

Szakkönyvtárunkban nagyon keresik a gyermek-képeskönyveket. Sokat vásárolok, mert a gyermekeken keresztül aztán megszerzem olvasónak a szüleit is. Hazaj képeskönyv azonban kevés van és ami van — drága. Ugy segítettem magamon, hogy egy tucat szovjet képeskönyvet vásároltam a Horizontnál. Gyönyörűek és olcsók. Április 4-1 felajánlásokra egy kétfelű brigádöt szerveztem. En nyersen lefordítottam a szovjet képeskönyvek verseit, Vágó Jánosné szak-társnő pedig, aki ügyesen versel, átírta verseibe e szövegeket. Ezután a legépelet verseket négy könyvbe beragasztottuk. A többi szovjet képeskönyvet is így tesszük majd írásban is megismerhetővé gyermekeink számára.

Liborcz Alice,

a Középtülettervező Vállalat könyvtárának vezetője.

FIÓKKÖNYVTÁRAK — SZALLASHELYEKEN

Vállalatunknál nem állandó a létszám és így az olvasómozgalom is változó jellegű. Az olvasás érdekében fiókkönyvtárakat tartok Yenn külömléle szállashelyeken és így biztosítom, hogy a dolgozók munka után könnyen könyvhöz jussanak. A 4287 kötetnyi könyvvállományból nyolc fiókkönyvtárat tartok fenn. Ezekben is van könyvtáros, aki minden hónapban egyszer beszámol munkájáról. A közömböseket és azokat, akik másokat az olvasásról lebeszélnek — mert ilyenek is vannak —, meggyőzőm és olvasókká szervezem. A központi könyvtárunk olvasóinak száma 487.

Csorba Ilona,

a miskolci 34. sz. Mélyépítőipari Vállalat könyvtárosa.

EGYRE TÖBBEN KERESIK A MEZŐGAZDASÁGI SZAKKÖNYVEKET

Amikor nemrég meglátogattam a berekböszörményi termelőszövetkezetek könyvtárát, kiderült, hogy egyre többen keresik a magyar és szovjet mezőgazdasági szakkönyveket. A tagok már felismerték a nagy segítséget, amit e könyvekből munkájukhoz kaphatnak. Berekböszörményben három termelőszövetkezet van. Id. Szilágyi László, a Petőfi-Tsz 50 év körülj elnöke elmondotta, hogy náluk nagy forgalma van a könyveknek, mert a tagok tudják, hogy tanulás nélkül nem lehet jó munkát végezni. Pál Vilmosné, a tsz könyvtárosa rendszerben tartja könyvvállományát és jól ismeri olvasóit, foglalkozik velük. Panasolja, hogy kevés a könyvük, különösen a mezőgazdasági szakkönyv, pedig ezeket nagyon keresik, továbbá

Solohov: »Uj barázdát zámt az eke« c. könyvét, amelyből a könyvtárnak csak egyetlen példánya van. Eppen ottlétemkor a tsz takarmányfelelőse takarmányozással foglalkozó könyvet kért, mert — mint mondja — csak úgy tudja helyesen irányítani a takarmányozást, ha megismeri a szovjet módszert, mert nem elég az, amit az apjától és nagypapjától tanult. Olyan könyveket kíván, amelyekből megismerheti a szovhozok és kolhozok minden munkáját. A könyvtáros kérte, hogy mielőbb küldjünk könyvtárának mezőgazdasági szakkönyveket és mezőgazdasággal foglalkozó szépirodalmi műveket. Járásí Könyvtárunk a kérelmet azóta már teljesítette.

Nagy Lajos,

a berettyóújfalusi Járásí Könyvtár vezetője.

JÓ PÉLDA

Bánhorvát községben Palcsu Gyula két hónapja vette át a népkönyvtár vezetését. Amikor munkakörét átvette, a könyvtárnak 17 olvasója volt — azóta 104-re emelte az olvasók számát. A községi tanács minden segítséget megad a könyvtárosnak a szervező és nevelő munkában és végrehajtja a minisztertanácsi határozatot. Ez természetesen lelkesíti a könyvtárost, még több kedvvel végzi munkáját és arra törekszik, hogy a népkönyvtárnak még több olvasót szerezzen.

Gáspár Mihály,

a miskolci Megyei Könyvtár dolgozója.

A NÉPKÖNYVTÁROSOK MUNKAKÉSZSÉGÉT NÖVELI, HA TÖRÖDÜNK VELÜK

Legutóbb a járás területén lévő népkönyvtárak könyvvállományát vizsgáltuk meg selejtezés szempontjából. Munkánk nem annyira a selejtezés tekintetében — mert kislejtezni való úgyszólván alig akad! —, hanem a népkönyvtárak eddigi elhanyagoltságának megszüntetése érdekében volt eredményes. A legtöbb könyvtárban ugyanis a könyvek használatlanul porosodtak. Felelősség terheli emiatt a tanácsokat is, mert a minisztertanácsnak a könyvtárak fejlesztéséről hozott határozatát semmibe sem vették. Igyekezem minden eszközt igénybevenni, hogy a könyvtárak munkáját értékeljék és segítsék. Vizsgálatunk eredménye az, hogy a könyvtárosok kivétel nélkül örültek a velük való törődésnek és azóta több kedvvel, munkakészséggel dolgoznak. Látogatásom óta egyenest érik a levelek, amelyekben tanácsot, segítséget kérnek. A tanulság az, hogy a népkönyvtárakkal foglalkozni kell és megvédeni őket a kötelezőket még nem ismerő tanácsok közömbösségével szemben.

Martonosi Pál,

a kiskunhalasi Járásí Könyvtár vezetője.

»A KÖNYVTÁROS« MEGJUTALMAZOTT LEVELEZŐI

KOVACS János, NAGY Lajos, GÁSPAR Mihály, GERE Irma, HOLIÓ Ferencné, FODOR György, CSORBA Ilona, KOVACS Kálmán, NAGY Attiláné, LIBORCZ Alice, KELLNER Bernát, KERÉKES András, dr. SZABO Tibor, BECSKI Andor, CZIHAK József, KISS Lajos, SZANTÓ János, TAUBERT Gyula, NANAY László, GYÖRÝ György levelezőink között kiosztottuk a következő könyveket:

A szovjet hazafiságról; Móricz Zsigmond: *Életem regénye*; Ember György: *Három a hegyek között*; Berjózko: *Békés város*; Móricz Zsigmond: *Rózsa Sándor I—II.*; Nexó: *Elveszett nemzedék*; A. Tolsztoj: *Emigránsok*; Ady Endre: *Fekete lobogó*; Kocubinszkij: *Fata Morgana*; Orbeliani: *A bölcsesség meséskönyve*; Arany János *válogatott művei I.*; Vajda János *válogatott művei*; Thackeray: *Henry Esmond*; Tolsztoj: *Karenina Anna*; Maliskin: *Istenhátamögötti emberek*; Goda Gábor: *Farkasok között*; *Az Arany és a nyomor világa*; *Uj kínai elbeszélők*; *József Attila válogatott művei*; *Sejnman: A Vatikán a második világháborúban.*

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

POLITIKAI MŰVEK

Lenin:

MARX KÁROLY

Szikra

Ki volt Marx Károly? Mik Marx Károly tanításának leglényegesebb vonásai? A lefűnt átkosemlékű Horthy-korszakban a magyar dolgozók legnagyobb részének nem volt lehetősége arra, hogy választ kapjon ezekre a kérdésekre. Felszabadulásunk óta dolgozónk százezrei, milliói fordultak hatalmas érdeklődéssel a szellemóriás felé. A világproletariátus első nagy vezére felé. Nem kétséges, hogy Marx halálának 70. évfordulója, melyről most március 14-én emlékezett meg az emberiség, csak növeli dolgozó népünk érdeklődését a tudományos szocializmus megalapítója iránt.

Lenin »Marx Károly« című műve Marx életrajzának és életművének lenini tömörítő és világosságú zseniális összefoglalását tartalmazza. A mű első része megismerteti az olvasót Marx életével: rámutat annak a fejlődésnek egyes állomásaira és fordulóira, amelyek során az idealista ifjú-hegeliánus jogászból a »Tőke« szerzője, az Internacionále tényleges vezére lett.

A mű második részében Marx nagy tanítványa Marx tanítását tárja az olvasó elé. A filozófiai materializmus, a dialektika kezdi meg a sort. A materialista történelem-felfogás és az osztályharc ismertetése után Lenin áttér Marx gazdasági tanítására, amely »Marx elméletének legmagasabb, mindeniránúú és legrészletesebb igazolása«. Marx tételeit Lenin alkotó módon ismerteti: utal az újabb tényekre, amelyek igazolják a tételeket. Ezután Marx szocializmusának ismertetése következik. Lenin rámutat, hogy milyen összefüggésben van ez a gazdasági tanokkal. A mű utolsó pontja a proletár-osztályharc taktikájáról szól. Marx nem írt taktikai tankönyveket, de valamennyi művében számos utalást találunk ilyenirányú elgondolásaira s láthatjuk, milyen rugalmasan és egyben szilárdan vezette Marx a proletárosztályharcot.

A kötetet a Szikra Könyvkiadó jubileumi díszkiadásban adta ki most, s ellátta a szükséges jegyzetekkel.

B. Gy.

Marx:

A GOTHAI PROGRAMM KRITIKÁJA

Szikra

Marx e műve már régen a marxizmus legfontosabb dokumentumai közé tartozik, a marxisták nemzedékei nevelkedtek rajta s ma aktuálisabb mint valaha.

1875-ben az »eisenachi« munkáspárt egyesült a Lassalle-féle párttal. A gothai egyesítő kongresszuson a két párt vezetői programtervezetet nyújtottak be, s ezt a programot bírálta meg Marx. A két pártnak, majd az egységes Német Szocialista Munkáspártnak vezetői, nem tették közzé Marx írásait, amely leplezte elméleti opportunizmusukat. Csak Engels erélyes követelésére nyomták ki 1891-ben, mikor sor került a gothai program revíziójára.

»A gothai program kritikája« Marxnak a Kommunista Kiáltvány mellett legjelentősebb pártprogram-jellegű munkája; Marx megfogalmazza benne a forradalmi kommunista munkáspárt programjának számos fontosnál fontosabb elméleti alap-tételét. köztük a politikailag legfontosabbat — a proletárdiktatúráról szövegezt. Etes szavakkal bírálja a lassalle-i elméletet, amely a gothai programba bekerült, s közben látnoki szavakkal világítja meg a kommunizmus alsó és felső fokának gazdasági rendszerét. Rámutat arra, hogy a szocializmusban még nem lehet a javakat másként elosztani, mint a munka szerint.

A Szovjetunió, Lenin és Sztálin vezetésével, eljutott a kommunizmus felső fokának küszöbére. Sztálin elvtárs legutolsó korszakalkotó művében Marx e művére támaszkodva fejt ki azokat a feltételeket, amelyek a kommunizmus teljes megvalósításához szükségesek. Marx e művében találjuk meg a marxista irodalomban először a kommunizmus tudományos elemzését.

Igen fontos szerepe volt a marxizmus tisztaságáért vívott harcban annak a résznek, amelyben Marx félreérthetetlenül kifejti a proletariátus diktatúrájára vonatkozó zseniális nézeteit; a kapitalizmusból a kommunizmusba való áttérés állama »nem lehet más, mint a proletariátus forradalmi diktatúrája«. Nincs mit oszdálkoznunk azon, hogy az opportunisták hosszú ideig titokban tartották és azután is csak Engels követelésére tették közzé ezt az írást.

A Marx-jubileum alkalmából megjelent kiadás tartalmazza Marx két levelét, Engels előszavát és leveleit, valamint az eisenachi és a gothai programot. Ezek a emlékletek nagy segítséget nyújtanak az olvasónak.

Balázs György

MARX KÁROLY ÉLETE KÉPEKÉBEN

Szikra

Marx Károly halálának 70-ik évfordulójára jelent meg ez az album, mely tartalmazza a Marx Károlyról, kéziratairól, családjáról ránkmaradt fényképeket és az összes életrajzi adatokat, időrendi sorrendben. Megismertet azokkal a városokkal, ahol Marx lakott, a könyvbárral, melynek falai között a »Tőke« anyagát gyűjtötte. Látjuk a folyóiratokat, melyeknek munkatársa volt, a beillőt »Neue Rheinische Zeitung« utolsó számát és a Kommunista Kiáltvány első fogalmazását. A könyv nagy érdeme tehát az, hogy közel hozza hozzánk a tudományos szocializmus megalapítóját, emberi viszonylataiban mutatja be azt az embert, akit a proletariátus első tanítójaként tisztelünk.

De a könyv jelentősége nem merül ki ennyiben. Marx életművét nem elszigetelten nézi, hanem érzékelteti korát is a különböző munkásmozgalmakon, forradalmakon keresztül. A párizsi kommün, a magyar szabadságharc képei mellett megtalálhatjuk Marx hűséges munkatársainak fényképeit, sőt azokat az utópista filozófusokat is, akiktől tanult és akikre hivatkozik műveiben. És végül legnagyobb érdeme, hogy képeivel, összeállításával bemutatja azt, hogy a marxizmus tanítása ma is él, ma teljessédk ki igazán. A képsorozatokat Engels, Lenin és Sztálin megemlékezései vezetik be és nem az az utolsó kép, mely Marx sírját ábrázolja a londoni temetőben. Látjuk az Októberi Forradalom diadalát, a kommunizmus építkezéseit a Szovjetunióban, a magyar öt éves terv beruházásait és az 1952-es bécsi békekongresszust is.

A könyvtárosok feladata most már az, hogy a könyvet minél szélesebb rétegekhez eljuttassák, használják fel kiállításainál és olvasótermi anyagoknál, mert tartalma és izléses, finom kivitele miatt mindezekre kiválóan alkalmas.

Gáti Istvánné

A. Johnstone:

A BÉKE NEVÉBEN

Szikra

Archibald Johnstone a moszkvai angol követség orosz nyelven kiadott lapjának, az azóta már megszűnt »Britanszkij Szovjuznyik«-nak volt a főszerkesztője. Az angolok ennek a lapnak azt a feladatot szánták, hogy háborús propagandájukat a Szovjetunióon belül is terjessze. A lap olyan dolgokat írt Angliáról, amit Angliában nem mernek közölni az angol lapok. Rózsás színekben festette meg az angliai helyzetet, különösen a dolgozók helyzetét és állításait a legképtelenebb adatokkal igyekezett

bebizonyítani. Igen gyakran azonban egy angol parlamenti beszéd közlésével saját adataikat cáfolták meg és ilyenkor a Szovjetunióban nevetve mutattak rá az ellentmondásokra, »Szovjuznyik helyett Konfuznyiknak nevezze a lapot, ami konfuzust, zavarosfejtűt jelent. A lapot az angolok kénytelenek voltak 1950-ben beszüntetni, mivel a Szovjetunióban senki sem akarta olvasni. A lap tehát megbukott.

Ennek a lapnak volt a főszerkesztője Johnstone 1949-ig. Még ő is, aki pedig ismerte az angol burzsoá újságírás boszorkánykonyhájának minden csinját-binját, elképedve tapasztalta, hogy akkor, amikor az angolok a hitlerellenes háborúban létrejött szövetségre hivatkozva lapot adnak ki Moszkvában, meddig mennek el az uszításban, hamisításban és nem utolsósorban a kémkedésben. De Johnstone-t nemcsak ez döbbsentette meg. Moszkvában élni azt jelenti, hogyha valakiben van egy szikrányi becsület, feltétlenül kinyílik a szeme. Johnstone is hamar felfedezte, hogy a tények rácsafolnak mindarra a rágalomra, amit a nyugati reakciós sajtó terjeszt a Szovjetunióról. Amit a Britanszkij Szovjuznyik az angol munkások nagyszerű életéről összehazudott, az igaz volt, vagyis pontosabban sokszorosán igaz a szovjet dolgozók esetében.

Johnstone meglátta az igazságot és elhatározta, hogy leleplezi a hazugságot. Könyvében megírja, hogy főzik ki a »Fleet-Street«-en, a reakciós angol sajtó főhadiszállásán a szovjetellenes, békétáborellenes hazugságokat, hogyan vásárolják meg a Szovjetunióban járt gyengejellemeű újságírókat, illetve azokat, akiket a Szovjetunióból kémkedésért, vagy valami hasonlóért kiutasítottak.

Leleplezi Johnstone az angolszász »diplomáták« igazi arcát. Kémkednek és csempésznek öfelsége diplomatáit és ebben csak az amerikai diplomaták múlják felül őket.

Johnstone tehát megismerte a háborús úszítók igazi céljait és úgy határozott, hogy ő ezeket nem szolgálja tovább. Miután leleplezi és nagyszerű gúnnyal jellemzi a kardcsörtető urak propagandagépezetét és működését, szenvedélyes felhívással fordul minden békeszerető emberhez, azokhoz is, akik bár hön óhajtják a békét, azt hiszik, semmit sem tehetnek megóvása érdekében. Johnstone felszólít mindenkit, hogy álljon csatasorba és emelje fel szavát a béke érdekében. »Beszéljünk tehát a békéről — írja. — Aki kiáltani tud, kiáltson. Aki beszélni tud, beszéljen. Aki csak sutlogni tud — mint Franco Spanyolországának és Truman Amerikájának békeharcosai — sutlogjon és ne hagyja abba a sutlogást.

Ne legyen az övök az utolsó szó. Mienk legyen az utolsó szó — B É K E I k

Forgács Marcell

A KOMSZOMOL NÉGY KITÜNTETÉSE

Ifjúsági Könykiadó

A Szovjetunió Kommunista Pártjának legfőbb tartaléka és harcos segítőtársa a Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség.

Fennállása során négy ízben részesült a Komszomol a legmagasabb állami kitüntetésében a Bolsevik Párt és a szovjet hazaaodaó szolgálatának jutalmaképpen.

Az első nagy kitüntetést, a Vörös Zászlórendet, a frontok lánggyűrűjében, az intervenciós seregek és fehérgárdisták elleni hősi küzdelméért kapta a szovjet ifjúság.

Az ellenforradalom leverése után a békés építés, a sztálini ötéves tervek évei következtek. A lenini Komszomol tagjai ekkor is mindenütt az első vonalban álltak. Ott látjuk őket a szocialista munkaverseny szervezői közt, az új, gigászi építkezések állványain, de élen járnak a mezőgazdaság kollektivizálásának munkájában is.

A Komszomol szervezete ezekben az években már behálózta a Szovjetunió egész területét. Energiaforrása lesz a nagy ipari centrumokban éppúgy, akár a magányos üzembekiszítási kolhozokban. A komszomolisták új városokat építettek, sivatagokat, öserdőköt hódítottak meg. Ezért az országépítő munkáért kapták meg 1931-ben a Munka Vörös Zászlaja-rendet.

A harmadik nagy kitüntetéssel, a Lenin-renddel, a Nagy Honvédő Háborúban tanúsított hősi magatartásáért jutalmazta ifjúságát a szovjet nép. Zójákat, Matroszovokat, Merezsjeveket és az Ifjú Gárdák százait adta a Komszomol a forrón szeretett hazának, emberfeletti tettekkel bizonyította be, hogy mennyire méltó a párt és az egész nép bizalmára.

A könyv utolsó fejezete azt mutatja be, hogyan vett részt a szovjet ifjúság az újjáépítés munkájában, hogyan segíti a pártot az ifjúság kommunista nevelésében, hogyan szolgálja a szovjet népet a kommunista társadalom felé vezető úton.

Alapításának 30. évfordulóján másodszor is kitüntették a Lenin-renddel a hős Komszomolt.

A Komszomol egész története, fejlődésének minden jelentős fázisa van besűrítve ebbe a könyvbe. Nem regény ez, nem írói képzelet segítségével létrejött »szépirodalom« — egyszerű adatközlés csupán. Mégis a szovjet ifjúság hősiessége, tetteinek, magatartásának megragadó egyszerűsége, valósággal hősköltémennyé teszi.

Keresve sem találhatnánk megfelelőbb eszközt a mi ifjúságunk nevelésére ennél a könyvnél. Hazaszertetre, bátorságra, kitartásra nevel mindannyiunkat a Komszomol hősi példája, arra, hogyan kell igazán, tettekkel szeretni a pártot, hogyan kell valóra váltani Lenin és Sztálin végakarátát.

Gergely Béláné

Fritz Erpenbeck:

WILHELM PIECK

Egy harcos élet útja

Szíkra

Fritz Erpenbeck végigvezet bennünket (gyermekkorától egészen 75. születésnapjáig) a ma 77 éves Wilhelm Pieck elvtárs harcokban, megpróbáltatásokban és sikerekben gazdag életútján, amely, mint Pieck elvtárs maga mondja: »mindennek ellenére nagyon szép!«

Wilhelm Pieck élettörténete elválaszthatatlan a német munkásmozgalom, a német baloldal (Spartacus Szövetség), a Németországi Kommunista Párt és a Német Szocialista Egységpárt történetétől. És ott állnak Wilhelm Pieck egyéni sorsa mögött és azzal szorosan egybeérve a korunk nagy világtörténelmi eseményei: az első világháború, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a németországi forradalom és annak elbukása a német szociáldemokrácia áruháza folytán, a hitleri fasizmus szégyenteljes uralomrajutása és a második világháború borzalmai — végül pedig a nagy Sztálin vezette dicsőséges Szovjet Hadsereg győzelmei, a béketábor sikerei, a Német Demokratikus Köztársaság megalakulása, stb.

Erpenbeck sikeresen oldotta meg azt a nem könnyű feladatot, hogy ugyanakkor, amikor tudatosítja a mindenkori történelmi léghőrt, azt elsősorban Wilhelm Pieck egyéni és családi életén, személyes élményein és küzdelmein, egyéniségének fejlődésén keresztül érzékelteti. Megismertet bennünket Pieck elvtárs életének számos derűs epizódjával (többek között különböző szökéseinek és bujkálásainak történetével, amikor mindig egészséges humora, önfegyelme és mélységes emberismerete segítette át a legveszélyesebb helyzetekben) és Pieck elvtárral együtt éljük át élete nagy tragédiáit is. Ilyen például az a megrázó, gyűlölettől izzó jelenet, amikor Wilhelm Pieck — maga is fogoly — tétlen szemlélőként kénytelen végigszenvedni Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg embertelen megkínóztatását.

Az események feldolgozásának ez a módja, valamint Erpenbeck stílusának közvetlensége, színessége a könyvet regény-szerűen elevenné és lüktetővé teszi s mint ilyen, úgyszólván egészen új műfajt képvisel testvérpártjaink nagy vezetőinek életrajzirodalmában. A könyv legfőbb érdeme az, hogy nemcsak az olvasó értelméhez, hanem érzelmeihez is szól. Hiszen az olvasó, azonfelül, hogy megismerkedik a történelmi eseményekkel, személyesen is szívébe zárja a német nép igaz fiának, Wil-

helm Pieck elvtársnak harcos, törhetetlen optimizmussal átitatott egyéniségét. Ugyan-ezekért nagyon alkalmas olvasmány ifjúságunk számára is. A könyvet számos vers és 23 fénykép teszi még elevenebbé.

»A békeszerető Német Demokratikus Köztársaság megalakulása fordulópont Európa történetében« — írta Sztálin elvtárs Wilhelm Pieck és Otto Grotewohl elvtársakhoz intézett üdvözlőtáviratában. Wilhelm Pieck elvtárs élettörténetén keresztül megismerkedünk azzal a Németországgal, amely harcolt a reakció és a fasiszmus rémuralma ellen, amely harcolt ma az amerikai imperializmus új háborús uszításai ellen, és amely megteremtette a német dolgozók igazi hazáját a Német Demokratikus Köztársaságban. És megláthatjuk ebből a könyvből, hogy Lenin és Sztálin, a haladó emberiség halhatatlan tanítói és a nagy Szovjetunió példája hányszor és hogyan segítették ezt a harcot.

Remsey Sándorné

SZÉPIRODALMI MŰVEK

Balzac:

CÉZAR BIROTTEAU NAGYSÁGA ÉS BUKASA

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kritikai realizmus nagy mesterei közül kevesen hagytak oly nagyszerű örökséget az irodalomra — az emberiségre —, mint Balzac. Közel száz kötetet kitevő életműve, amelynek »Comédie Humaine« — Emberi színjáték — gyűjtőcímet adta, a Napoleon utáni Franciaország életének enciklopédiája. Engels egyik levelében olvashatjuk ezeket a sorokat:

»... Balzac... az »Emberi színjátékban« a francia társaság nagyszerű realiztikus történetét adja, amikor krónikaszerűen, szinte évről évre, 1816-tól 1848-ig leírja a felemelkedő burzsoázia egyre erősödő támadásait a nemesi társadalom ellen... És a központi kép köré a francia társadalom teljes történetét csoportosítja, melyből még a gazdasági részleteket illetően is... többet tanultam, mint a kor valamennyi hivatalos történésztől, közgazdászától és statisztikusaitól együttvéve.« Lafargue emlékezeitől pedig tudjuk, hogy Marx is milyen nagy tisztelettel adózott az »Emberi színjáték« alkotójának, hosszú ideig foglalkoztatta az a gondolat, hogy kritikát ír a nagy műről, mihelyst gazdaságtani munkája engedte.

A »Cézár Birotteau« — nemrég jelent meg a Szépirodalmi Könyvkiadó kiadásában — az »Emberi színjáték« egyik fontos

fejezete: egy polgár, egy paraszti származásból indult párizsi illatszekerkeskedő felemelkedésének delelőjét és bukását mondja el. Birotteau nem nagy koncepciójú ember, közepes szímatú kereskedő aki, miután az indulása a szerence közbejárásával sikerült, felemelkedve a középosztályba, »átvette annak nézeleit és bírdát nélkül mindenben alkalmazta fölületességből eredő tévedéseit. Vak volt — mondja róla az írő —, de jószágos, nem nagyon elmés, de mélyen vallásos és a szíve tiszta.« Önkénytelenül bele-sodródott a politikába, royalista lett s egy Napóleon elleni royalista-akció alkalmával könnyebb sebet is kapott. Ez a Bourbon-restauráció után nagy közmegebecsüléshez és a »becsületrend lovagja« kitüntetéshez juttatta. Birotteau úgy gondolja ekkor, hogy nagy élet várományosa lett, egy telek-spekulációba kezd, de tehetségtelensége és a párizsi pénz-világ megbuktatja. Csődbe kerül, amiből úgy ahogy kímászik, s mikor rehabilitálja végre a társadalom, megöli az öröm.

A feltörekvő, a lehetőségektől megresze-gült polgárság nagyszerű rajza ez a könyv is (mint Balzac többi műve), amelyben nemcsak erőteljesen megrajzolt jellemek idézik a kort az olvasó elé, de a korabeli pénzvillág, börzespekuláció és uzsora apró-lékos elemzése is. Párizs ekkor a nagy va-gyonok bölcsője és koporsója. Heine írja egyik cikkében erről a Párizsról: »Párizs-ban minden csendes... Csak a kamatok csepegnek állandóan s hozzácsapódnak az egyre növekvő tőkéhez; szinte hallatszik, amint nőtön nő a gazdagok gazdag-sága...«

Cézár Birotteau-ba a korszellem bele-plántálja a meggazdagodás vágyát, ám ez összeitkőzésbe kerül bizonyos régi meg-kötöttségekkel. Birotteau elbukik a küzde-lemben és sorsában Balzac realiztikusán mutatja meg a feltörekvő kapitalizmus ke-gyettlenségét, gátlástalanságát.

A könyvet Lányi Viktor fordította. Ez a fordítás jó, kár, hogy helyenként bizonyos korszerűsítési jelek szeplői bontják meg az összhatást. (Például »... Engem a kormány k i e m e l t...«) Szücs Andor

Nagy István:

UNNEP A MI UTCANKBAN

Szépirodalmi Könyvkiadó

A két világháború között az erdélyi ma-gyar írók jórésze — a tehetségesebbek s a tisztességesebbek is — azt a nagy polt-tikai s művészi hibát követte el, hogy írá-saiknak középpontjába nem erdélyi sze-gények s gazdagok, parasztok-munkások és unak küzdelmét helyezte, hanem a társa-dalmi harcok helyett valamilyen elvont román-magyar ellentétet látott a kor alap-

kérdésének. Az ilyen szemlélet persze helytelen politikai következtetésekhez s hibás irodalmi művekhez vezetett el, lényegében a román és magyar urak érdekeit szolgálta. Nem volt nagy azoknak a táborra, akik az osztályharcot, törvényeit felismerve, elnyomottak és elnyomók évezredes küzdelmét kívánták megszüntetni a forradalom útján, s azoknak az íróknak száma sem nagy, akik ezt a harcot tükrözték műveikben. Nagy István, az erdélyi kommunista író, ezek közé tartozik, a legkiválóbb közöttük.

Az »*Unnep a mi utcánkban*« legjobb elbeszéléseit gyűjti össze, 1932-től 1949-ig; az író világnézeti s ezzel összefüggő művészi fejlődésének vázát adják ezek a novellák. Nagy István maga is munkás volt, az illegális mozgalom részvevője; alaposan ismerte az erdélyi proletárok és szegényparasztok életét s ennek az életnek megváltoztatása, a megváltoztatásáért folyó harc adta kezébe a tollat. »*Egy vidék története*« című kitűnő kis írásában amolyan prózai »ars poetica«-t ad: az írónak az a feladata, hogy a valóságos világról, az őt körülvevő környezetről írjon s ennek tükrében, ezen keresztül mutassa meg a forradalmi tennivalókat. Nagy István hű maradt ehhez az írói hitvalláshoz. Novelláiban az erdélyi dolgozók nyomora kap hangot, a kizsákmányolt inasoké, munkanélkülieké, egymással szolidáris, egymást segítő munkásoké, román és magyar fásoké, vasasoké. S Nagy István tovább is lát az elnyomásnál: a kizsákmányolás ellen feszülő új erőket is ismeri, kísérletet tesz a kommunista harcosok, öntudatos proletárok alakjának megformálására (*Semleges Vig Péter, A sztrájkot segíteni kell* stb.). Román és magyar dolgozók közös harcának gondolata — ez az alaptendenciája ezeknek az írásoknak. — Felszabadulás utáni írásainak zöme a szovjet katonákkal foglalkozik; kár, hogy ezekben többnyire állóképeket ad s nem ábrázolja oly mélyen az új életben is felmerülő — persze más jellegű — konfliktusokat, mint régi elbeszéléseiben.

Nagy István nem követi e kor proletár prózaíróit hibáikban: nem szakad el a magyar próza nagy hagyományaitól. Írásain látszik, hogy olvasta és szereli Mikszáthot; novelláinak egyrésze úgy épül fel, hogy szinte anekdotisztikusan ismerteti meg a tényekkel, egy-egy adomából bontja ki a társadalmilag tipikust s ugyanakkor egyéni. Az *enyedi prikolics* című írása például olyan, mint egy Mikszáth-rajz; csak azzal a különbséggel és plusszal, hogy Nagy István világosan látja már a társadalmi harcok mozgatóit s novellája éppen ezért utat is mutat, átmenet a szocialista realizmus felé. Elbeszéléseinek másik érdeme — s ez ad különös művészi értéket s politikai

erőt is írásainak —, hogy az erdélyi élet apró részleteinek ismerete látszik meg rajtuk. Tipikusan erdélyi írások ezek, nemcsak abban az értelemben, hogy Kolozsvárott vagy eldugott kis román falvakban játszódnak; hangjukban, részlet-leírásaikban, nyelvükben is erdélyiek — s éppen ezért kétszeresen hitelesek.

Nagy István a két világháború közti magyar proletár prózaírók között talán a legkiválóbb. Ma is ír és tanít, a romániai magyar irodalom kitűnő és megbecsült alakja.

R. P.

Mesterházi Lajos:

HÜSÉG

Szépirodalmi Könyvkiadó

Négy novella van Mesterházi Lajos novellás kötetében, közülük három mai életünkről szól, s a negyedik is kapcsolódik harcainkhoz. Az olvasónak az az összbenyomása a könyvről, hogy tehetséges, őszinte s emellett lelkiismeretes író műve. S az, hogy ez az író nem bonyolult és mesterkéltyű módon nyúl mai életünk kérdéseihez, hanem — minthogy maga is benne él — egyszerű és tiszta megfogalmazásukat adja, nagyon vonzó elbeszélő tehetséggel.

A címadó novella — inkább kurta regény —, a »*Hűség*« főszereplője Szabó Gizi falusi párttitkár. A cselekmény középpontjában nevelő apja, Galambos Imre áll. A történet arról szól, hogy kerül ez a sopánkodó, egykor nagyhangon szónokoló öregember egy ocsmányi kulákbanda befolyása alá, míg — velük együtt — nevelt leánya életére tör. A novella jól megmutatja, hogy az osztályharc élesedése hogyan élezi ki előbb-utóbb az egymással látszólag jó egyetértésben élők között meglévő rejtett ellentéteket. S azt is: hogyan változik az ember, hogyan emelkedik vagy aljasul le, s hogyan kell szükségszerűen győznie az újnak, ha még tapasztalatlan is. Az a jó, hogy Mesterházi Lajos novellája ezekre a »*hogyan*«-okra válaszol, tehát nem tételeket illusztrál, hanem életet mutat. Emellett ábrázolásában vannak gyöngeségek: így Galambos Imre jellemének valóságos természetesség, problémájának irreális kezdeti ködössége. Jó, életteli a kuláksalád rajza, de ezen a ponton — Galambos Imrével való kapcsolata kérdésében — szintén gyöngén indokolt. Viszont a novella jól ábrázolja a főhős, Szabó Gizi fejlődését, azt a nagy utat, ami a vívódásokat a tettekkel összeköti.

A kötetnek egyébként nem ez a legjobb írása. A legszebb novella — s egyúttal, túlzás nélkül elmondhatjuk, új irodalmunk egyik legszebb elbeszélése — a »*Boldog-*

ság». Megkapja az olvasót, hogy milyen végtelenül természetes ezeknek a bányászoknak, állami gazdaságban dolgozó munkásoknak s egykor parasztnak ez az új, mai magyar élet. Mennyire vérükké vált az az életforma, melyet a szocializmus építése alakított ki hazánkban. Csordás Lajos és Balog Anna története nemcsak egy szép szerelem viharos kibontakozásának, válságának és beteljesülésének rajza, hanem realista hirdetés a dolgozó emberek lelki világának szinte észrevétlen, de egyáltalán nem nyomtalan megújulásáról. Csordás Lajos kiváló bányász. Balogh Anna, az állami gazdaság igazgatója, fiatal özvegyasszony. Férje a bányába veszett. Csordás Lajos otthagyja a szénfejtést, elmegy dolgozni a gazdaságba, Annáékhoz, megy a szerelme után. De a bánya visszaköveteli. S Annának le kell győznie régi önmagát, végig kell szenvednie a makacs magányt, csak így teljesülhet be szép szerelmük. Ez az egyszerű történet az emberi élet mély kérdéseit érinti; ezért, s mert szereplői jó realizmussal ábrázolt valóságos emberek, emlékezetes irodalmi élménnyé nő. Ebben az írásban bontakozik ki legjobban Mesterházi Lajos elbeszélő tehetsége: a történet jó ritmusa, a párbeszédnek elevensége, a leírások érzéketlensége már az első oldalakon magukhoz rántják a figyelmet s az ember egyszerűen elolvassa, nem tudja letenni.

A kötetben szerepel még a Rákosi elvtárs-hoz kapcsolódó »Személyes segítség» című szép és valóban pártos írás; s a »Don Juan, avagy az igazság» című novella, mely egy klerikális hazugságot leplez le, kissé nyakatekert keretben, de finom gúnynyal és jó ízléssel.

Sebestyén György

Kolozsvári Grandpierre Emil:

A CSILLAGSZEMŰ

Szépirodalmi Könyvkiadó

A XV. századvégi és XVI. századeleji Magyarországon, a Dózsa-féle parasztfelkelést megelőző évtizedekben játszódik Kolozsvári Grandpierre Emil most megjelent nagyterjedelmű regénye. A Mátyás király halála után megindult nagyfokú zülleszt, a központi hatalom gyengeségét s a kiskirályok önkényeskedéseinek korlátozatlan világát eleveníti meg — ha sokszor kissé szűk térre is korlátozva — sikeresen az író. A másik oldalon a nép mérhetetlen és mindjobban gyülő haragja kap igen kifejező színeket. Mégsem történelmi regény. Nem, mert nem törekszik arra, hogy a történet színhelyén kívül képet adjon az egész ország helyzetéről, hogy megmutassa az ország akkori irányítóit. De ezentúl azért

sem, mert az egész könyvet a történelmi regény valóságos helyett általában inkább a népmesei jelleg hatja át.

A regény szereplői nem rendkívüli emberek, még a népi hőst is élő, érző, saját kárán okuló egyszerű emberként ábrázolja az író. A cselekedetek azonban, amelyeket véghezvisz, már nem mindennapiak s ezen az sem változtat, hogy az író minden tétét igen gondosan megindokolja, nagyjából reálissá teszi. A főhős többen látszik, mint egy embernek a sok közül: megtestesítője mindannak, ami a népben jó és erős, jelképe a minden bántalmat visszadó s végül is győzedelmeskedő népnek. A regény pedig — egy kis túlzással — szinte prózában megírt népi eposz. A népmesei jelleget az író dús képzelete, frissen áradó, általában egyszerű, kifejező hangja s a regényben elhangzó sok valóságos mese is erősíti. E mesék közül éppen azok a legszebbek, amelyek a »csillagszemű» juhászról szólnak. *Kicsi Jankót*, a regény hőst, egy ilyen mese indítja arra, hogy »csillagszemű»-nek higgye magát, vagyis olyanak, aki az égről szerzett szemével meglátja mindenütt a hamisságot és harcol ellene. Ez a hit ad erőt neki a további harchoz, nagyszerű cselekedetei pedig a nép ajkán a »Csillagszemű juhász»-ról szóló újabb mesékké válnak. *Kicsi Jankó* így találkozik az általa nemrég elmondott történettel egy másik vidéken, de úgy, hogy ez a történet már tele van a nép lelkének minden gazdagságával, szépségével — magávalragadó gyönyörű népmese.

A regény hőse, a szegény jobbágygyerek világgá megy, szerencsét próbálni. De mindenekelőtt a derest kell megismernie. Védekezik, eleinte csak magát védi, ám hamarosan megérik szíve a többi sanyargatott paraszton is. Segíteni csak úgy tud rajtuk, ha ugyanakkor megkárosítja sanyargatóikat. Ezt teszi hát, de rá kell döbennie, hogy így a harc nem sokat ér: a kényurak az általa okozott veszteségeket megint csak a néppel térítették meg. Így érti meg, hogy nem egyes kilengéseket kell megakadályozni, hanem magát a kényuraskodást. Segítőket keres és talál ehhez a feladathoz, a nép soraiból.

A főhős legnagyobb ellenfele a püspök, a népsanyargató kiskirályok minden aljas tulajdonságát magában hordja. Az ő személyén keresztül az író sok alkalmat talál a főpapság, a klerus leleplezésére. A regénynek emellett még számos jól jellemzett szereplője van, ilyen egy tönkrement nemes, a számadójuhász, egy öreg tudós, *Szőcs Bernát* és ilyen *Anyicska*, Jankó szerelme. *Kolozsvári Grandpierre* Emil különösen ennek a lánynak az alakját mintázza meg igen jól. Sikertelt benne sok szeretettel és nagyon hitelesen megmutat-

nia a kezdetben kötődő, aztán igaz szerelemre gyűlő, hűséges élettársá váló magyar parasztlányt. Megindítóan szépek azok a jelenetek, amelyekben a két fiatal boldogsága árul az olvasó elé.

De Anyicska szinte csak az egyetlen nő a könyvben, akivel ilyen módon, tehát szeretettel, megbecsüléssel foglalkozik az író. A többit igen egyoldalúan, nagyrészt mint a szerelem tárgyait, szerelmi vágyak kelteit vagy hordozóit szerepelteti. Ez meglehetősen visszatetsző. Az író véleményének ilyen, az egész népmesei hangulattól, a népi szemlélettől eltűnő megnyilvánulása egyéb téren is tapasztalható, így például a regény gazdagon buzógó népi humorából is sokszor kiválik egy másfajta, a népivel nem éppen rokon humor. A regényben egymást követik az érdekesnél érdekesebb történetek, de néha mintha kissé sok volna belőlük, egy-egy közülük erőszakoltnak hat.

A regény mindezekkel a hiányosságokkal együtt is értékes és igen hasznos mű, amely kitűnő szórakozást nyújt és ugyanakkor alá is támasztja mondanivalójával azt a harcot, amelyet évszázadok óta folytatott főúri és püspöki elnyomóival szemben és végül is győzelemre vitt a magyar nép.

Kürti László

Enczi Endre:

PÉNTEK MIHÁLY 1955-ÖT ÍR...

Ijúsági Könyvkiadó

Péntek Mihály 1955-öt ír, 1952-ben — tehát jó munkás. A hiba az, hogy saját magával törődik, társait nem segíti. Pedig a sztálinvárosi erőmtől érkezett megrendelést, a turbogenerátor elkészítését, csak közös összefogással, egymás támogatásával teljesíthetik határidő előtt a fiatalok. Azonban éppen az összhang hiányzik: Péntek alaptalan szerelmi féltékenysége és Kerekes sértődöttsége megbontják az egységet. Persze csak ideig-óráig, a fiatalok — miután a félreértések tisztázódtak — összebékülnek. Péntek Mihály — akit annakidején kizártak a pártból helytelen magatartása miatt — most ismét tagjelölt lesz. A taggyűlésen elmondja, hogy miként találta meg a közönséghez visszavezető utat.

Enczi írói érdeme — a témaválasztáson túl —, hogy Péntek Mihály alakját, érzelmi, »magán« és »közösségi« életének jó ábrázolásával hitelesíti. Így az olvasó bensőséges kapcsolata a pozitív hős, Péntek Mihály ligurájával alakul ki, érdeklődése elsősorban feléje fordul — az írásmű tehát a személyes ismerőssé válik pozitív hősdön keresztül híven teljesíti politikai-nevelő funkcióját.

Időben, több dimenzióban ábrázol az író, az események kapcsán felelevenednek a főhős multbeli emlékei. A módszer — az időben való kalandozás — önmagában nem rossz, előnye (azonkívül, hogy Péntek régi életének emlékei művészileg a regény legjobban megelevenített részei), hogy magyarázza a pozitív hős emberi tulajdonságait, cselekedeteit. A cselekményt, az amúgyis gyenge és erőszakolt konfliktust azonban gátolják ezek a betétek. Különösen így van ez a különben szépen és jól megírt végső taggyűlési jelenetnél, amely minden jótulajdonsága ellenére márcsak hosszúsága miatt is gátolja, sőt megakasztja a cselekményt. Úgy érezzük, hogy az élettörténet, amit Péntek a taggyűlésen elmond, sokkal drámaibb, érdekesebb, mint az eredeti konfliktus — kár, hogy ily módon a mű egészéből nézve a főhős emberi fejlődése alárendeltté, epizóddá lett.

Enczi könyve azonban hibái ellenére is, szándékában helyes — hasznos olvasmány

Maár Gyula

Fekete Gyula:

ESZMÉLET

Szépirodalmi Könyvkiadó

Nincs nagyobb öröm a bíráló részére, mintha olyan könyvről kell szólnia, amelyet jószívvel dicsérhet. Fekete Gyula kötete ilyen könyv. És ez az öröm annál nagyobb, mert egy fiatal magyar író könyvéről van szó. A kötetben nyolc elbeszélés van, köztük a »Májusfa« a legterjedelmesebb és legigényesebb. Igazi kisregény. Ebben az író egy fiatal parasztleány, Bakos Erzsébet sorsát beszéli el, hogyan alakul át, fejlődik öntudatos dolgozóvá, hogyan küzd meg a magával hozott, belénevelt régi felfogással és viszi győzelemre az újat. A leány szeret egy fiatal falusi legényt, aki azonban méltatlan szerelmére és Erzsébet végülis egyik kőműves-társában, a példamutató és okos Gázsiban találja meg párját. Kitűnő a leány vergődésének rajza, amikor az adott szó visszaviszi falujába és mikor rájön, hogy Pista »nem olyan, amilyennek valamikor gondolta, vagy most már ő gondolkozik másképpen.« Az a májusfa, amelyet Pista állított a házuk elé, egészen más, mint az a zöld lomb, amelyet Gázi tűzött ki az épülő ház homlokára; más a Bakos Erzsébet is, aki az építkezésnél jó munkájával segít elérni a győzelmet jelentő 135 százalékot. Mindez az író érdekesen, típusokat teremtve, művészi hitelességgel adja elő.

A címadó *Eszmélet* egy üzemi munkásnő, Laczkó Imréné fejlődését mutatja be. A gyár egyik alapszervezete Laczkónét választja a vezetőségbe és az új feladatok

új embert formálnak belőle. A bátortalan, csendes asszonyból fokozatosan olyan ember lesz, akinek szava messze és tisztán hangzik. A sematizmus fenyegető veszélyét azzal hárítja el, hogy hőst minden oldalról bemutatja. Látjuk, mint munkásnőt, mint háziasszonyt, mint anyát és mint párttitkárt. Hatása az elmaradt üzemszerveletben napról-napra jobban érezhető. Legnagyobb diadala, hogy férje, ki a MÁVAG-ban dolgozik és eddig csak a »létszámot szaporította«, az ő példájára nekifeszül a munkának és az új normát 131%-ra teljesíti. Az elbeszélésből egészséges optimizmus árad, az író jellembrázoló, típusalkotó tehetsége itt is érvényesül.

A *Küzdelem* c. elbeszélésében egy falusi házaspár, Borcsa Pál és felesége küzdelmét, önmagukkal vívott harcát olvassuk. Nem újszerű történet és mégsem hat sematikusán. Itt is bebizonyosodik, hogy magas eszmei mondanivaló művészi síkon, a sematizmus legjobb ellenszere.

A *vén konok Kolozi Pálban* azonfelül, hogy maradandó értékű típust örökít meg, az író jóízű humoráról tesz bizonyosságot. A kötet többi elbeszélése is — bár szerkezetileg gyengébbek — mind az író tehetségéről tanúskodik. Külön ki kell emelni az író színes, zamatos nyelvét, jóízű szólásait, szinte érzékelhető képeit.

Balázs Sándor

Morgyinov:

KIKELET

Új Magyar Könyvkiadó

A könyv a szovjet népek nagy családja egyikének, a Szibériában élő kis jakut népnek a felemelkedéséről szól, művészi erővel bizonyítja Sztálin elvtársnak a könyv mottójaként is szereplő szavait: »Az Októberi Forradalom szétzúzta a régi láncokat, felszínre hozta a feledésbe merült népek és nemzetiségek egész sorát, életre keltette őket és új fejlődési utat nyitott meg számukra.«

A regény főhősét, Nyikitkát piciny korától felnőtt emberré érétség mutatja meg az író. Ez a folyamat egybeesik az egész jakut nép felnövekedésével. Kiskorában még népe szegényeinek szokásos életét éli a gyerek. Ehezik, koldul, éhbéért vállal roppant nehéz munkát. Hetekig kíséri útján a beteg kulákot s még a betevő falatot sem kapja meg tőle. A nyomor példátlan mélységeit tárja fel ez a regény.

Nyikitka jóeszű, egyenes jellemű ember. Hamarosan ráébred, hogy ezen az életen változtatni kell. Felismerésében segíti a haladó szellemű falusi tanító, valamint az a körülmény, hogy a februári forradalmat

követő időben Nyikitka éppen a jakut fővárosban tartózkodik s maguktól a politikai száműzöttektől tanulja meg a tiszta látást, helyes ítéletet. Lelkesen csatlakozik a mozgalomhoz, amikor pedig fehér bandák támadják meg népét, beáll a fegyverrel küzdők közé. Bátran, hősiessen harcol és győztesen térhet vissza falujába. Eközben ott is sokat nőttek az emberek. De a fejlődés még gyorsabb ütemére van szükség ahhoz, hogy eltüntessék az emberek tudatából is a sok évszázados rabság nyomait. Tanulni kell, de nincs kitől. Nyikitka kevés iskolájával is műveltnek számít, épp ezért új feladatot kap: tanító lesz, a kisgyerekeket neveli hazaszeretetre. Levizsgáztatja tanítványait s aztán ő maga is vizsgázni megy, felvételre a tanítóképzőbe.

Boldog, hogy tanulhat és azt hiszi, most már csak a tanulás a feladata. De nem így van: a harc az iskolán is folyik tovább. A fehérgárdista-ivadékok egymásnak uszítják a szegény diákokat, nemzetiségi ellentéteket próbálnak szítani az együtt tanuló orosz és jakut fiatalok között. Nyikitka most már mint a Komszomol tagja harcol tovább az ellenséggel az iskolában is. E harc közben ismeri fel jövődő hivatását: izzóhangú falújság-cikkeket ír és rájön, hogy legjobban az újságírásban fejtheti ki képességeit népe érdekében. S lám! Az egykori éhező pásztorgyerek, akinek még annyi sem jutott, mint a gazdagok állatainak, Moszkvába utazik az újságíró-iskolára.

A regény megírása méltó a tartalomhoz. Különösen a jakut falu megelevenítésében s azon belül is Nyikitka családjának jellemzésében remekel az író. Felejthetetlen marad az olvasó számára az a fejezet, amelyben Nyikitka édesanyjával vándorol, hogy élelmet szerezzen, vagy azok a részek, amikor Nyikitka búcsúzik öccsétől, majd újra találkozik vele. Gazdag színekkel festi meg Morgyinov a fehér banditák elleni sok áldozattal járó harcokat is.

A jakut falusi élet apró részleteinek művészi leírása, amely annyira jellemző a könyv első részére, a továbbiakban már csak ritkán található. De nem hiányzik, mert helyét az egész jakut nép harcának képe foglalja el, mintegy érzékeltetve ezzel is, hogy a szűk kis kunyhók falai közül az egész ország látásáig emelkedett fel ez a nép. Mégis van egy kis hiányérzet az olvasóban: szeretne többet tudni — most már az új élet keretei között is — az anyyira megszeretett emberekről, Nyikitka anyjáról, apjáról is.

A regény kiadására nagy gondot fordítottak. Ezt bizonyítja az igen szép kiállítás. Jelentősen emeli a regény hatását, hogy a betétverseket a Kossuth-díjas Illyés Gyula művészi fordításában olvashatjuk.

K. L.

Sztyelman:

KITERJEDT ROKONSÁG

Új Magyar Könyvkiadó

Egy Bug-menti ukrán falu parasztjainak életét ismerjük meg e könyvből, attól kezdve, hogy rájuk süttött a szovjet hatalom napja, addig, míg sok harcon keresztül felépítették boldog életüket.

Ennek a falunak a története a szovjet falu tipikus története. Híven megmutatja a regény, hogyan újult meg ezekben az években a paraszt magatartása, hogyan alakult át az ország. Az új életet új emberek alkották meg. Ezek az emberek már nem elnyomott muzsikok, akik beletörődéssel viselik a rájuk rótt terheket, hanem felszabadult szovjet emberek, akik az osztályellenességgel és saját földhöz kötött gondolkodással harcolva, megacélozva kovácsoolták szocialista közösségé.

Igen élesen veti fel az író Dimitro Goricvit példáján keresztül azt a problémát, hogyan alakítja át a kisparaszti gondolkodást a párt szerető iránymutatása és saját harcainak tapasztalata szélestávlatú közösségi gondolkodássá. Dimitrot a szovjet rend tette kulák cselédből maga gazdájává. Hálás is volt érte a maga módján, beszolgáltatási kötelezettségét híven teljesítette és azt hitte, hogy ezzel minden tőle telhetőt megtett maga és hazája boldogulásáért. De a párt többet követelt. Megmutatta az utat a napos jövő felé, s Dimitro, aki szerette a pártot, elindul rajta. Hívogatta a szépnek látszó új, de visszahúzza a múlt. Hosszú utat kellett megtennie, míg sok harcon át elérkezett a kiterjedt rokonsághoz: a kolhoz nagy családjába, s híres brigádvezető lett belőle. Feleségéért, Jugináért legjobb barátjával kellett megküzdenie. Győzte a harcot, s családi boldogsága akkor teljesült be igazán, mikor mindketőjükben megszületett az új ember. Dimitro Goricvit élete nem egyedülálló, ezt az utat kellett megtennie sok más társának is.

Nagy érdeme Sztyelmannak, hogy egyszerű és konkrét példákon tudta nagy erővel ábrázolni a szovjet ember új vonásait és az életnek azokat az erőit, amelyek az új falu és az új szovjet ember jellemvonásait fejlesztik. A regény alaphangja néhol eposzi magasságban szárnyal. Nem egyszerűen ábrázol: apró kis jelenetekben nevetetően leplezi le a hibákat, másutt feszült légkörű jelenetekben buknak el a kolhoz ellenségeit, de az egyszerű hétköznapiak leírása is színes. Sok érénye mellett sem hibátlan Sztyelman regénye. Itt-ott megbontja az időrendet, éveket ugrik a történet, hogy majd később visszakanyarodjék. Így csak később érti meg az olvasó egy-egy helyzet kifejlődésének okát, de művészetét dicséri, hogy a jellemekben így sem mutatkozik torés.

B. L.

Koptyajeva

IVAN IVANOVICS

Új Magyar Könyvkiadó

Még nem olyan sok évvel ezelőtt, ha hallottuk a szót: Távol-Kelet — a tajga, a primitív népek, a jég birodalmának exotikumak jutott eszünkbe. Csak mióta megismerhettük a szocialista Szovjetunió óriási teremtő munkáját, csak azóta asszociáljuk ezt a szót a legmodernebb technikával, a természet csodái mellett már a népeket életrekelő, az embert és a humánomot magasraemelő szocializmus csodái nyugöznék le, ha azt halljuk: szocialista, szovjet Távol-Kelet.

Koptyajeva regénye azért olyan nagy-szerű, mert éppen ezt a történelmi változást fejezi ki, a tajga, a jég s hó romantikájánál ezerszer magasabbra emeli művében annak birtokosát, a szocialista embert.

Híres agysebész, s annak felesége közötti emberi konfliktus a tartalma a könyvnek, legfőbb mondanivalója pedig, hogy a szovjet ember nem véthet büntetlenül a kollektív gondolkozás, a munkára nevelés kommunista kötelezettsége ellen, mert mellettünk, körülöttünk a szovjethatalom fejleszti hozzátartozóinkat, munkatársainkat, s ezek ezt a kommunista magatartást követelik meg tőlünk. — Ivan Ivanovics szerelmese munkájának, nemcsak orvosa, apja is betegeinek, a kultúra terjesztője is a rábízott jakut dolgozóknak. S ő e feladatokban becsülettel helytáll, de megelégedezik arról, hogy felesége is szovjet ember; aki munkára, hivatásra, értékes, hasznos életre szomjazik, nem elégszik meg a »feleség« tegnap értelemben vett szerepével. Iván Ivanovics pedig ezt szeretné, s ezért veszi el feleségét, aki szerelme ellenére is kiutat keres, s megtalálva ezt a kiutat, új élettársat talál, olyat, aki munkájában is mellette van, egész értékű embernek veszi.

E — látszólag — mindennapi problémán keresztül bontja ki Koptyajeva azt a nagy-szerű képet, ami az új típusú, szocialista emberen túl jellemzi már a kommunizmus építőjét, a holnapi, a kommunista embertípust: akinek terhes kötelességből nélkülözhetetlen szokásává válik, élete legfőbb tartalmát teszi ki a munka.

A jakutok, evenek, evenek, a cári Oroszország kipusztulóban lévő nemzetiségeinek új életét, emberré válását is látjuk a könyv beszédes, színes oldalain. A sztálini nemzetiségi politika dokumentuma, s a magasigényű emberi erkölcs lebilincselő, nagyhatású nevelőeszköze egyben Koptyajeva műve.

Geréb Béláné

Peter Abrahams:

A FERGETEG UTJA

Szépirodalmi könyvkiadó

A Délafrikai Unió — a Brit Impérium része — az az ország, amelynek urai nyíltan Hitler nyomdokain haladva inézik Dél-Afrika népeinek életét. Lakói angolok, búrok, hottentotta- és bantu-négerék, valamint mulatók, — négerék és fehérek lezármazottai —, »színesek«, ahogy ott hívják őket.

Ebbe — a magyar olvasók előtt aránylag kevésbé ismert — világba vezet Peter Abrahams könyve: »A fergeteg útja«.

A történet nem támaszkodik széles, nagy-méretű társadalmi történésekre, a tanulás már túlságosan is leegyszerűsített, egyéni sorsok tükrében mutatkozik meg. Két ember szerelme — egy mulatt tanító és egy búr leány kapcsolata — ez áll az események középpontjában. A fiú Cape-Townban végzi iskoláit — falucskája küldte oda tanulni — és miután tanári oklevelet és tudományos képesítést nyert, visszautasítva az egyik előnyös városi állást, visszatér falucskájába, Stillveid-be — és ott iskolát szervez. Megismerkedik az egyik közeli búr földesúr unokahúgával, s a két fiatal megszereti egymást. Ez a tény az ország ura szerint a legsúlyosabb bűn, amire csak »színes« ember vetemedhet, a puszta érzés is a »fajfertőzés« fogalma alá esik. A két fiatal harca azért, hogy emberek lehessenek, szerethessék egymást, ebukik, fegyveres lincselők mindkettőjüket megölik.

A magyar olvasó, aki szemtanúja lehetett a fasizmus kegyetlen faji uszítás politikájának, a könyv olvasásakor megdöbbenve fogja tapasztalni, hogy a fékjétvesztett imperializmus találatkonysága kimeríthetetlen, ha népek szabadságának elnyomásáról, a rabságban tartás eszközeiről van szó. Abrahams könyvének lapjain értelem-lázító szituációk elevenítik meg a faji elnyomás mindennapjait a Délafrikai-Únóban. Az angol imperializmus ideológiája itt is, mint másutt, az oszd meg és uralkodj. A »segregáció« elve, amelyet iskolák, misszionáriusok és rendőrök igyekeznek minden eszközzel beleplántálni a népbe, az elkülönítés elve. A mulattok ne érintkezzenek a négerekkel, a fehérek ne érintkezzenek se a mulattokkal, se a négerekkel.

A könyvben helyesen állítja előtérbe a színesbőrű lakosság oktatásának kérdését az író. A felszabadulásért vívott harc döntő ismérve az öntudat emelkedése. A történet egyik alakja a bantu-néger Mako, tanító alakjában rajzolja meg legelőremutatóbban az író Afrika népeinek harcát a gyarmatosítók ellen. A könyv lényeges hibája az, hogy nem ábrázolja ezt a harcot, csak perifériásan érinti.

Sz. A.

Mihail Sadoveanu:

A FELBÚJTÓ

Szépirodalmi Könyvkiadó

Sadoveanu a román irodalom egyik legnépszerűbb, ma is élő alakja. A kötet 13 elbeszélését tartalmazza, amelyeket 1906 és 1913 között írt. Valamennyi a századforduló hegyi falvainak és tanyáinak életéről szól. A nyomoztató, sőtét világot Sadoveanu szuggesztíven és festőien ábrázolja. de sikerül — a nagy írókra jellemző módon — ezt a sűrű, drámai légkört humorral színeznie.

Az elbeszélésekben határozott fejlődés vehető észre. Az első még csak a kilátástalanság, a nyomor impresszionista képe: egy hóviharos éjszakán árnyék magasodik fel az út mentén — egy szegényparaszt várja ósdi pisztollyal a kezében az adószedőt, aki az utolsó pármát is kihúzta a feje alól... — Egy másik novellában bemutatja, hogyan tükröződik ez a társadalmi helyzet egy kisváros polgármesterében: éjszaka arra riad fel, hogy megkocantották az ablakát. Majd eszéet veszti a félelemtől, rossz lelkiismerete bosszúálló szegénylegényeket, elkeseredett parasztokat sejtetessel a kezükben, de aztán kiderül, hogy egy elszabadult tehén ütközött szarvával az ablaknak... — Később már észreveszi a fojtott gyűlölet kirobbanását: a bojár elszereleti a hallgatag, az örökös szolgálatától önértetnélkülnek látszó erdész feleségét, s a bojárt egy napon holtan találják a szakadékban... — A falu előkelőségei: a bíró, a jegyző, a csendőrőrsparancsnok fontoskodva, kiskirálykodva faggatnak, gyötörnek egy idegent, aki »olyan, mint egy masinista« (a munkásforradalom fenyegető árnyéka!), de amikor kiderül, hogy a mindenható alispántól hoz üzenetet, a kiskirályok fejéről leesik a korona és majd elájulnak a buzgó udvariasságtól... — Az elnyomottak összefogásának drámai története: egy szegény parasztleány katonakorában kiszökik a laktanyából, hogy felelőségre vonja nővére csábítóját, — akinél a leány cselédeskedett —, de az pofonnal válaszol, mire a leány megöli. Szökni kénytelen. Elfogják mint gyilkost és katonaszökevényt, véresre verik a csendőrök, de ismét megszökik. Két, vesszőkalyjában lakó »szabad paraszt« — majdnem betyárok — átmentik a megáradt patakon, de az üldöző csendőröknek sajnálkozva mondják: ilyen időben lehetetlen átkelni a vízen... — Az utolsó elbeszélés, amelynek címét a kötet viseli, A felbújtó, egy nap számosról szól, aki humoros népmeséket mesél társainak s ezek a mesék lázítanak, forradalomra lobbantanak.

Ez a kötet végső kicsengése és ez mutatja az irányt, amelyben Sadoveanu tovább haladt, odáig, hogy ma a népi demokratikus Romániának művészetével egyik vezetőalakja.

Léka Ottó

Frantisek Kubka:

KIS TÖRTÉNETEK TRUMAN UR SZÁMÁRA

Szépirodalmi Könyvkiadó

Mire a könyvecske magyar fordítása megjelent, már nem Truman ült az Egyesült Államok elnöki székében. Ez azonban természetesen változtat Kubka írásainak időszzerűségén. A kis történetek éppen úgy íródhattak volna Eisenhower számára is...

A kötetben szatirikushangú karcolatok és megindító, komoly novellák váltakoznak. Az előbbieket pellengérré állítják az imperialistákat, leleplezik hazugságaikat. Ilyenek például az *Újévi imádság*, *A kötelesség* vagy *A titokzatos képlet* c. írások. Kubka magabiztos kézzel mutat rá a háborús uszítók igazi arcára. A *Mr. Smith öröme* c. történetben a hadirokkant vak angol katonára a dolgozó milliók békevágyát és az imperialisták elleni izzó gyűlöletét tolmácsolja.

A *Mukdeni levél* vagy az *Otthon, édes otthon* egy-egy megrázó leírás a hős koreai nép életéből. A *Keresztlevél* c. történetben az új Varsót építő lengyel ifjúság ad méltó választ az Ewart-házaspár nagyképű és szenzációhajhász kérdéseire.

A *paradicsom küszöbén* c. novella egyszerű, keresetlen szavakkal ad igaz képet a Volga—Don-csatornát építő, békeszerető szovjet emberekről. A felszabadult dolgozók békés életéről beszél a *Kroutil bácsi bölcsesége* és a *Václáv Golomb szent haragja* is.

Változatos, színes kötet Kubka könyvecskeje. Harcos, kemény írás. Akár nevelünk gúnyos mondatain, akár könnyű szövegeken szemünkbe szomorú sorait olvasva, vagy boldog jövőnk hatalmas távlatát dobogtatják meg szívünket — mindannyiszor erősebbé lesz bennünk a gyűlölet azok ellen, akik új rabszolgaságba akarják taszítani a világ becsületes millióit.

R. M.

T. Svatopluk:

GYÁRVÁR

Népszava

E regény megdöbbentő leleplezés az egyik leghatalmasabb kapitalista gyárvárosról, a zlini Bata-művekről.

Svatopluk nem írhatta meg könyvét az epika megszokott eszközeivel, mert így tudott csak igazán hűséges képet adni a

»gyárvár« életéről. A meseszöveg és a jellemrajz mozaikkockákra hull, mint ahogyan az embernek is csak a gépek lüktetése ad »értelmet« ebben a rendszerben.

Ezt példázza Svatopluk regénye, amelyben a »jó« tőkés legendáról távolítja el a mese hazug leplet. A »Gyárvár« főnöke monumentális egyéniségével és szédületes munkabíráásával irányítja és világméretűvé fejleszt a cipőgyárából, de ugyanakkor a másik oldalon munkásai tízezreivel hullanak ki és nyomorodnak el. Jó szociális lehetőségeket biztosít embereinek, de ennek is ára van: feladni minden egyéni törekvést és szakadatlan munkával gyarapítani a »szentséges« tőkét. Svatopluk több oldalról mutatja meg »gyárvár« életét és a cselekménybe egy szerelmi történetet is belesző: Antalnak, a főnök egyik fiának és Máriának, egy parasztlánynak egymásra találását. A főnök ezt a kapcsolatot is szét akarja zúzni, de vértanul halála megakadályozza ebben. A regény végén Svatopluk már érezte a közelgő világválság hatását a gyárvárra és Jakabnak, a másik fiúnak, az új főnöknek »fejlesztési« tervét: a háborút.

Svatopluk 1933-ban megjelent regénye elemei erővel hatott a cseh munkásosztály narcaira, azáltal, hogy megmutatta a tőkésrendszer igazi arcát: a felszín hazug csillogását és a proletariátus teljes kizsákmányolását. Történelmi, mozgósító erővel bír ez a mű és ma egyik legkedvesebb olvasmánya a cseh dolgozóknak. A regény azonban nem ad teljes képet a cseh munkásosztály harcáról, a proletariátus, mint áldozat szerepéről csupán. Svatopluk a könyv egyetlen fejezetében ad hírt arról az erőről, amit a kommunisták jelentettek már abban az időben is.

Bodánszky György

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK

I. ORSZÁGOS KONFERENCIAJA

Művelt Nép Könyvkiadó

A dolgozó népünket hevitő, eddig még soha nem látott tudásvágy és a milliókra kiterjedő kultúrára való szomjúság, amelyről Révai József beszélt az MDP II. Kongresszusán, mindennap megnyilatkozik a könyvtárosok előtt. Am nem csupán közvetlenül érezkelhetik és megragadhatják, de hivatásuk és kötelességük, hogy e tudásvágyat, művelődési szomjúságot ki-élégítsék, mert kultúrforradalmunk főmozgalmául csak így tágíthatja dolgozóink

százezeinek kultúrális és politikai látó-
körét

Könyvtárosaink ezért 1952. november 28—29-én országos értekezleten tárgyalták meg a könyvtári munka eredményeit, hiányosságait és legközelebbi feladatait, nagy kultúrforradalmunk könyvtári munkája is valóban »az állami szervek nevelő munkája legyen«. Noha folyóiratunk decemberi és januári számában ismertette, a Népműve-
lési Minisztérium Könyvtár Osztálya most könyvalakban is közzétette az országos értekezlet rövidített anyagát.

A kiadvány célja az, hogy a tanácskozá-
son részt nem vett könyvtárosok is megismerhessék az ott elhangzott előadói beszámolókat, hozzászólásokat és a konferencia határozatát. A magyar könyvtárügy fejlődéséről, helyzetéről, feladatáról, az olvasókkal való foglalkozás és a könyvnépszerűsítés módszereiről, továbbá a katalógus szerkesztéséről, használatáról, az ajánló bibliográfiákról, valamint a könyvtárosképzés feladatáról elhangzott előadások és a könyvtárosi tapasztalatokat, javaslatokat közlő hozzászólások valóban alkalmasak arra, hogy könyvtárosaink munkájukban felhasználhassák őket.

RABSZOLGA

WASHINGTON SIRJANAL

Művelt Nép Könyvkiadó

Az 1848-as szabadságharcot levertek. A magyar szabadság és az emberi haladás élenjáró harcosainak, ha el akarták kerülni az osztrák kormány meglorlását — bujdosniok vagy menekülniük kellett. Kossuth köré tömörülve, az igaz magyar hazafiak kis csoportja elindult Amerikába — a demokrácia, a függetlenség, a szabadság hazájába. De a várt »igéret földjén« a magyar szabadságharcosok keservesen csalódtak.

A 100 év előtti Amerikáról ad történelmi-
miég hiteles, érzékletes és megdöbbentő képet ez a kötet, mely Kossuth emigránstársainak írásait gyűjti egybe. Az írások nagy része nem olvasóközönségnek készült, naplójegyzetek, levelek — de ezzel is közelebb kerülnek hozzánk az emigránsok élményei, fokozódik a gyűjtemény meg-
ragadó ereje. EGYMÁS MELLETT olvassuk Kossuth, Pulszky Ferenc, László Károly, Acs Gedeon... és még sorolhatnánk — az emigránsok írásait. Mi az, ami összehozza őket, ami az egész gyűjteményen végigvonuló szál, ami egységbe fogja különböző emberek érzéseit, gondolatait, élet-sorsát? Az igaz hazaszeretet, az emberi haladásba vetett hit.

Az emigránsok Amerikába érkeznek és azt remélik, Washington Amerikája mindig az elsők között fog a szabadságért küzdelem segítésére sietni. Olykor keserű, máskor

szatirikus, néha csak egyszerű, tényközlő írások arról számolnak be, hogy az »új« világnak van egy másik arca, amely már 100 évvel ezelőtt is kimutatta rút vigyorát, vicсорító fogait, mely azóta egyre inkább Amerika uralkodó arculatává vált. Az emigránsok visszaemlékezéseikben leleplezik a hazug képmutatást, ahogy az amerikai hivatalos körök »hivatalos« óvációval fogadják Kossuthot, ugyanakkor agyafűrt módon, minden támogatást megtagadnak tőle. Az emigránsokra a legkeservebb hányattatások várnak, üzembről üzemre, farmról farmra vándorolnak, sokszor még lehajtani sincs hová fejüket. De mit is várhatnánk attól az Amerikától, ahol Washington, a szabadsághős sirjánál, vásárt üznek a nagy államférfi emlékéből, ahol a pénzembereket egyetlen cél mozgatja, a minden áron való szerzés, ahol nagy szájjal hirdetik a nők felszabadítását, de a közéletben szava nem lehet a nőnek, ahol a fehérek körében a legnagyobb megbotránkozást kelti, hogy Kossuth hajlandó az indián küldöttséget is fogadni, ahol a demokrácia a pénzesek korlátlan marakodását jelenti, ahol a függetlenség a gyarmatok Angliától független kirablását jelenti, ahol a szabadság a rabszolgákkal való szabad kereskedelmet jelenti?

Lukácsy Sándor, aki a kötet anyagát válogatta és összegyűjtötte, értékes munkát végzett. Az eddig még jórészt feltáratlan, kiadatlan írások hathatósan hozzájárulnak ahhoz, hogy szétrombolják a hazug állítást, mintha Amerika Kossuthot támogatta volna és leleplezik, a 100 év előtti Amerika hogyan tért le hagyományainak haladó útjáról és vált a mai szétbomló imperialista ország alapjává. Az emigránsok művei nemcsak a történelmi korhűség miatt lebilincselően érdekesek, de az egyes írók színesen megírt egyéni életsorsának izgalma, az amerikai társadalom egy-egy jellegzetes figurájáról már-már a novella színvonalán festett portrék — olvasmányossá, színessé, érdekessé teszik a kötetet, mely közvetlen közelben állítja elénk a Szabadságharc hőseit és segít feltárni a mai Amerika rothadásának gyökereit.

K. M.

M. Iljin:

A HOLNAPI NAP

Művelt Nép Könyvkiadó

A kapitalista országok »tisztá, politikától mentes tudománya« nem egyezzer megállapította, hogy holgyónkon jelenleg legalább egymilliárd a »felesleges szájak« száma. Különböző módszereket ajánl a népesség-csökkenés megoldására, köztük a legfontosabb: a háború. — Ez a tudomány valóban annyiban független a politikától, hogy logikájában nem engedi zavartatni magát az

USA-politikusok kijelentéseitől, amelyek szerint az USA 4 milliárdos tervet kénytelen kijelölözni a »felesleges élelmiszerek« megsemmisítésére. Józan kérdés: miből van felesleg tehát — az emberből vagy az élelmiszerből? A kettőből egyszerre semmiképpen sem lehet.

Iljin ebben a kis füzetében bebizonyítja, hogy felesleges csupán az a társadalmi rendszer, amely ezt a katasztrófális ellentmondást produkálja. Nagyon világosan, népszerű módon, sőt szórakoztatóan cáfolja meg ezeket a hazugságokat, az áltudományos fasiszta ideológiát. Bebizonyítja, hogy a Föld természeti adottságai — a termelés mostani fejlettségi fokán is — 20 százalékkal nagyobb embertömeget tudna eltartani, mint amekkora rajta él. De számos példán igazolja azt is, hogy a szocialista társadalomban, ahol az emberek megszabadultak a kapitalizmusnak e könyörtelen ellentmondásától, termelés és tudomány összefog ez adottságok még fokozottabb kihasználására, a termelékenység emelésére, ami biztosítja a népesség sokszorosának megélhetését és még inkább biztosítani fogja a jövőben, »Század adatai« hőskölteményként hangzának arról az erőfeszítésről, amellyel az ember úrrá lesz a természetben. Az energiaforrások észszerű összekapcsolása, egységes hálózatba, a termelés soha nem látott produktivitását jelenti majd és ez a tudományos felkészültséggel feltárt perspektíva mindenkit megnyugtathat: az emberiségnek nem kell éhenhalnia és háborút sem kell viselnie, ha megteremti a szocializmus észszerű rendszerét. Ezért harcolnak azok, akik nem hajlandók »feleslegesnek« érezni magukat a természet korlátlan adottságai közt, mert a kátyúba jutott kapitalizmus tőlük ezt kívánja.

A füzet a »lenini álmodozás«, a tudományba és az emberiség haladásába vetett hit dokumentuma. Felhívja a figyelmet a szerző nagyobbmértű, részletesebb műveire és optimizmusával a békepropaganda kitűnő eszköze.

L. O.

Lőrincze Lajos:

NYELV ÉS ÉLET

Művelt Nép Könyvkiadó

Révai József már a II. Pártkongresszuson megbélyegezte a »bürokrata tolvajnyelvet«, amely »szintelen és szagtalan, nyakatekert és élettelen, és ami eltaszítja tőlünk a tömegeket«, majd a Tudományos Akadémia ugyanez évi nagygyűlése, a szerző bevezető előadása után, értekezleten vitatta meg a nyelvvelés kérdéseit. Megújították az Akadémia Nyelvvelő Bizottságát és a Nyelvvelési Intézet feladatai közé sorolta a nyelvvelést is. Tudományos tekintetben új irányt és lendü-

letet adott nyelvvelésünknek Sztálin elvtárs nyelvvelési cikkeinek magyar nyelvű kiadása. Az akadémiai nagygyűlés sorozatosan megtárgyalta ülésein a sztálini meghatározásokat és útmutatásokat. Tudósok, írók nyilatkoztak, a napi életben azonban mindennek alig mutatkozik hatása. Márpedig a nyelvvelési és nyelvvelítési tevékenységnek tudományos térről és a sajtó hasábjairól a mindennapi életbe kell jutnia, hogy a dolgozók mozgalmává váljék. A »Nyelv és élet« megjelenése azért nagyon is időszerű, mert éppen a nyelvvelés és az élet viszonyát tárgyalja és alkalmas arra, hogy az elfanyhult mozgalmat felrisszítse.

A szerző az elmúlt három évben írt cikkeit és előadásait gyűjtötte össze könyvében, hogy meghatározza a nyelvvelésünk korszerű célját — »a nyelvvelést olyan állapotban megtartani és fejleszteni, hogy a gondolatközlést minél pontosabban be-
tölthesse« — tisztázza a fogalmakat, helyreigazítsa a tévedéseket és eloszlassa a félreértéseket. Sorraveszi könyvében a nyelvvelési küzdelem legfontosabb területeit: az iskolát, a rádiót, a sajtót, a tömegmozgalmakat, és gyakorlati tanácsokat is ad. Akadémiai beszédében felsorolja a leg-
sürgősebb tennivalókat, mint az új rendszer leíró nyelvtan, új nyelvvelő munkák és a magyar nyelv modern értelmezési szótárának kiadását, minthogy a nyelvnek szókincse, sőt a szerkezete is módosul, de megváltoztak a nyelv és a nyelvvelés céljairól vallott nézeteink is. Elesem foglal állást az úgynevezett »mozgalmi zsargon« ellen, de az idegen szavak használatával szemben nagyon is engedékeny, holott Lenin már 1924-ben figyelmeztetett, hogy ez »megnehezíti a tömegekre való hatá-

kat«.

Helyesebb lett volna, ha a szerző cikkeinek és előadásainak anyagát — már az ismétlések elkerülése végett is — összefüggően rendezve, újra feldolgozza, előbb adva az elvi kérdések összefoglalását és azután a részletkérdések megtárgyalását. A »Nyelv és élet« azonban így is nélkülözhetetlen a társadalmi- és pártmunkásoknak, valamint a tanítóknak és könyvtárosoknak — és nem csupán a népkönyvtárosoknak — hogy mind saját munkájukban, mind a nyelvvelés népszerűsítésére alkalmasan használják.

Tamás Ernő

»A hónap könyvei« című könyvjegyzéket ezennél nem mellékelhetjük lapunkhoz, de mivel az minden könyvtáros számára rendkívül fontos, felhívjuk könyvtárosainkat, hogy azt okvetlenül szerezzék meg az Állami Könyvterjesztő Vállalat könyvesboltjaiban.

Hírek

A Szovjet Könyv Ünnepe jelentősen fokozta a szovjet szépirodalmi és szakkönyvek népszerűsítését. Dolgozóink az üzemekben, hivatalokban, gépállomásokon, termelőszövetkezetekben egyaránt lelkesen vásárolták a szovjet műveket. A Rákosi Mátyás Művek tíz részlegében körülbelül 2600 szépirodalmi, politikai és műszaki könyvet vásároltak, az Egyesült Izzóban 600, a MÁVAG-ban 580, a Papíripari Igazgatóságon 1000 szovjet könyvet talált gazdát. Sok könyvtáros rendezett az üzemekben könyvkiállítást és könyvbeszélést, különösen jól sikerültek ezek az Orion-gyárban, a Ganz Kapcsológyárban, a Magyar Szellőzőművekben és a Hazai Fésűsítőnőben. A vidéki gyárakban is, különösen Debrecenben, Nyíregyházán, de más városokban is megnövelte az ünnepi hét a termelés átlagát. A Sztálinvárosban rendezett irodalmi estét 1000 üzemi dolgozó hallgatta meg.

*

Az MSZT orosznyelvű kölcsönkönyvtára megnyílt a Magyar-Szovjet Barátság Hónapjának keretében az MSZT központjában. A megnyitő ünnepen részt vett V. Z. Kuzmenko, a VOKSZ magyarországi képviselője is. Kelen Béla főtitkár mondotta a megnyitő beszédet.

Közgazdasági könyvkiállítás volt a Szovjet Könyv Házában, amelyet az MSZT Közgazdasági Szakosztálya és a Szovjet Könyv Háza közösen rendeztek. »A magyar közgazdasági könyv- és lapkiadás fejlődése a szovjet példa hatására« címmel. A könyvkiállítást Ajtai Miklós, a könyvtárparliszter első helyettese nyitotta meg.

*

Mátyás király könyvtárától a 3000. népkönyvtárig című könyvtártörténelmi kiállítást — amelyet az Országos Széchényi Könyvtár a múlt évben a Nemzeti Múzeum épületében rendezett — márciusban a szegedi Egyetemi és a Városi Somogyi Könyvtár közreműködésével Szegeden mutatta be. A kiállítást 10 nap alatt 12.000 látogató nézte meg.

A Szovjet Gépipari Enciklopédia VII. kötetéről megbeszélést rendezett az Országos Műszaki Könyvtár a Barátsági Hónap alkalmából. A megbeszélésen Horning Andor és Pogány Tibor tartott előadást, a hozzászólók pedig rámutattak arra, hogy a szovjet műszaki irodalom milyen segítséget adott a magyar iparnak. Többen kérték, hogy az Enciklopédia egyes összefüggő részeit külön füzetben adják ki.

*

A bibliográfiakészítés elméleti és gyakorlati alapjai címmel új tanfolyamot indít áprilisban az Országos Széchényi Könyvtár bibliográfiai dolgozói számára. Ezen a budapesti nagykönyvtárak kiküldött dolgozói is részt vesznek. Az új tanfolyam az »Általános könyvtárak« már folyamatban lévő tanfolyamával együtt szervesen illeszkedik a szakmai továbbképzés erőteljesen kibontakozó munkájába.

*

Az Országos Műszaki Könyvtár hétfőn is megnyitja olvasótermeit József-körút 6. szám alatti helyiségében. Az olvasóterem ezentúl hétfőtől—szombatig délelőtt 10-től este 9 óráig, vasárnap délelőtt 9-től 1 óráig van nyitva. Kölcsönzés minden köznapon 10-től este 8 óráig.

*

Az Országgyűlési Könyvtár jó munkájáról olvastuk a »Magyar Nemzet«-ben: »Az Országgyűlési Könyvtártól nagyon figyelemreméltó és kedves levelet kaptam. Erdemes közölni belőle néhány sort: 'Kedves Elvtárs! Reméljük, hogy félévi vizsgáinak sikeres leletéhez könyvtárunkban végzett munkája is hozzájárult. Szeretnénk a jövőben is tanulásában segítségére lenni és ezért felhívjuk szíves figyelmét az év közbeni állandó tanulás fontosságára. Ne csak közvetlenül a vizsgák előtt keresse föl a könyvtárat, hanem vegye igénybe állandóan olvasótermünket, könyvtárunkat.' Az Országgyűlési Könyvtárban szívesen tanultam eddig is, kényelmes olvasóteremmel, többszáz ezer kötetes könyvtára nagyszerűen segítette a tanu-

lásomat. Most, hogy ezzel a levéllel felkerestek, még szívesebben fogok idejárni. G. I. egyetem hallgató.»

*

A műszaki könyvtárak egységsítése régóta megoldásra váró kérdés. Az Országos Műszaki Könyvtár a termelő minisztériumok műszaki fejlesztési főosztályainak átiratban javaslatot küldött, amelyben az üzemi műszaki könyvtárak szervezeti felépítésének egységsítését dolgozta ki.

*

Az olvasóforgalom az Országos Műszaki Könyvtárban az elmúlt tervév első negyedéhez viszonyítva jelentősen emelkedett. A tavalyi első negyed 19.024 olvasójával szemben az idén 24.644 olvasó látogatta az olvasótermet és összesen 33.465 kötetet és 18.540 folyóiratot használt. A kutatók és újtők ezévből eddig 286.741 hazai és külföldi szabadalmat tanulmányoztak.

*

Tíz új bibliográfia készül az építőipari dolgozók számára. Az Országos Műszaki Könyvtár dolgozza ki a tíz ajánló bibliográfiát az építőipari szakszervezet felkérésére, hogy ezekkel a könyvészeti munkákkal segítsék az építőipari szállások és telepek könyvtárosaikat munkájukban.

*

A Szabolcs—Szatmár megyei pártbizottság »Népművelő« című füzetének márciusi számában újítással lepte meg a népművelőket. Ezentúl a fontosabb cikkek végén felsorolja a hozzá kapcsolódó irodalom jelentős műveit.

*

A szovjet műszaki könyvek tanulmányozásának kedvező hatása ismét megmutatkozott. Szegvári Lóránt, a Beloiannisz-gyár XVI-os műhelyének dolgozója szovjet könyvek tanulmányozása alapján átszervezte munkáját és sztahanovista lett. Három újítási javaslatot adott be és közülük kettőt már el is fogadtak. Ugyanebben a gyárban Faragó Ottóné és id. Szelzt Ottó szovjet műszaki könyvek segítségével sztahanovista oklevélhez jutott.

A KÖNYVTÁROS

Megjelent 6700 példányban

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jend Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: Posta Központi Hírlap Iroda O. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlethelyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Régi számok a Posta Központi Hírlap Irodánál, V., József Attila-u. 3. kaphatók — Egyes szám ára: 2.— Ft. — Előfizetés negyedévre: 6.— Ft.

*A nemrégien elhunyt Klement Gottwald elvtárs, a Csehszlovák Köztársaság elnöke
Marie Majerova írónővel*

*Löcsei János Kossuth-díjas főmozdonyvezető a »Szovjet műszaki irodalom segítségével
a magyar iparnak« könyvkiállítást tekinti meg*

Ára: 2.— Ft

БИБЛИОТЕКАРЬ
A KÖNYVTÁROS

1953

MAGYAR FORDÍTÁSÁT KIADJA
AZ ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁR
ÉS
A MAGYAR-SZÖVJET TÁRSASÁG KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI SZAKOSZTÁLYA

A szovjet könyvtárügy elméleti és gyakorlati havi folyóirata magyar fordításban is megjelenik az Országos Széchényi Könyvtár és az MSZT Könyvtártudományi Szakosztálya kiadásában. Előfizethető az MSZT Lap- és Mozgalmianyag Kiadó Vállalatnál: Budapest, Kossuth Lajos-utca 20.